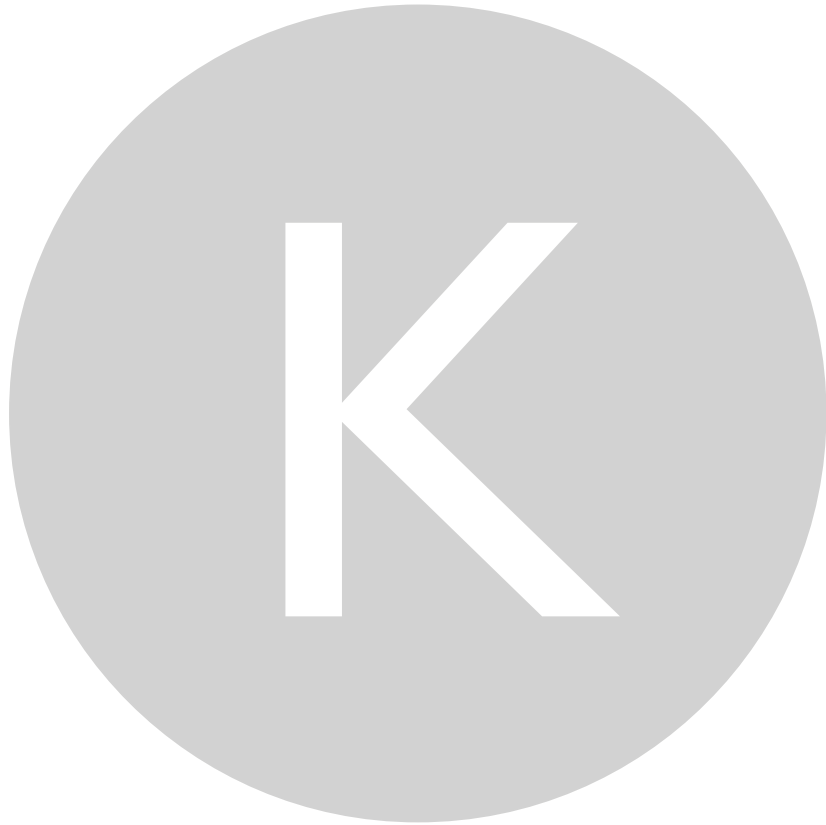

Konstnärers arbetsmiljö

Resultat av en enkätundersökning från 2016 ställd till konstnärer inom områdena bild och form, dans, film, musik, ord och teater

© Konstnärsnämnden 2017

ISBN 978-91-982566-5-9

Ansvarig utgivare: Ann Larsson

Arbetet har letts av Ann Larsson.

Utredare: Tobias Lindberg, Ann Traber och Åsa Wall.

Bitte Jarl och Stefan Ahlenius har medverkat i arbetet.

Enkätverktyg: Easy Research/QuestBack

Tack till alla konstnärer, författare och översättare som har tagit sig tid att svara på denna relativt omfattande enkät!

Tack till Sveriges Författarfond för att vi fick tillgång till e-postadresser som Konstnärsnämnden fick tillgång till i samband med utskicket.

Konstnärsnämnden, Maria skolgata 83, 118 53 Stockholm

Tel: 08- 50 65 50 00 | Fax: 08- 50 65 50 90

E-post: info@konstnarsnamnden.se

Hemsida: www.konstnarsnamnden.se

Tryck: Elanders Sverige AB

Grafisk formgivning: Mu ab

Konstnärers arbetsmiljö

Resultat av en enkätundersökning från 2016 ställd till konstnärer inom områdena bild och form, dans, film, musik, ord och teater

Innehållsförteckning

Förord	7
Sammanfattning	9
1 Inledning	15
1.1 Syfte och disposition	15
1.2 Population	15
1.3 Enkätens utformning.....	16
1.4 Det empiriska underlaget.....	17
2 Ensamarbete	21
2.1 Övergripande resultat	21
2.2 Fysiskt ensamarbete.....	21
2.3 Psykisk ensamhet i arbetet	22
3 Krav och stress	25
3.1 Övergripande resultat	25
3.2 Att få hjälp när arbetsuppgifter eller projekt känns svåra	26
3.3 Rimlig arbetsbelastning	27
3.4 Att påverka sin arbetstakt	28
3.5 Att inte hinna prata om eller tänka på annat än arbetet.....	29
4 Socialt arbetsklimat	31
4.1 Övergripande resultat	31
4.2 Konflikt med chef, arbets- eller uppdragsgivare	32
4.3 Konflikter med kollegor, agenter, revisorer eller motsvarande	33
4.4 Konflikter med publik eller allmänhet	34
4.5 Att framföra kritiska synpunkter på arbetsförhållanden	35
5 Diskriminering	37
5.1 Övergripande resultat	37
5.2 Diskriminerad av chef, arbets- och uppdragsgivare	38
5.3 Diskriminerad av kollegor, agent, revisor eller motsvarande.....	39
5.4 Diskriminerad av andra personer, till exempel publik eller allmänhet.....	40
5.5 Avstår konstnärer från sin konstnärliga verksamhet på grund av diskriminering.....	42
6 Trakasserier och mobbning	44
6.1 Övergripande resultat	44
6.2 Trakasserier och mobbning från chef, arbets- eller uppdragsgivare	45
6.3 Trakasserier och mobbning från kollegor, agent, revisor eller motsvarande.....	47
6.4 Trakasserier och mobbning från andra personer, till exempel publik eller allmänhet	48
6.5 Konstnärer som avstått från konstnärlig verksamhet på grund av traskasserier och mobbning	48

7	Sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld.....	51
7.1	Övergripande resultat	51
7.2	Sexuella trakasserier	52
7.3	Hot	52
7.4	Fysiskt våld	54
7.5	Konstnärer som avstått från konstnärlig verksamhet på grund av sexuella trakasserier, hot och våld	54
8	Den fysiska arbetsmiljön, luftkvalitet, arbetsställningar och arbetsrörelser	55
8.1	Övergripande resultat	55
8.2	Brister i den fysiska arbetsmiljön.....	56
8.3	Luftkvalitet	62
8.4	Arbetsställningar och arbetsrörelser	64
9	Sjukdom, sjuknärvaro och skador i arbetet.....	67
9.1	Övergripande resultat	67
9.2	Sjukdom och sjuknärvaro	67
9.3	Arbetsrelaterade skador	70
10	Arbetsrelaterade kroppsliga besvär.....	73
10.1	Övergripande resultat	74
10.2	Övre delen av rygg eller nacke	74
10.3	Nedre del av ryggen	75
10.5	Ont i axlar eller armar	75
10.5	Ont i handleder eller händer	75
10.6	Ont i höfter, ben, knän eller fötter.....	75
11	Arbetsrelaterade psykosociala besvär.....	77
11.1	Övergripande resultat	77
11.2	Trött och håglös.....	78
11.3	Huvudvärk eller magont	79
11.4	Svårighet att sova	79
11.5	Lugnande medel och alkohol	79
11.6	Olust att gå till arbetet.....	80
11.7	Känsla av otillräcklighet	80
11.8	För trött eller saknar tid för att träffa familj	80
12	Sammanfattning av enkätens öppna svar	81
12.1	Att fånga arbetsmiljön för konstnärer med flexibla arbetssätt och yrkesroller.....	81
12.2	Ekonomiskt osäker tillvaro och anställningsformer.....	82
12.3	Upplevelse av diskriminering och utsatthet	84
12.4	Fysisk och psykosocial arbetsmiljö	85
13	Referenser	86
	Bilaga I: Enkät om konstnärers arbetsmiljö.....	88

Förord

Konstnärsnämnden har i uppdrag att analysera konstnärernas sociala och ekonomiska villkor. Som ett led i arbetet genomför myndigheten kontinuerligt undersökningar som på olika sätt belyser konstnärernas förutsättningar för det konstnärliga skapandet. Arbetsmiljölagen ställer krav på att alla ska ha en bra och utvecklande arbetsmiljö. Det är också en viktig förutsättning för det konstnärliga arbetet och omfattar en rad aspekter – från frågor om stress, krav och konflikter till frågor om fysisk arbetsmiljö, sjuknärvaro och kroppslig belastning – som vi velat undersöka närmare. Resultaten presenteras i denna rapport.

I syfte att få en samlad bild av konstnärernas arbetsmiljö har Konstnärsnämnden genomfört en enkätundersökning som omfattar sökande till Konstnärsnämndens och Författarfondens stipendier och bidrag. Resultaten ger en bild av hur konstnärerna själva uppfattar sin arbetsmiljö och vilka besvär som eventuellt uppkommer genom arbetet. Svaren ger en indikation på rådande förhållanden som i vissa delar kan konstateras fungera sämre och i andra bättre i jämförelse med den officiella statistiken på området eller Konstnärsnämndens tidigare undersökningar. Rapporten visar att en större andel av konstnärerna än befolkningen känner lust till att gå till jobbet vilket nog få anses vara en förklaring till att man ger sig in i en så osäker och på många sätt utsatt yrkesroll. I de öppna svaren påpekar ett mycket stort antal konstnärer att det man upplever som det största arbetsmiljöproblemet inte finns med i undersökningens frågor, nämligen den ekonomiska situationen. Den för flertalet ständigt osäkra ekonomiska situationen, med kort framförhållning, leder till stress och psykisk belastning. En situation som troligtvis även leder till mindre motståndskraft i förhållande till andra svårigheter och belastningar i yrket som diskriminering, trakasserier, hot och våld. Konstnärer inom olika områden har svarat på ett 40-tal frågor som, beroende på konstområde och yrkesroller, haft olika grad av tillämplighet och relevans. Vi vill därför tacka alla de konstnärer som tagit sig tid att besvara enkäten och genom detta bidragit till en ökad kunskap om konstnärernas arbetsmiljö och villkor för det konstnärliga skapandet.

Tack också till Sveriges Författarfond, vår närmaste samarbetspartner i frågan om konstnärernas villkor.

Ann Larsson | Direktör och chef för myndigheten Konstnärsnämnden

Sammanfattning

En undersökning av konstnärers arbetsmiljö

Konstnärsnämnden har till uppgift att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap och verka för konstnärlig utveckling. Myndigheten ska också analysera konstnärernas sociala villkor. Inom ramen för detta arbete har Konstnärsnämnden för första gången undersökt konstnärers arbetsmiljö. Det gjordes genom en enkät som ställdes till de som sökt Konstnärsnämndens och Författarfondens medel under åren 2013, 2014 och 2015 och omfattar konstområdena bild och form, dans, film, musik, ord och teater. Den sammanlagda svarsfrekvensen ligger på 34 procent och totalt har 1 859 konstnärer besvarat enkäten.

Frågorna har tagits fram med hänsyn till Arbetsmiljöverkets frågeformulär för den officiella statistiken för arbetsmarkanden i sin helhet samt Konstnärsnämndens tidigare undersökningar. Inför undersökningen 2015 ändrade Arbetsmiljöverket på en rad frågor samt tog bort andra. Av denna anledning är frågorna inte alltid helt jämförbara med den officiella statistiken på området. Enkätfrågorna rör både fysisk som psykosocial arbetsmiljö och såväl vanliga som ovanliga förhållanden. Därför är frågeställningarna, i olika delar, mer tillämpliga för vissa konstområden eller arbetssituationer än för andra. Detta behöver tas i beaktande vid tolkning av resultaten.

Ensamarbete

- 14 procent av konstnärerna upplever ofrivillig psykisk ensamhet i sitt arbete. Den ofrivilliga fysiska ensamheten är något mindre utbredd och ligger på 11 procent.

Vissa former av konstnärskap innehåller både frivilligt och ofrivilligt ensamarbete. En majoritet av konstnärerna svarar att de aldrig eller nästan aldrig arbetar ofrivilligt ensamma, varken i fysisk (59 procent) eller psykisk (54 procent) bemärkelse. Den ofrivilliga fysiska ensamheten är något mindre omfattande än den psykiska inom konstnärgruppen. Enkätsvaren visar att konstnärer inom film, dans samt bild och form i jämförelse upplever större ofrivillig ensamhet, både fysisk och psykisk, medan konstnärerna inom ord och teater gör det i mindre utsträckning.

Krav och stress

- 40 procent av konstnärerna svarar att de sällan eller aldrig kan få stöd och hjälp när arbetet känns svårt.

Över hälften av konstnärerna (56 procent) svarar att de alltid eller för det mesta har möjlighet att få stöd och hjälp när arbetet känns svårt. Men även en stor andel, 40 procent, upplever att de aldrig eller för det mesta inte kan det. I jämförelse med motsvarande siffror för övriga arbetsmarknaden, som ligger på 15 procent, är det en betydande andel. Skillnaderna mellan kön och konstområden i denna fråga är små.

- Sammanlagt 37 procent av konstnärerna upplever en allt för hög arbetsbelastning.

På frågan om man anser att arbetsbelastningen är rimlig svarade nästan 60 procent att den alltid eller för det mesta är det medan 37 procent upplever att den aldrig eller för det mesta inte är rimlig. Mest utsatta är konstnärer inom dans och film där runt 50 procent svarar att de har en för hög arbetsbelastning.

- En stor andel av konstnärerna, 66 procent, upplever att de alltid eller nästan alltid har möjlighet att påverka sin arbetstakt.

Det är en större andel av konstnärerna som svarar att de kan påverka sin arbetstakt än som upplever att de inte kan det (32 procent). Friheten att påverka sin arbetstakt är generellt större inom konstområden där ensamarbete är vanligare än inom mer kollektiva konstarter som teater och dans.

- 44 procent av konstnärerna svarar att de alltid eller för det mesta har det så stressigt att de inte hinner prata om eller tänka på något annat än arbetet.

Den sista frågan i avsnittet handlar om att vissa tider ha det så stressigt att man inte hinner prata om eller tänka på något annat än arbetet. Stressen är mer omfattande bland kvinnor än män samt större inom de kollektiva konstarterna – dans (55 procent) och teater (51 procent) – än inom de mer individuella.

Socialt arbetsklimat

- 41 procent av konstnärerna har varit i konflikt i arbetet under de senaste 12 månaderna.
- 29 procent, jämfört med 22 procent för övriga arbetsmarknaden, upplever att det är "lågt i tak" på arbetsplatsen.

I enkäten delas frågorna om konflikter, diskriminering, trakasserier och mobbing samt sexuella trakasserier, hot och våld in i tre kontexter; konflikt med *chef* (eller motsvarande), *kollegor* (eller motsvarande) eller med *andra personer* (till exempel publik eller allmänhet).

Totalt uppger 41 procent av konstnärerna (713 av 1 723) att de varit i konflikt i relation till den konstnärliga verksamheten någon gång eller oftare under de senaste 12 månaderna. Undersökningen pekar på att konflikter med personer på chefsnivå eller i relation till kollegor är vanligare i konstnärsmiljöer än på övriga arbetsmarknaden. I konstnärgruppen svarar 39 procent att de varit i någon form av konflikt med chef eller kollega under det senaste året. Motsvarande siffror för övriga arbetsmarknaden ligger på 25 procent för konflikt med chef respektive 32 procent för konflikt med kollega.

Konflikt med andra personer (till exempel publik eller allmänhet) är däremot inte lika vanligt förekommande bland konstnärerna som övriga arbetsmarknaden: 22 procent av konstnärerna svarar att de råkat ut för detta minst en gång under det senaste året. Motsvarande siffra för arbetsmarknaden ligger högre, på 34 procent. Konstnärer inom teater och ordområdet är mer utsatta än andra. Till skillnad från övriga arbetsmarknaden drabbas män i högre utsträckning än kvinnor.

Det är en större andel av konstnärgruppen (29 procent) som upplever att det är svårt att föra fram kritiska synpunkter på arbetsförhållandena än för övriga arbetsmarknaden (22 procent).

Diskriminering

- 25 procent av konstnärerna har utsatts för diskriminering.
- Sammanlagt 37 procent av de konstnärer som uppger att de diskriminerats har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta.

Totalt svarar 25 procent av konstnärerna (431 av 1 716) att de utsatts för diskriminering vid ett eller flera tillfällen under de senaste 12 månaderna. Statistiken för övriga arbetsmarknaden ligger på 10 procent och kan fungera som ett riktmärke. Upplevelsen av diskriminering är vanligare i relation till chef (16 procent) än i relation till kollegor eller andra

personer (11 procent). Kön och därefter ålder är de klart vanligaste grunderna för diskriminering följt av etnisk tillhörighet. Kön diskrimineringen uppfattas som mest omfattande i relation till chef medan åldersdiskrimineringen är något mer vanlig på kollegial nivå. Etnisk diskriminering är istället vanligare i relation till andra personer. Samma sak gäller för diskriminering på grund av sexuell läggning.

Oavsett sammanhang är det vanligare att kvinnor könsdiskrimineras än män, särskilt i relation till kollegor eller andra personer. Kvinnliga konstnärer diskrimineras också i högre grad än män för sin ålder, men här är skillnaderna inte fullt så stora mellan könen. Män diskrimineras i större utsträckning än kvinnor på grund av etnisk tillhörighet.

Sammanlagt 37 procent, 160 av de 431 konstnärer som uppgett att de diskriminerats, svarar att de också avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta vid minst ett tillfälle under året. Inom musik- och ordområdet har nästan hälften av de konstnärer som uppgett att de diskriminerats avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta.

Trakasserier och mobbning

- 15 procent av konstnärerna uppger att de utsatts för trakasserier och mobbning i arbetet under de senaste 12 månaderna.
- 43 procent av de konstnärer som utsatts för trakasserier och mobbning har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta.

Det är färre konstnärer som svarar att de utsatts för trakasserier och mobbning (259 av totalt 1 705 individer) än som uppger att de utsatts för diskriminering. Trakasserier är något vanligare i relation till kollegor än till chef samt något mindre utbredd i kontakt med andra personer.

Till skillnad från frågan om diskriminering uppges ålder vara den vanligaste orsaken bakom trakasserier och mobbning i relation till motsvarande chef eller kollega. I kontakt med andra personer är kön den klart vanligaste orsaken och drabbar kvinnor i dubbelt så stor utsträckning som män. Kvinnor utsätts för trakasserier på grund av kön i högre grad än män även i relation till kollegor och chefer. Både män och kvinnor utsätts för trakasserier på grund av ålder i ganska lika utsträckning i alla tre kontexter. Män utsätts i betydligt högre grad än kvinnor för trakasserier på grund av etnisk tillhörighet samt religion eller annan trosuppfattning i relation till andra personer.

Av de 259 konstnärer som svarar att de utsatts för trakasserier och mobbning har 110 konstnärer (43 procent) också avstått från konstnärlig verksamhet – vid ett eller flera tillfällen under de senaste 12 månaderna – av denna anledning. Inom ordområdet, där trakasserier och mobbning är minst utbrett, har samtidigt störst andel konstnärer svarat att de avstått från konstnärlig verksamhet av denna anledning.

Sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld

- Något över 9 procent av konstnärerna har utsatts för sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld.
- Totalt har 34 procent av de konstnärer som utsatts för sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld avstått från konstnärlig verksamhet på grund av nämnda orsaker.

Den kvalificerade majoriteten av de svarande konstnärerna har vare sig utsatts för sexuella trakasserier, hot eller fysiskt våld i sitt arbete under de senaste tolv månaderna. Av totalt 1 695 konstnärer har 60 personer (3,5 procent) utsatts för sexuella trakasserier: 90 för hot (5,3 procent) och 7 för fysiskt våld (0,4 procent). I jämförelse med den officiella statistiken uppger 2 procent att de utsatts för sexuella trakasserier i relation till *chef eller kollega* någon gång under de senaste 12 månaderna och 6 procent i relation till andra personer. Sammanlagt 14 procent har utsatts för *hot om våld eller våld* under det senaste året enligt Arbetsmiljöverkets rapport för 2015.

Enkätresultaten pekar på att sexuella trakasserier är mest omfattande i kollegiala kontexter. Utsattheten är större inom mer kollektiva konstarter – som framförallt dans och teater – än områden som ord eller bild och form. Hot ser också ut att vara mer förekommande inom de kollektiva konstarterna. Den vanligaste kontexten för hot mot konstnärer är i relationen till andra personer, som till exempel publik eller allmänhet. Händelser som fysiskt våld är extrema och 7 personer har uppgett att de utsatts för detta under det senaste året.

Totalt har 34 procent – 53 av de 157 konstnärer som utsatts för sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld – avstått från konstnärligt verksamhet på grund av nämnda orsaker. 17 personer har avstått på grund av sexuella trakasserier, 35 på grund av hot och 1 konstnär har avstått på grund av fysiskt våld.

Den fysiska arbetsmiljön

- Övergripande svarade 84 procent av konstnärerna att de upplever brister i den fysiska arbetsmiljön medan 16 procent inte gör det.

Av totalt 1 675 konstnärer rapporterar 1 399 om brister i den fysiska arbetsmiljön. Det är framförallt dålig värmeanpassning, ventilation och brister i den personliga arbetsplatsens utformning som är mer generella. Mellan 37 och 39 procent upplever dessa brister under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare.

Av de frågor som kan jämföras med den officiella statistiken ligger konstnärgruppen både under och över denna. 22 procent av konstnärerna utsätts för alltför höga ljudvolymmer under en fjärdedel av arbetstiden och drabbar särskilt musikkonstnärer (43 procent) men även andra. Motsvarande siffra för övriga arbetsmarknaden ligger på 25 procent. Konstnärerna utsätts i högre grad för dålig belysning (25 procent), än arbetsmarknaden i övrigt, som ligger på 15 procent. Problemen är störst inom dansen där 37 procent, drabbas under minst en fjärdedel av arbetstiden. Hudkontakt med kemikalier är något som framförallt bild- och formkonstnärer utsätts för; 31 procent uppger detta medan motsvarande siffra för arbetsmarknaden ligger på 8 procent.

- Övergripande svarade 44 procent av konstnärerna att de upplever brister i luftkvaliteten medan 56 procent inte gör det.

Frågorna om luftkvalitet berörde en mindre del av konstnärgruppen (739 av totalt 1 671) än frågorna ovan om värmeanpassning och den personliga arbetsplatsens utformning. Sett till de enskilda frågeställningarna är bild- och formkonstnärerna mest utsatta vad gäller brister i luftkvaliteten. Organiskt damm i luften drabbar 20 procent av konstnärerna under minst en fjärdedel av arbetstiden, jämfört med 12 procent för övriga arbetsmarknaden. Inom områdena bild och form samt teater drabbas 30 procent av konstnärerna. På övergripande nivå är utsattheten för oorganiskt damm ungefär densamma på arbetsmarknaden som i konstnärgruppen (10 respektive 11 procent). Siffran ligger dock betydligt högre för bild- och formkonstnärerna: 22 procent. Samma sak gäller kemikalier i luften där 23 procent av bild- och formkonstnärerna utsätts jämfört med 8 procent för konstnärgruppen totalt samt övriga arbetsmarknaden.

- Övergripande bedömer 80 procent av konstnärerna, att det finns risk för skador i arbetet på grund av arbetsställningar och arbetsrörelser medan 20 procent bedömer att det inte förligger några sådana risker.

Totalt 1 327 av 1 668 konstnärer bedömer att det finns risk för skador i arbetet: 54 procent svarar att det finns risk för skador på grund av ensidigt upprepade rörelser och 37 procent utsätts för skaderisk på grund av tunga arbetsmoment. Konstnärer inom dansen är särskilt utsatta. Vidare svarar 44 procent att det finns risk för skador på grund av statisk belastning. Problemen är större inom musik-, bild- och form- samt ordområdet. 22 procent av konstnärerna utsätts för risk att falla från stege, plattform eller liknande. Riskerna bedöms som högre inom teater samt bild och form.

Sjukdom och skador i arbetet

- Sjuknärvaron bland konstnärerna har ökat mellan 5 och 9 procentenheter jämfört med Konstnärsnämndens tidigare undersökningar.
- De arbetsrelaterade skadorna har också ökat mellan åren 2008 och 2015, från 11 till 30 procent.

I enkäten ställdes dels en fråga om sjukdom under det gångna året och dels en fråga om man arbetat trots sjukdom. Andelen konstnärer som svarat ja på frågan om arbete trots sjukdom har ökat mellan Konstnärsnämndens undersökningar 2008 och 2015 från 46 till 55 procent. Till detta tillkommer de som anger att de har sjuknärvaro, men valde svarsalternativet *inte varje gång* i enkäten. Den siffran har ökat från 31 procent till 36 procent.

I jämförelse med Konstnärsnämndens tidigare undersökningar går också att konstatera att antalet som uppger att de varit sjuka under 2008 respektive 2015 har ökat med

22 procentenheter från 39 procent till 61 procent. Inom teatern har minst andel konstnärer uppgett sjukdom under de senaste 12 månaderna samtidigt som området har en i jämförelse hög sjuknärvaro, tillsammans med dans- och musikområdena.

Nu liksom tidigare är arbetsrelaterade skador klart vanligast inom dansområdet och har ökat från 33 till 47 procent följt av teater, där de arbetsrelaterade skadorna ökat från 16 procent till 36 procent.

Kroppsliga besvär

- Besvär i form av smärta och värk i olika delar av kroppen som exempelvis rygg eller fötter drabbar 17-29 procent av konstnärerna.

Övergripande är arbetsrelaterade kroppsliga besvär mindre utbredda i konstnärgruppen än på den övriga arbetsmarknaden och ligger mellan 2 till 8 procentenheter under denna i alla avsnittets frågor. Dansområdet skiljer sig dock, både från den övriga arbetsföra befolkningen generellt och resten av konstområdena vad gäller smärta i höfter, ben, knän och fötter.

Psykosociala besvär

- Konstnärgruppen ligger lägre än övriga arbetsmarknaden i samtliga jämförbara frågor utom i en fråga: 30 procent av konstnärerna känner sig otillräckliga med sin arbetsinsats efter arbetsdagens slut. Motsvarande siffra för övriga arbetsmarknaden är 23 procent.

Resultaten av frågorna som rör psykosociala besvär visar att konstnärgruppen ligger bättre till än den övriga arbetsmarknaden enligt den officiella statistiken på området. I en fråga ser problemen ut att vara mer utbredda inom konstnärgruppen än arbetsmarknaden och det är frågan om att efter arbetsdagens slut känna sig otillräcklig i sin arbetsinsats. Här ligger områdena bild och form, ord samt film högst. Däremot upplever konstnärgruppen i långt mindre utsträckning olust att gå till arbetet: 12 i jämförelse med 21 procent för arbetsmarknaden.

Konstnärsnämndens fråga om bruk av lugnande medel eller alkohol för att kunna varva ner finns inte i Arbetsmiljöverkets enkät. Totalt svarar 17 procent av konstnärerna att de någon gång under de senaste 3 månaderna tagit lugnande medel eller alkohol för att varva ner. Detta är vanligare inom musik samt bild och form (21 respektive 20 procent) och betydligt mer utbrett bland manliga konstnärer (22 procent) än bland kvinnliga (14 procent).

Öppna svar

Avslutningsvis fanns möjlighet att i ett öppet svar utveckla synpunkter om arbetsmiljön. Totalt analyserades cirka 500 svar kvalitativt och sammanfattas utifrån ett par mer genomgående teman. Den flexibla yrkesrollen och arbetssättet var ett sådant tema som berör grundläggande förutsättningar för många konstnärer med olika arbetsgivare, olika yrkesroller och geografisk rörlighet i sitt arbete. Flexibilitet sker på bekostnad av kontinuitet enligt svaren, med korta anställningar och ekonomisk kortsiktighet som följd. Det flexibla arbetssättet har stora konsekvenser också för den fysiska arbetsmiljön, ett faktum som tas upp i en stor del av svaren. Brist på lokaler, ändamålsenliga lokaler, frågor om daglig hygien, att arbeta på tåg, hotell och kaféer omnämns tillsammans med kommentarer om flexibilitetens konsekvenser för familjeliv och hälsa.

Den ekonomiska situationen är en annan och viktig fråga som Konstnärsnämnden följt och rapporterat i andra sammanhang. Ordet ekonomi tas upp vid 166 tillfällen i de öppna svaren kopplade till ord som oro, stress, osäkerhet och ångest. Frågorna kring ekonomin handlar övergripande om den svåra ekonomiska situationen för många konstnärer och hur den bidrar till en ökad arbetsbelastning på olika sätt.

1 Inledning

Konstnärsnämnden har till uppgift att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap och verka för konstnärlig utveckling. Myndigheten ska också analysera konstnärernas sociala villkor. Inom ramen för detta arbete har Konstnärsnämnden under flera år tagit fram, analyserat och publicerat statistik om konstnärsgruppens demografi, inkomster och sociala villkor.¹ Under 2016 har vi för första gången genomfört en separat undersökning inkom med fokus på konstnärers arbetsmiljö. Det gjordes genom en enkät ställd till enskilda konstnärer, inom samtliga konstområden, som sökt bidrag från Konstnärsnämnden och Författarfonden under perioden 2013-2015. I denna rapport presenteras resultaten av undersökningen.

1.1 Syfte och disposition

En god arbetsmiljö – i fysisk såväl som psykisk bemärkelse – är en viktig förutsättning för att konstnärer ska kunna ägna sig åt och utveckla sitt konstnärskap. Villkoren skiljer sig åt mellan konstområden och ser olika ut för exempelvis dansare eller författare. Villkoren kan också skilja sig mellan könen eller se olika ut beroende på om man är anställd respektive frilansande konstnär. Variablerna är många, men syftet med denna undersökning är att skapa överblick i en fråga som vi i dag inte har någon samlad kunskap om.

Konstnärsnämndens arbetsmiljöundersökning kompletterar de återkommande statistiska konstnärundersökningar som myndigheten genomför.² Enkätens frågeställningar har tagits fram med hänsyn till Arbetsmiljöverkets frågeformulär för den officiella statistiken för arbetsmarkanden i sin helhet (se vidare nedan kapitel 1.3). Denna utgångspunkt möjliggör, i viss mån, övergripande jämförelser med andra delar av arbetsmarknaden. I rapporten förekommer, i vissa delar, även kompletterande uppgifter från myndighetens tidigare utredningar.

Föreliggande rapport är i huvudsak uppbyggd på samma sätt som själva enkäten (se bilaga I). Inledningsvis är det den psykosociala arbetsmiljön som behandlas med frågor om ensamarbete, krav och stress samt om sociala relationer och konflikter i arbetet. Därefter redogörs i ett par kapitel för enkätsvaren rörande konflikter i arbetet, diskriminering och trakasserier av olika slag samt hot och fysiskt våld. Till sist behandlas den fysiska respektive psykiska arbetsmiljön. I det avslutande kapitlet sammanfattas enkätens öppna svar om någon väsentlig fråga saknades.

I detta kapitel redogörs vidare för enkätundersökningens population, enkätens utformning samt det empiriska underlaget och de bakgrundvariabler som enkäten bygger på.

1.2 Population

Myndigheten har använt sökande till Konstnärsnämndens och Författarfondens medel under åren 2013, 2014 och 2015 som population. Det rör sig om 23 315 av Konstnärsnämndens sökande (här ingår dubletter) och 4 194 som sökt stipendium eller bidrag från Författarfonden (inklusive dubletter). Ur denna population har ett stratifierat, obundet, slumpmässigt urval dragits. De aktuella områdena var bild och form, dans, film, musik, ord och teater. Svaren har inte viktats utan redovisas på samma sätt.

Enkäten skickades ut vid två tillfällen. Först till 3 000 e-postadresser: femhundra till vardera sex konstområden. Det andra utskicket gick till 2 891 e-postadresser med 500 enheter inom alla områden förutom dans, vilket omfattade 381 personer.

De slumpade informanterna inom de olika konstområdena ombads att via mejl besvara ett frågeschema om maximalt 40 frågor (se bilaga I). Dessa behandlade förhållanden och omständigheter under de senaste tolv respektive tre månaderna. Frågeschemat är selektivt

1 Konstnärsnämnden 2009, 2010, 2011, 2016

2 Konstnärsnämnden 2009, 2010, 2011, 2016

vilket innebär att endast den informant som uppgett att denne utsatts för till exempel trafikskador i relation till den konstnärliga verksamheten fått följdfrågor inom det området.

1.3 Enkätens utformning

Enkätfrågorna har tagits fram med utgångspunkt i Sveriges officiella statistik för arbetsmiljön. Arbetsmiljöundersökningarna görs av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Arbetsmiljöverket. Utgångspunkten är de krav som ställs i arbetsmiljölagen på att alla ska ha en bra och utvecklande arbetsmiljö.

Övergripande arbetsmiljöundersökningar har inte tidigare gjorts med fokus på konstnärers arbetsförhållanden. Den officiella statistiken – som tagits fram regelbundet från 1989 – är därför en viktig utgångspunkt och jämförande material i flera fall. I andra frågor har formuleringarna ändrats för att bättre passa konstområdet eller kunna jämföras med Konstnärsnämndens övriga statistik.

1.3.1 Enkätfrågorna

Föreliggande arbetsmiljöundersökning är begränsad i jämförelse med den omfattande mängden frågor som ställs till den officiella statistiken för arbetsmiljön. Frågorna har valts ut och i vissa fall justerats för att passa området och belysa hur konstnärerna upplever sin arbetsmiljö. Frågorna ska omfatta ett varierat fält och rör såväl vanliga som ovanliga förhållanden. En del frågor har därför varit mer tillämpliga för vissa områden eller situationer än för andra, och vice versa.

Enkäten består av tre delar. I den första ställs en rad bakgrundsfrågor i syfte att kunna identifiera betydelsebärande avvikelser i materialet. Dessa rör sådant som yrkesroll, konstområde samt kön, ålder och utländsk bakgrund. I den andra delen ställs frågor om konstnärernas sociala respektive fysiska och psykiska arbetsmiljö. Enkäten avslutas med en öppen fråga där det går att precisera om det är något väsentligt som den svarande anser saknas i enkäten. Enkätfrågorna finns samlade i bilaga I till denna rapport.

1.3.2 Bearbetning

Alla frågor redovisas på totalnivå (totalt antal svar per fråga och svarsalternativ) samt uppdelat på kön och konstområde (andel svar för olika svarsalternativ inom varje kategori). Därefter, om det är relevant, redovisas även uppdelning på andra variabler. Vi har också valt att i största möjliga utsträckning göra jämförelser med den officiella statistiken för arbetsmiljön. I många fall stämmer frågor och svarsalternativ helt överens, i andra inte. Det beror dels på att Arbetsmiljöverket ändrat i några av sina frågor i den senaste undersökningen och dels har de justerats något för att passa konstnärsgruppen eller frågeställningar i våra tidigare undersökningar. Det räcker ofta med mycket små skillnader i frågeformuleringar/svarsalternativ/urval/datainsamling etc. för att jämförelser inte kan göras rakt av, men ibland kan det ju vara intressant att jämföra resultaten ändå för att få en hållpunkt.

Den officiella statistik som refereras till omfattar åldergruppen 16-64 år. Arbetsmiljöverket har från och med den senaste rapporten även med åldersgruppen 16-74. Dessa siffror skiljer sig endast med någon procentenhet i vissa frågor och kan inte jämföras bakåt i tid.

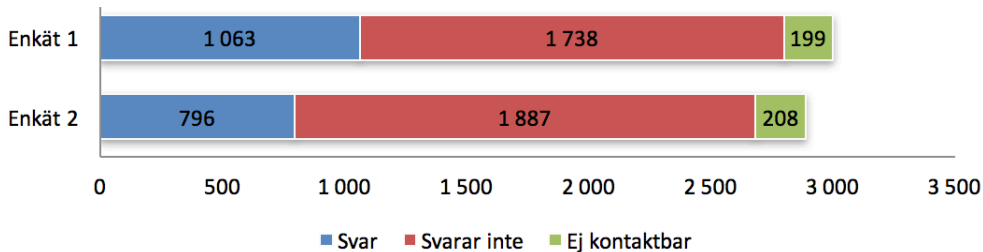
När resultaten redovisas i diagram anges antalet svarande, totalt och/eller per kategori, inom parentes.

Svaren på enkätens sista, öppna fråga har bearbetats kvalitativt. Vi har ringat in övergripande teman och redogör för de huvudsakliga synpunkterna inom dessa. De öppna svaren sammanfattas separat, i slutet av rapporten.

1.4 Det empiriska underlaget

Enkätundersökningen genomfördes vid två tillfällen under 2016 via myndighetens eget licensierade enkätverktyg. Sammanlagt skickades enkäten till 5 891 konstnärer varav 407 personer hade e-postadresser som inte längre fungerade. Den sammanlagda svarsfrekvensen var 34 procent och totalt 1 859 konstnärer svarade på enkäten.

Figur 1:1. Svarsfrekvens. Enkät 1 skickades ut under våren 2016 och enkät 2 skickades ut innan sommaren samma år

Av de totalt 1 859 svarande uppgav 97 procent att de varit konstnärligt verksamma under de senaste tolv månaderna medan 3 procent, 61 personer, svarade att de inte längre är det. Av dessa angav drygt en tredjedel, eller 22 personer, ekonomiska orsaker, 9 konstnärer pekade på hälsoskäl och 6 personer uppgav att de upphört med sin konstnärliga verksamhet. I 11 svar nämndes andra, icke specificerade skäl. För de som inte varit verksamma under året avslutades enkäten med denna fråga.

1.4.1 Upphovsperson eller utövare?

Konstnärerna kan delas in i yrkesrollerna upphovsperson eller utövare. I statistiska sammanhang kan bara ett alternativ anges men för många konstnärer – exempelvis koreografer som framför sina egna verk – kan det vara svårt att välja antingen upphovsperson eller utövare då arbetet växlar mellan dessa två.³

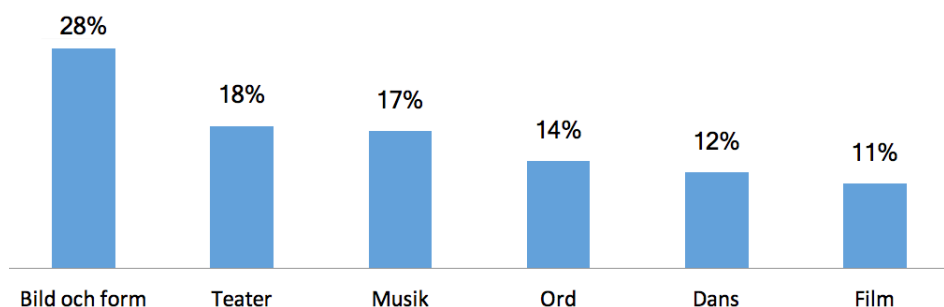
De verksamma konstnärer som svarade på enkäten var i hög grad upphovspersoner, som bildkonstnär, författare, koreograf och regissör. 66 procent av konstnärerna hänförde sig till denna konstnärskategori medan 29 procent uppgav alternativet utövare, som dansare, musiker eller skådespelare. Resterande 5 procent valde beteckningen ”annat”. Troligen består denna grupp av konstnärer som inte kunnat välja det ena alternativet framför det andra. Totalt omfattade enkäten 1 792 aktiva konstnärer.

1.4.2 Konstområden

Utöver frågan om svarande räknade sig som upphovsperson eller utövare efterfrågades även inom vilket huvudsakligt konstområde denne är verksam. Störst antal, 28 procent, räknar sig till området bild och form. Därefter följer teater- och musikområdet med 18 respektive 17 procent. Till områdena ord, dans och film hör mellan 14 och 11 procent av de svarande. Bild- och form är alltså det största området med cirka 500 svarande och filmområdet det minsta med cirka 200 svarande.

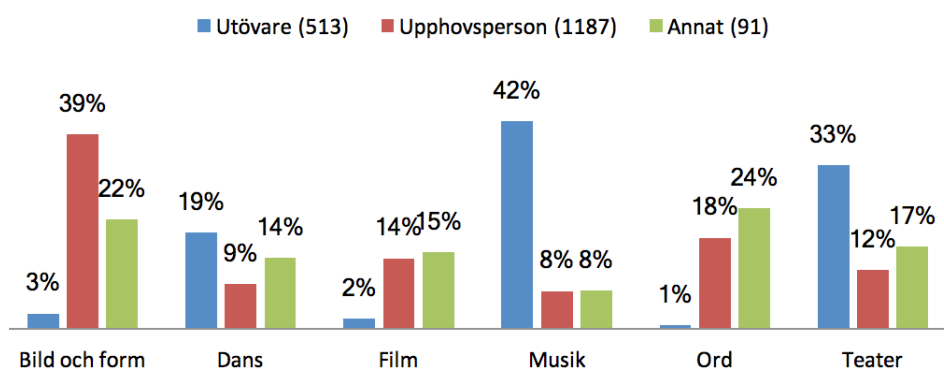
3 Jfr Konstnärsnämnden 2016, s. 85

Figur 1:2. Andel svar på fråga om huvudsakligt konstområde. Andel i procent av totalt 1 791 svar.

Fördelningen av upphovspersoner och utövare ser olika ut mellan konstområdena. Andelen utövare är störst inom musiken medan området bild och form har störst andel upphovspersoner.

Figur 1:3. Fördelning av upphovspersoner och utövare per konstområde.

1.4.3 Yrkeskategorier

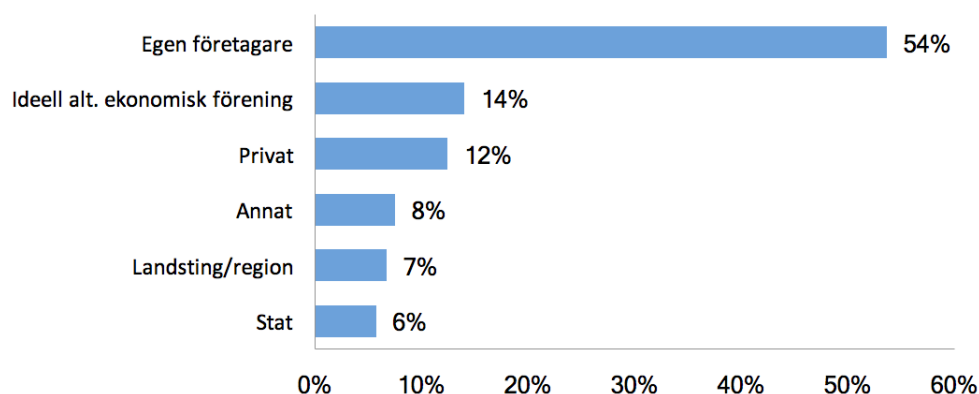
Enkätens fråga om vilket konstnärligt yrke som den svarande i huvudsak varit verksam inom under de senaste 12 månaderna gav så pass små andelar att det inte var fruktbart att studera resultatet genom det rastret. I de minst vanligt förekommande yrkena – som clown, översättare och dramatiker, dramaturg eller manusförfattare – är antalet svarande färre än 50. Flest konstnärer har kryssat för alternativen bildkonstnär, musiker, författare, filmare och skådespelare.

I svaren angavs huvudsakligt yrke men liksom uppdelningen i upphovspersoner eller utövare kan flera yrkesalternativ vara aktuella för en del konstnärer. Likaså har påtalats att det i vissa fall saknades lämpliga svarsalternativ (se kapitel 12, Öppna svar).

1.4.4 Arbets- eller uppdragsgivare

En majoritet, 54 procent, av de svarande är egna företagare. Andra framträdande anställnings- och verksamhetsformer är ideell- alternativt ekonomisk förening, 14 procent, samt privatanställda med 12 procent.

Figur 1:4. Svar på fråga om vem som är arbets- eller uppdragsgivare i din konstnärliga yrkesutövning. Om den svarande har fler arbets- eller uppdragsgivare ska den med högst sysselsättningsgrad anges. Andel av totalt 1 778 svar.

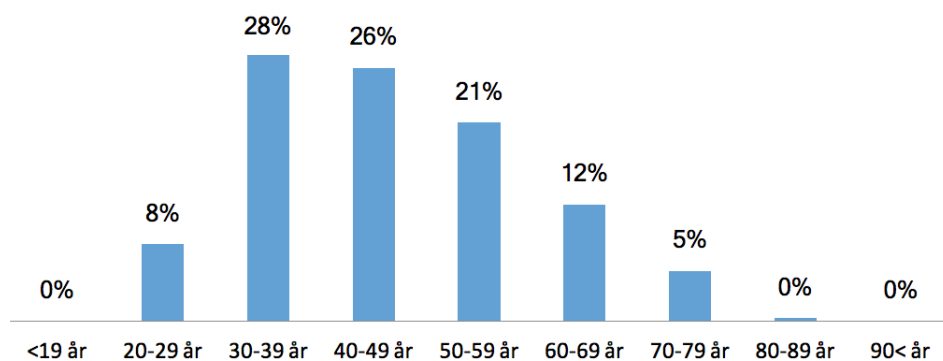

1.4.5 Kön, ålder och utländsk bakgrund

En majoritet av de svarande är kvinnor, 58 procent, och 41 procent är män medan 1 procent angav annat könsuttryck eller annan könsidentitet.

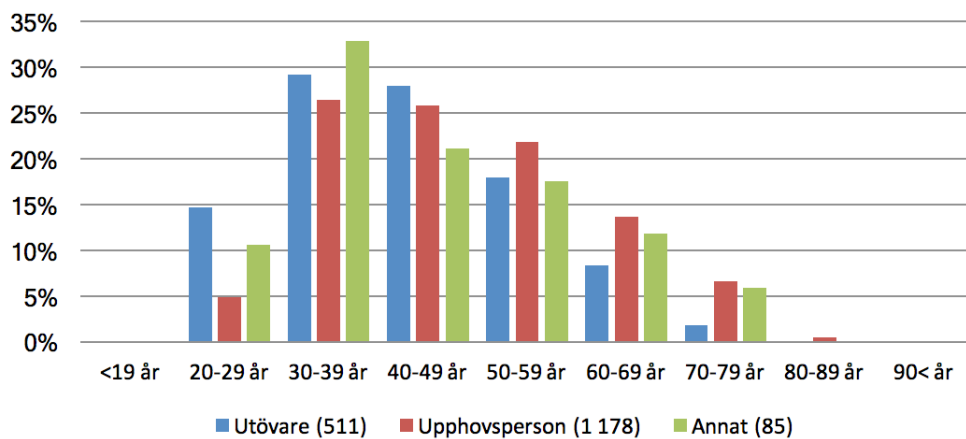
Åldersmässigt var något mer än hälften av de svarande under 50 år. De största åldersgrupperna är 30-39 år samt 40-49 år.

Figur 1:5. Svar på frågan: Hur gammal är du? Andel i procent av 1 774 svar.

Sett till fördelningen av upphovspersoner och utövare inom ålderkategorierna visar att upphovspersoner ökar med stigande ålder i jämförelse med utövarna och vice versa. Det skall dock påpekas att antalet svarande inom kategorierna skiljer sig åt.

Figur 1:7. Diagram över åldergrupper uppdelat på utövare, upphovsperson och annat. Andel i procent per åldergrupp.

83 procent av de svarande är födda i Sverige eller har minst en av föräldrarna som är det. Resterande andel, 17 procent, är antingen födda i utlandet eller har föräldrar som båda är födda utomlands. Andelen respondenter med utländsk bakgrund är något lägre än i hela befolkningen.⁴

4 Se Konstnärsnämnden 2016, s. 31f samt där a.a.

2 Ensamarbete

Ensamarbete kan innebära risker. Det kan till exempel vara psykiskt påfrestande att under lång tid vara isolerad från mänsklig samvaro i sitt arbete. Men det kan också vara så att riskerna ökar om man inte har någon att vända sig till i en kritisk situation, som vid olycka eller plötslig sjukdom.⁵ Vissa former av konstnärskap innehåller både frivilligt och ofrivilligt ensamarbete.

I detta avsnitt redovisas svar på frågor om fysisk och psykisk ensamhet samt i vilken utsträckning konstnärerna upplever detta. I redovisningen fokuserar vi på svarsalternativen *alltid* eller *nästan alltid* för vad som är att betrakta som arbetsmiljöproblem.

2.1 Övergripande resultat

Undersökningen visar att ofrivillig fysisk ensamhet i det konstnärliga arbetet förekommer inom alla konstområden, även de där ensamarbete är en förutsättning. Sammantaget 11 procent av konstnärerna upplever alltid eller nästan alltid ofrivillig fysisk ensamhet. Konstnärer inom film, dans och bild och form upplever störst ofrivillig fysisk ensamhet. Här svarar 11-12 procent att de alltid eller nästan alltid arbetar fysiskt ensamma ofrivilligt. På ord- och teaterområdet är den ofrivilliga fysiska ensamheten minst utbredd.

Ofrivillig ensamhet i psykisk bemärkelse är något mer utbredd än den fysiska: 14 procent av konstnärerna svarar att de alltid eller nästan alltid upplever detta. Inte heller i denna fråga är skillnaderna mellan konstområdena stora men konstnärerna inom film (19 procent), bild och form (17 procent) och dans (16 procent) upplever i något större utsträckning att de alltid eller nästan alltid arbetar psykiskt ensamma ofrivilligt. Jämfört med ordområdet – där den ofrivilligt psykiska ensamheten är minst utbredd – ligger samma siffra på 10 procent.

Konstnärer inom film, dans samt bild och form upplever i jämförelse större ofrivillig ensamhet, både fysisk och psykisk, medan konstnärerna inom ord och teater gör det i minst utsträckning.

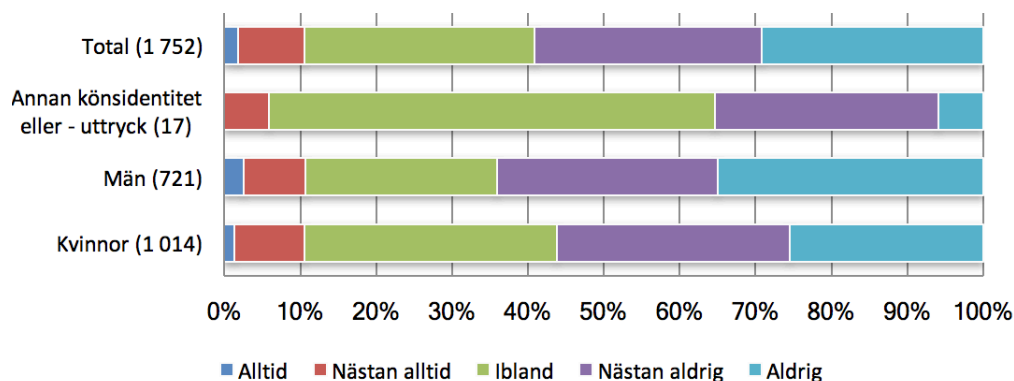
2.2 Fysiskt ensamarbete

I enkäten definieras fysiskt ensamarbete som att man kan befinna sig i situationer där man inte kan komma i kontakt med andra människor utan tekniska hjälpmedel. Övergripande svarar ungefär 11 procent att de alltid eller nästan alltid arbetar fysiskt ensamma ofrivilligt, det vill säga utan någon annan människa i närheten.

Uppdelning av resultaten på kön pekar inte på några större skillnader. Män svarar dock i något högre grad att de aldrig arbetar ofrivilligt ensamma.

⁵ Föreskrifter om ensamarbete: Arbetskyddsstyrelsens kungörelse om ensamarbete med kommentarer (AFS 1982:3), Stockholm 1982, s. 3 ff.

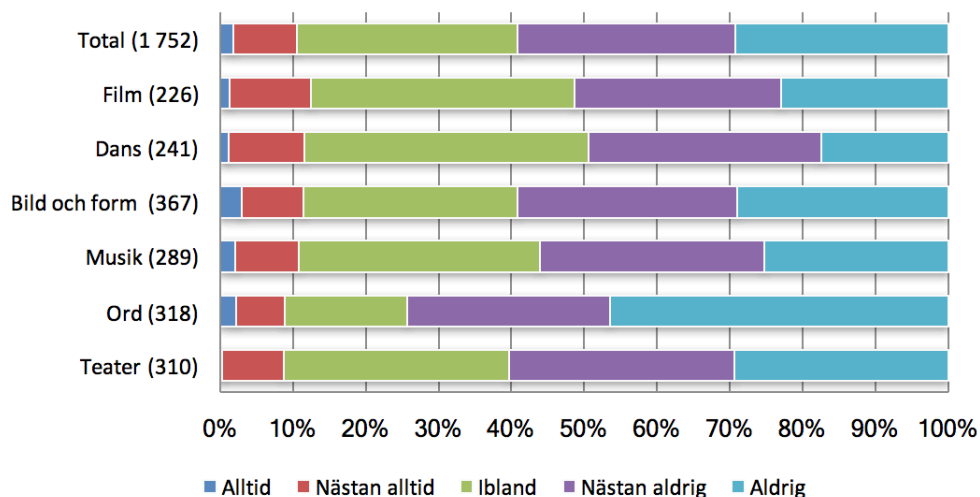
Figur 2:1. Fråga om hur ofta konstnärerna arbetar ofrivilligt fysiskt ensamma. Andel i procent per kategori, kön samt totalt.

Fysisk ensamhet kan vara en viktig förutsättning för det konstnärliga arbetet. Bild- och formkonstnärer samt författare skapar oftare än till exempel skådespelare och dansare sina verk i fysisk ensamhet. Det framstår dock som om ofrivillig fysisk ensamhet förekommer inom alla konstområden, även de där ensamarbetet är en förutsättning, och skillnaderna är förhållandevis små.

Filmområdet är den grupp där konstnärerna, till övervägande del, 12 procent, upplever att de alltid arbetar fysiskt ensamma ofrivilligt. Motsvarande siffra för övriga konstområdena ligger mellan 8 och 11 procent. Det kan konstateras att konstnärer inom områdena ord samt bild och form ofta arbetar ensamma men trots detta inte upplever ofrivillig ensamhet i större utsträckning än andra konstnärer i de kollektiva konstarterna.

Figur 2:2. Svar på fråga om ofrivillig fysisk ensamhet uppdelat på konstområden. Andel i procent per konstområde samt totalt.

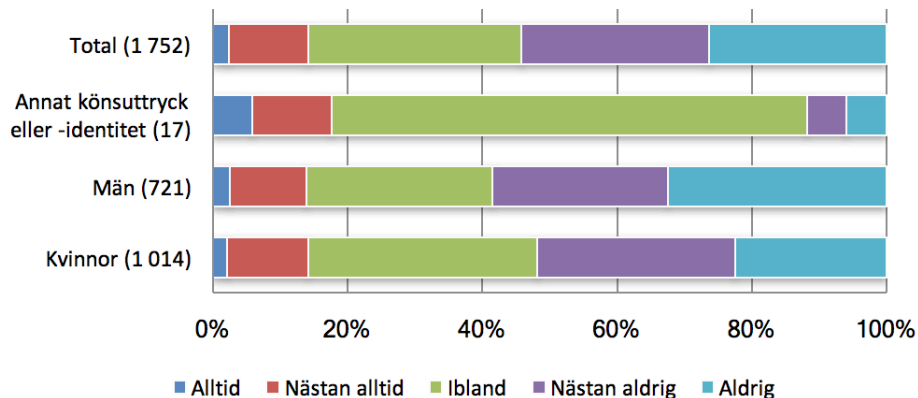
En uppdelning på upphovspersoner eller utövare pekar inte på några skillnader, utan runt 10 procent i båda grupperna svarar att de alltid eller nästan alltid arbetar ofrivilligt i fysisk ensamhet. Det gäller även för dem som angett svaralternativet "annat". Resultaten av enkäten för ofrivilligt fysiskt ensamarbete kan därmed inte förklaras av den konstnärliga processen inom de olika områdena, utan talar snarare emot en sådan förklaringsmodell.

2.3 Psykisk ensamhet i arbetet

I enkäten definieras psykisk ensamhet som att man befinner sig fysiskt bland andra människor, men inte kan räkna med deras hjälp. Till skillnad från frågan om fysisk ensamhet kan denna även fånga situationen inom de kollektiva konstarterna.

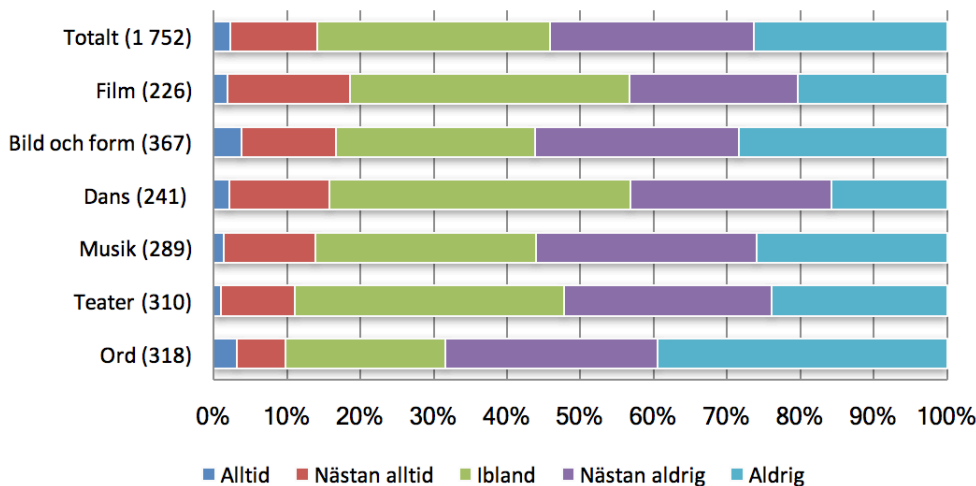
Sammanlagt svarar uppåt 14 procent av konstnärerna att de nästan alltid eller alltid upplever ofrivillig psykisk ensamhet i arbetet. Uppdelat på kön skiljer sig siffrorna inte åt på denna nivå. Inom den grupp som angett en annan könsidentitet är andelen något högre. Observera dock att denna grupp är mycket liten i jämförelse.

Figur 2:3. Svar på fråga om hur ofta konstnärerna arbetar i ofrivillig psykisk ensamhet. Andel i procent per kategori; kön samt totalt.

Den ofrivilliga psykiska ensamheten är störst inom film, bild och form följt av dans och musik. Inom filmen svarar 19 procent av konstnärerna att de alltid eller nästan alltid upplever psykisk ensamhet i arbetet. Motsvarande siffra inom bild och form ligger på 17 procent. Ord- och teaterkonstnärerna upplever den psykiska ensamheten som minst besvärande.

Figur 2:4. Svar på fråga om ofrivillig psykisk ensamhet uppdelat på konstområden. Andel i procent per konstområde samt totalt.

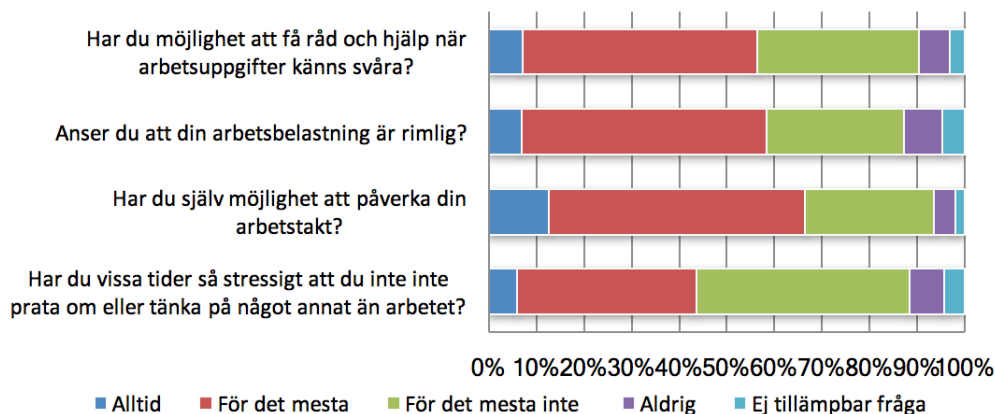
Uppdelat på kategorierna upphovspersoner eller utövare är skillnaderna små, särskilt med tanke på gruppen upphovspersoner är nästintill dubbelt så stor som utövarna: 12 procent av utövarna och 15 procent av upphovspersonerna svarar att de alltid eller nästan alltid upplever psykisk ensamhet i arbetet. Det måste därför ses som att det är arbetsmiljön inom konstområdena – som exempelvis film och dans – som skapar psykisk ensamhet snarare än att det är något som kan knytas till den konstnärliga processen.

3 Krav och stress

I enkäten ställdes några sammanhängande frågor om krav och stress i det konstnärliga arbetet. Frågorna rörde möjlighet till stöd och hjälp, arbetsbelastning, arbetstakt samt att ha så mycket att göra att man inte hinner prata om något annat än arbetet. Konstnärerna fick svara på i vilken grad de upplever dessa problem.

I redovisningen av resultaten dras en gräns mellan de som svarat *alltid/för det mesta* eller *aldrig/för det mesta inte*. Totalt svarade 1 737 konstnärer på avsnittets frågor.

Figur 3:1. Frågor om krav och stress och fördelning av svaren inom dessa. Andel i procent av totalt 1 737 per fråga.

3.1 Övergripande resultat

Undersökningen visar att en hög andel, 40 procent, av konstnärerna upplever att de för det mesta inte eller aldrig kan få stöd och råd när arbetet känns svårt. Siffran ligger långt över statistiken för arbetsmarknaden (15 procent) och ser ut att vara ungefär densamma oavsett konstområde. Det går heller inte att se några större skillnader mellan mer individuella eller kollektiva konstarter i denna fråga.

En nästan lika stor andel av konstnärerna som ovan, 37 procent, upplever en allt för hög arbetsbelastning. Mest utsatta är konstnärer inom dans och film där runt 50 procent svarar att arbetsbelastningen aldrig eller sällan är rimlig. Enligt den officiella statistiken på området upplever 53 procent av den arbetande befolkningen att de har alldeles för mycket att göra. Svartalternativen är inte riktigt desamma⁶ men siffran kan fungera som riktmärke. Samma sak gäller för jämförelserna nedan.

Vad gäller möjligheten att påverka sin arbetstakt menar 66 procent av konstnärerna att de alltid eller nästan alltid har den möjligheten, och 32 procent att de aldrig eller för det mesta inte kan det. I jämförelse med övriga arbetsmarknaden svarar 53 procent att de har möjlighet att själva bestämma arbetstakten *som mest halva arbetstiden*.⁷ Friheten att påverka sin arbetstakt ser ut att vara större inom konstområden där ensamarbete är vanligare än inom mer kollektiva konstarter som teater och dans.

44 procent av konstnärerna svarar att de alltid eller för det mesta har det så stressigt att de inte hinner prata om eller tänka på något annat än jobbet. Stressen är mer omfattande bland kvinnor än män samt större inom de kollektiva konstarterna – dans och teater med 55 procent respektive 51 procent – än inom de mer individuella. I jämförelse med den

6 Se Arbetsmiljöverket 2016, s. 83 samt tabell 8:1: *Upplever att (instämmer helt eller delvis) man har alldeles för mycket att göra.*

7 Arbetsmiljöverket 2016, s. 30

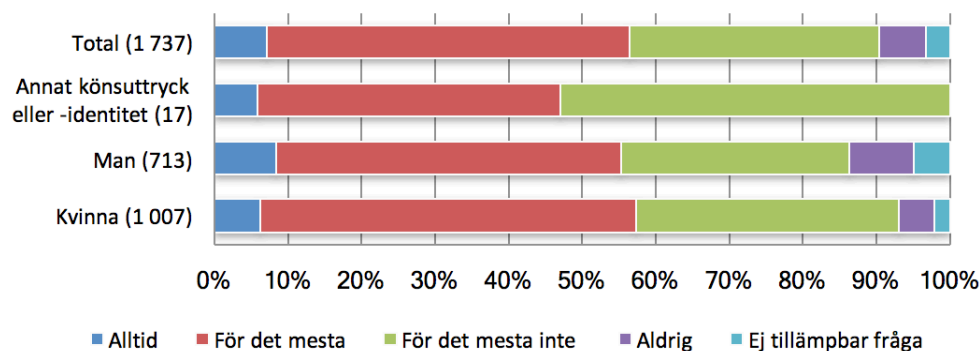
officiella statistiken på området svarar 34 procent att de har det så stressigt att de inte hinner prata eller tänka på något annat än arbetet *minst halva tiden*.⁸

3.2 Att få hjälp när arbetsuppgifter eller projekt känns svåra

Lite över hälften, 56 procent, av konstnärerna uppger att de alltid eller för det mesta har möjlighet att få råd eller hjälp om arbetsuppgifterna eller ett projekt känns svårt. Ungefär två av fem, 40 procent, svarar att de för det mesta inte eller aldrig har den möjligheten. Skillnaderna mellan män och kvinnor är inte särskilt stora.

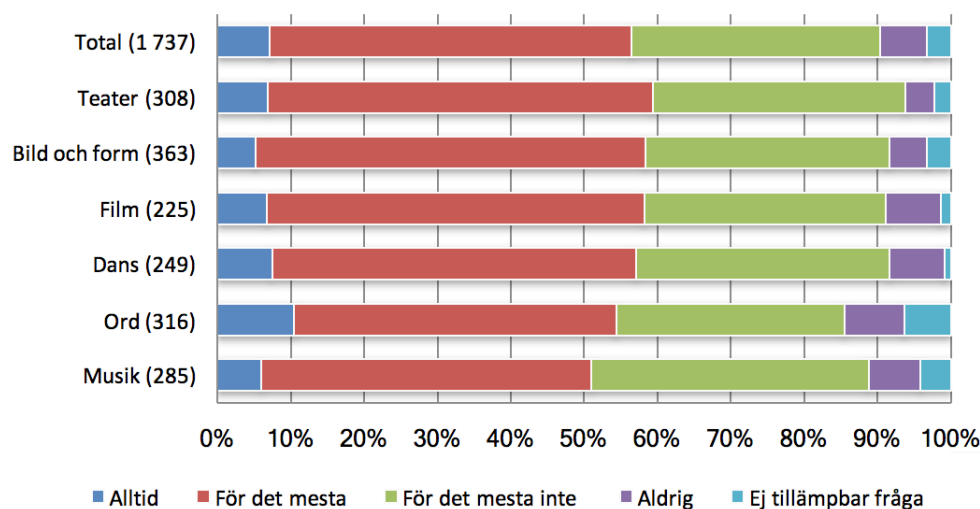
I jämförelse med den officiella statistiken för arbetsmarknaden ligger motsvarande siffra på 15 procent och en större andel män (17 procent) än kvinnor (13 procent) upplever att de aldrig eller nästan aldrig kan få hjälp i arbetet.⁹

Figur 3.2: Svar på fråga om hur ofta konstnärerna har möjlighet att få råd eller hjälp när arbetsuppgifter eller projekt känns svåra. Andel i procent per kategori (kön samt totalt).

Det är små skillnader mellan konstområdena i denna fråga. Inom musikområdet upplever 45 procent av konstnärerna att de aldrig eller för det mesta inte kan få råd och hjälp när arbetet känns svårt. Motsvarande siffra för teatern ligger på 38 procent.

Figur 3.3: Svar på fråga om möjlighet att få råd och hjälp när arbetsuppgifter eller projekt känns svåra. Andel i procent per konstområden samt totalt.

En jämförelse med uppdelning på utövare och upphovspersoner för denna fråga visar inte på några större skillnader: 38 procent av utövarna respektive 42 procent av upphovspersonerna svarar att de aldrig eller för det mesta inte kan få stöd och hjälp.

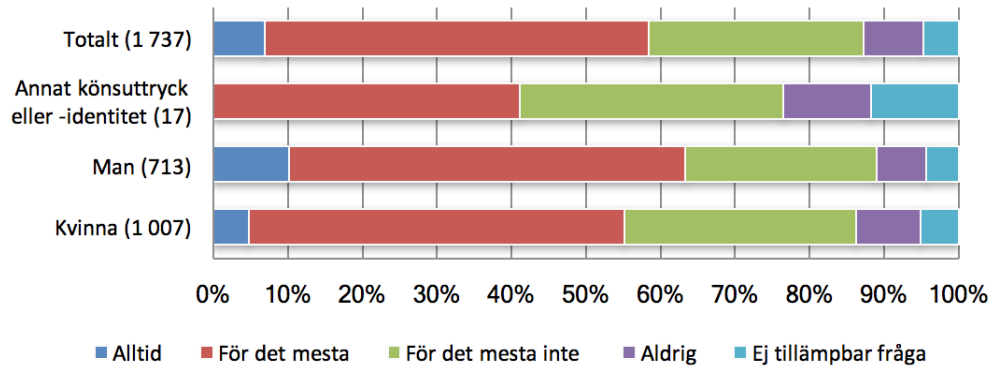
8 Arbetsmiljöverket 2016, s. 30

9 Arbetsmiljöverket 2016, s. 31

3.3 Rimlig arbetsbelastning

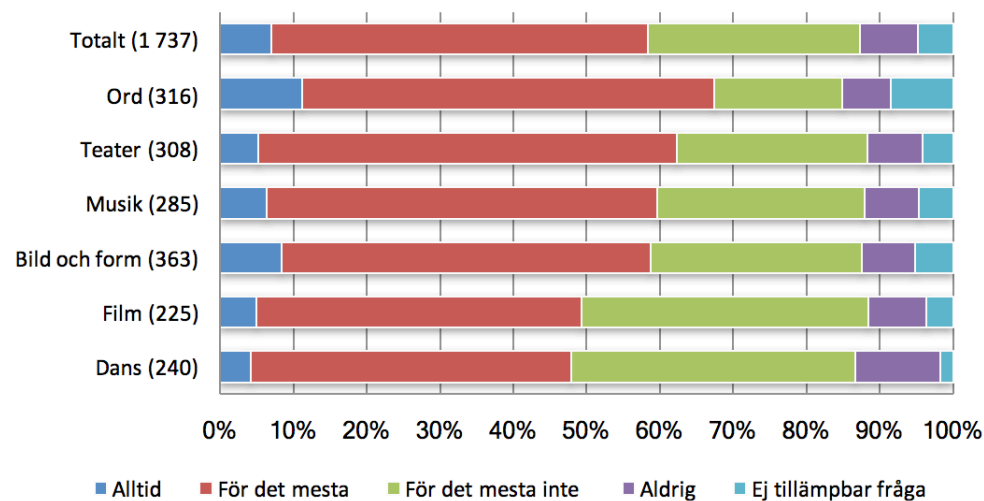
I relation till frågan om möjlighet att få stöd och hjälp ställdes även en fråga om rimlig arbetsbelastning. Över 58 procent av konstnärerna upplever att arbetsbelastningen för det mesta eller alltid är rimlig medan sammanlagt 37 procent svarar att den för det mesta inte eller aldrig är det. Det finns inga tydliga könsskillnader i svaren men män upplever arbetsbelastningen som mer rimlig än kvinnor. Enligt den officiella statistiken på området upplever 53 procent av befolkningen att de har alldeles för mycket att göra. Frågorna är inte direkt jämförbara¹⁰ men siffran kan fungera som riktmärke.

Figur 3:4: Svar på fråga i vilken utsträckning konstnärerna uppfattar sin arbetsbelastning som rimlig, andel i procent per kategori (kön samt totalt).

En jämförelse av svaren mellan konstområdena visar att 67 procent av ordkonstnärerna alltid eller för det mesta upplever en rimlig arbetsbelastning medan 24 procent svarar att de för det mesta inte eller aldrig gör det. Motsvarande siffra inom dans och film ligger på 51 respektive 47 procent.

Figur 3:5: Svar på fråga i vilken utsträckning konstnärerna har en rimlig arbetsbelastning. Andel i procent per konstområde och totalt.

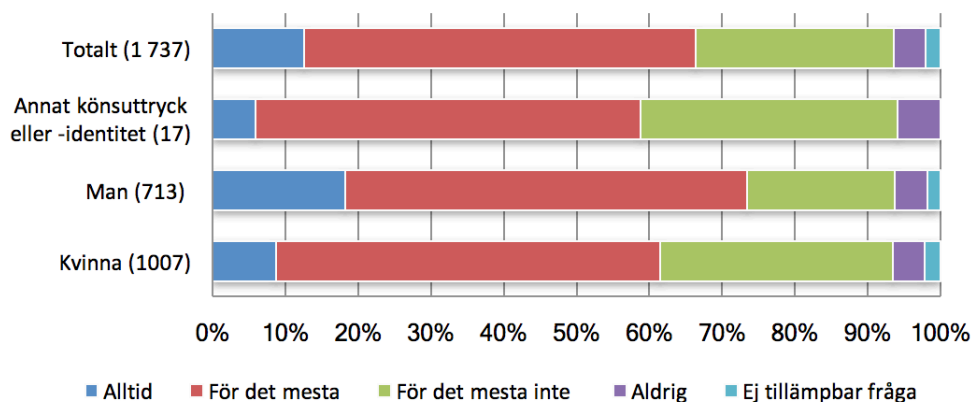
¹⁰ Se Arbetsmiljöverket 2016, s. 83 samt tabell 8:1: *Upplever att (instämmer helt eller delvis) man har alldeles för mycket att göra*. Se även en liknande fråga på s 23 där 22 % svarar att de "i hög grad" har en "stor arbetsbelastning och alldeles för mycket att göra". 41 % upplever detta "i viss mån" och 36 % svarar "nej" på frågan. Arbetsmiljöverket 2016.

Sett till kategorierna upphovsperson eller utövare är skillnaderna små. Arbetsbelastningen upplevs som något större bland utövarna, 63 procent svarar att de alltid eller för det mesta har en för hög arbetsbelastning. Motsvarande siffra för upphovspersoner ligger på 57 procent.

3.4 Att påverka sin arbetstakt

Möjlighet att påverka sin arbetstakt är en viktig aspekt för att förstå graden av krav och stress i det konstnärliga arbetet. Två tredjedelar av konstnärerna, 66 procent, uppger att de alltid eller för det mesta har en sådan möjlighet medan 32 procent svarar att de aldrig eller för det mesta inte kan det. Män upplever att de har större möjlighet att påverka sin arbetstakt än kvinnor och de konstnärer som uppgett en annan könsidentitet. I den officiella statistiken är svarsalternativen inte desamma. Med det i åtanke svarar 53 procent av den arbetsföra befolkningen att de har möjlighet att själva bestämma arbetstakten som mest halva arbetstiden. 60 procent av kvinnorna uppfattar att de kan påverka sin arbetstakt som mest halva tiden och 46 procent av männen, en trend som hållit i sig sedan 1990-talet.¹¹

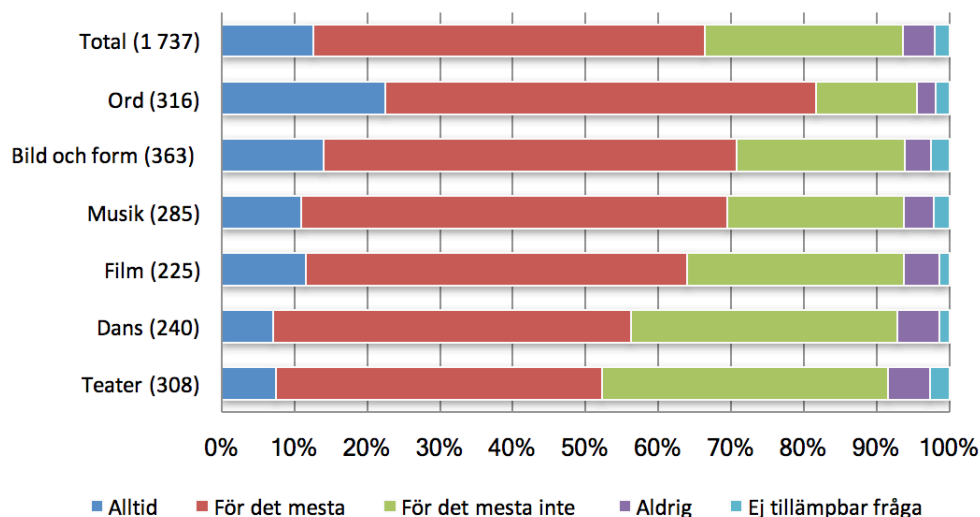
Figur 3:6. Svar på fråga i vilken utsträckning konstnärerna har möjlighet att påverka sin arbetstakt, andel i procent per kategori (kön samt totalt).

Det framstår som om konstnärerna verksamma inom mer kollektiva konstarter har svårare att påverka arbetstakten än konstnärer som arbetar mer individuellt. Inom teater och dans har 45 respektive 43 procent av konstnärerna svarat att de aldrig eller för det mesta inte har möjlighet att påverka arbetstakten. Ordområdet befinner sig i den andra änden av skalan. Här svarar 82 procent av konstnärerna att de alltid eller för det mesta har en sådan möjlighet och 16 procent att aldrig eller nästan aldrig har det.

¹¹ Arbetsmiljöverket 2016, s. 30, 79

Figur 3:7. Svar på fråga i vilken utsträckning konstnärerna har möjlighet att påverka sin arbetstakt. Andel i procent per konstområde.

Uppdelat på upphovspersoner och utövare går det att konstatera en viss skillnad. Upphovspersonerna upplever i högre grad än utövarna att de kan påverka arbetstakten: 70 respektive 58 procent svarar att de alltid eller för det mesta har den möjligheten.

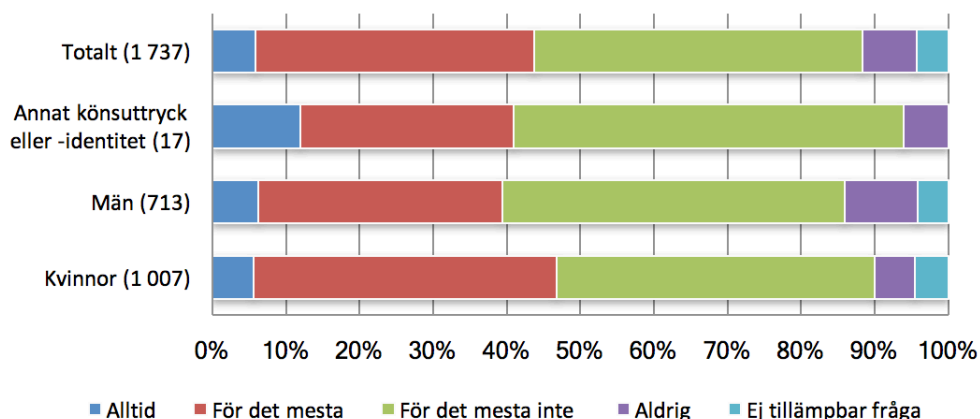
3.5 Att inte hinna prata om eller tänka på annat än arbetet

Frågan om att vissa tider ha det så stressigt att man inte hinner prata om eller tänka på något annat än jobbet är den sista i detta avsnitt. Här svarar 44 procent av konstnärerna att de alltid eller för det mesta har det så stressigt medan 52 procent menar att de aldrig eller för det mesta inte har det. Siffrorna stämmer ganska väl överens med svaren ovan om att kunna påverka sin arbetstakt. I jämförelse med den officiella statistiken skiljer sig svarsalternativen, men här uppger 34 procent att de har det så stressigt att de inte hinner prata eller tänka på något annat än arbetet *minst halva tiden*, varav andelen kvinnor (39 procent) är större än andelen män (30 procent).¹²

De kvinnliga konstnärerna upplever större stress än de manliga, enligt enkätsvaren. Av kvinnorna svarar 47 procent att de alltid eller för det mesta har det så stressigt att de inte hinner tänka eller prata om något annat än arbetet. Motsvarande andel för manliga konstnärer och konstnärer som uppgett annan könsidentitet är 39 respektive 41 procent.

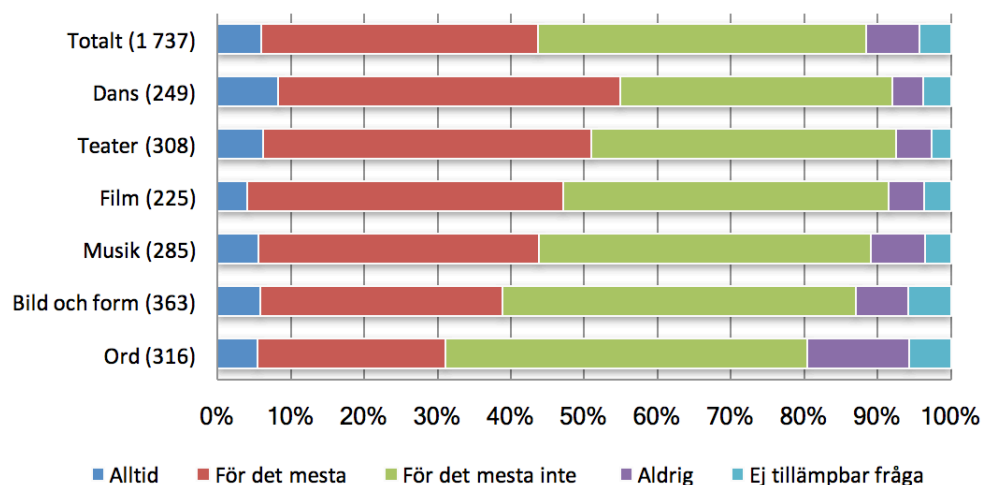
12 Arbetsmiljöverket 2016, s. 30

Figur 3:8. Svar på fråga om i vilken utsträckning konstnärerna har det så stressigt att de inte hinner prata om eller tänka på något annat än arbetet, andel i procent per kategori: kön samt totalt.

Nerbrutet på konstområden visar materialet att stressen är mest utbredd inom dansen där 55 procent svarar att de alltid eller för det mesta har så pass stressigt att de inte hinner prata om eller tänka på annat än arbetet. Minst stress upplever konstnärer inom ordområdet. Jämte frågan om arbetsbelastning tycks stressen vara mer utbredd bland konstnärer inom de kollektiva konstarterna än bland de som arbetar mer individuellt. Det går däremot inte att se några skillnader i svaren mellan upphovspersoner och utövare.

Figur 3:8. Svar på fråga om att vissa tider ha så stressigt att det inte finns tid att prata om eller tänka på något annat än arbetet. Andel i procent uppdelat på konstområden.

4 Socialt arbetsklimat

I föregående kapitel behandlades den psykosociala arbetsmiljön utifrån frågor om arbetsbelastning, arbetstakt och möjligheter att få stöd och hjälp när arbetet känns svårt. I detta kapitel belyses ytterligare aspekter av den psykosociala arbetsmiljön men med fokus på konflikter. Frågorna om konflikter redovisas i relation till tre olika kontexter: chef, arbets- eller uppdragsgivare; kollegor, agent, revisor eller motsvarande; andra personer, publik eller allmänhet. Avslutningsvis redogörs för svaren på frågan om det finns möjlighet att framföra kritiska synpunkter vad gäller arbetsförhållanden: om det är ”högt eller lågt i tak” på arbetsplatsen.

Totalt svarade 1 723 konstnärer på de tre första frågorna och 1 717 på den sista.

4.1 Övergripande resultat

Frågorna om konflikter har i många fall uppfattats som svåra att svara på och har varit mer tillämpliga för verksamma inom mer kollektiva konstarter än andra, vilket påverkar resultaten.

Undersökningen pekar på att konflikter med chef eller motsvarande är vanligare i konstnärsmiljöer än på arbetsmarknaden generellt. Samma sak gäller för konflikter på kollegial nivå. Vad gäller konflikt med chefsperson svarar 39 procent att de råkat ut för det minst en gång det senaste året. Motsvarande siffra för övriga arbetsmarknaden ligger på 25 procent.

Konflikt på kollegial nivå är lika utbredd inom konstnärgruppen som chefskonflikterna, 39 procent. Motsvarande siffra för arbetsmarknaden ligger på 32 procent.

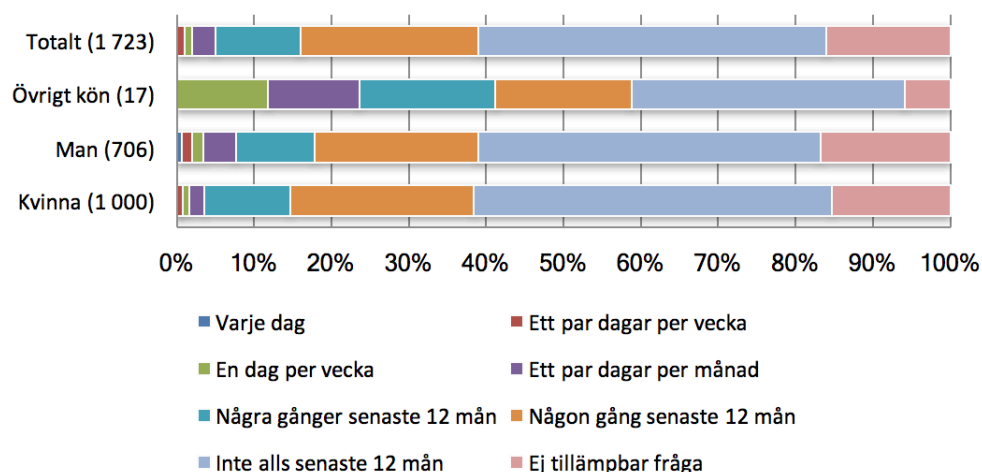
Störst andel konstnärer som råkat i konflikt med chef eller kollegor under det senaste året återfinns inom mer kollektiva konstarter som film, dans och teater. Konstnärer inom mer individuella konstområden som ordområdet finner i högre grad att frågan är svår att tillämpa på deras arbetssituation.

Konflikt med publik eller allmänhet är inte lika vanligt förekommande: 22 procent svarar att de råkat ut för detta minst en gång under det senaste året. Motsvarande siffra för arbetsmarknaden ligger högre, på 34 procent. Till skillnad från frågorna ovan går det inte att se några skillnader mellan konstarterna. Teater- liksom ordkonstnärerna hör till de mest utsatta. Drygt 45 procent av konstnärerna upplever det sociala arbetsklimatet som tillåtande medan 29 procent svarar att det alltid eller för det mesta är svårt att föra fram kritiska synpunkter på arbetsförhållandena. Problemen tycks vara större inom mer kollektiva konstarter som film, teater och dans. I jämförelse med den officiella statistiken för arbetsmiljön svarar 22 procent att det alltid eller för det mesta är ”lågt i tak”.

4.2 Konflikt med chef, arbets- eller uppdragsgivare

Totalt har 39 procent av konstnärerna svarat att de minst någon gång under året varit i konflikt med chef, arbets- eller uppdragsgivare, medan 45 procent inte har varit det. Uppdelat på kön går inte att se några andra skillnader än att chefskonflikterna är något mer frekventa bland män samt den lilla grupp som uppgett annan könsidentitet.

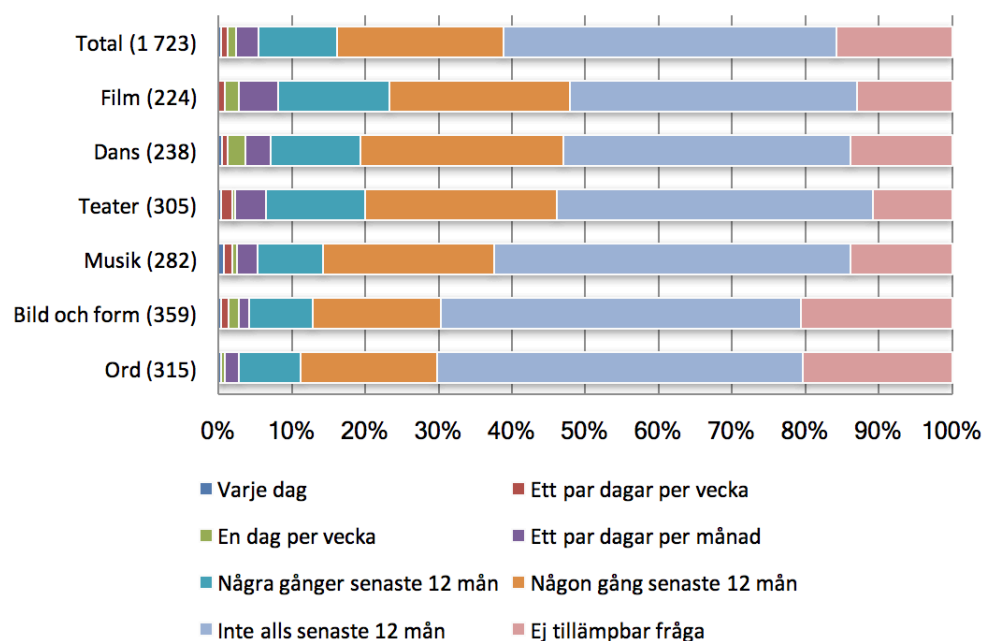
Figur 4.1. Svar på fråga om förekomsten av konflikter med chefer, arbets- eller uppdragsgivare i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per kategori: kön samt totalt.

En jämförelse med Arbetsmiljöverkets rapport om arbetsmiljön 2015 visar att konflikter med chef eller motsvarande är vanligare i konstnärsmiljöer än arbetsmarknaden i övrigt. Enligt den offentliga statistiken uppger 25 procent att de råkat i konflikt med sin chef minst någon gång under de senaste tolv månaderna.¹³ En skillnad på 14 procentenheter.

Konflikterna med chef eller motsvarande är mest utbredda inom film-, dans- och teaterområdet där 46-48 procent svarar att de varit inblandade i minst en chefs- eller uppdragsgivarkonflikt under året. Inom bild- och formområdet samt ordområdet är siffran lägre och ligger på runt 30 procent. Inom dessa områden har också en större andel svarat att frågan inte är tillämpbar på deras arbetsituation. Sett till uppdelningen upphovsperson eller utövare är konflikt med chef eller motsvarande något vanligare bland utövare än bland upphovspersoner. Av dessa svarar 44 respektive 36 procent att de varit indragna i minst en sådan konflikt under de senaste 12 månaderna.

Figur 4.2. Svar på fråga om utsträckningen av konflikter med chefer, arbets- eller uppdragsgivare i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per konstområde samt totalt.

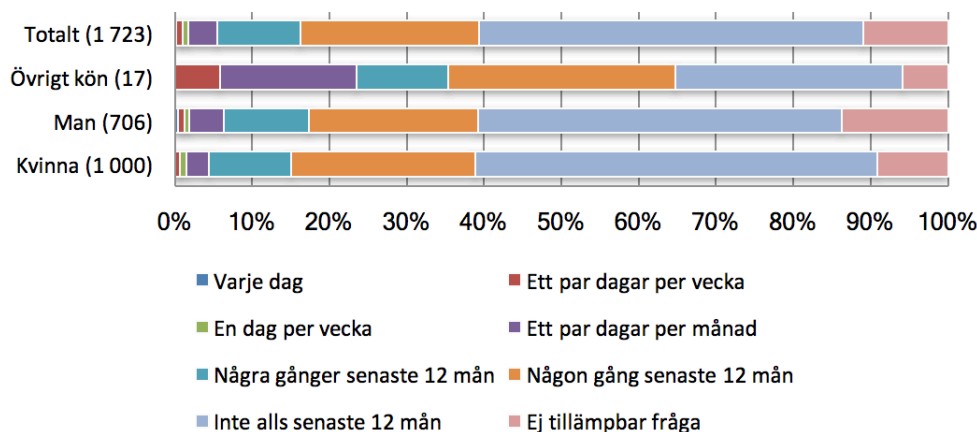

13 Arbetsmiljöverket 2016, s. 32

4.3 Konflikter med kollegor, agenter, revisorer eller motsvarande

Resultatet för samtliga svarande konstnärer visar att 39 procent varit i konflikt med kollegor, agenter, revisorer eller motsvarande under de senaste 12 månaderna. Det är samma procentsats som för frågan om konflikt med chefer ovan.

Figur 4.3. Svar på fråga om utsträckningen av konflikter med kollegor eller motsvarande i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per kategori: kön och totalt.

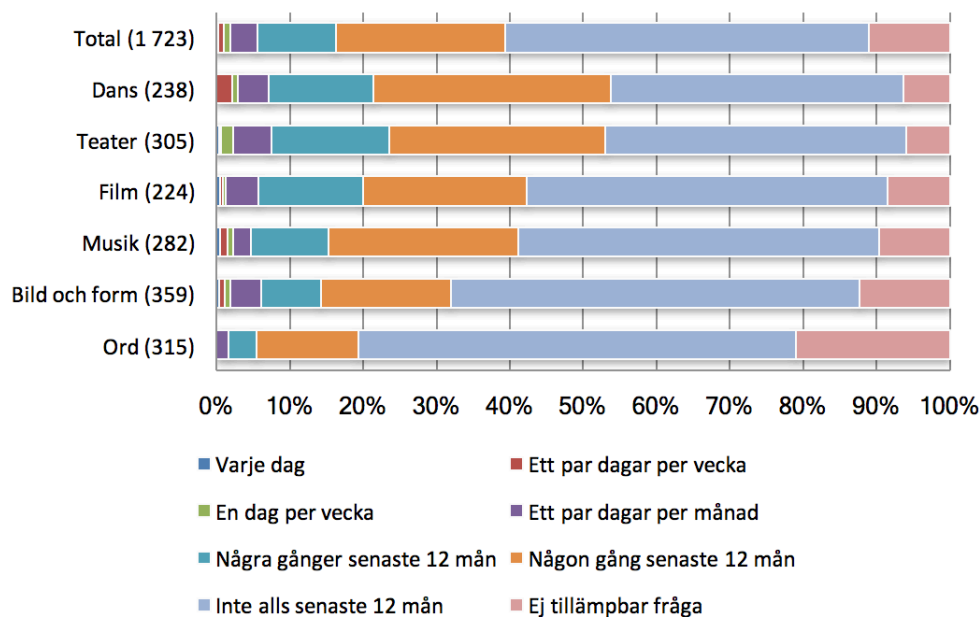
Siffran för de som varit i konflikt med arbetskamrater minst en gång under det senaste 12 månaderna ligger för övriga arbetsmarknaden på 32 procent¹⁴, en skillnad på 7 procentenheter. Resultaten är dock inte fullt jämförbara då konstnärerna fått ta ställning till en något vidare grupp än just arbetskamrater.

Bryts svaren ned på konstområdesnivå är konflikter med kollegor betydligt vanligare inom mer kollektiva konstarter som teater och dans. Nästan 54 procent av konstnärerna inom dans och teater svarar att de varit i konflikt med sina kollegor eller motsvarande under året minst en gång. Inom ordområdet ligger motsvarande siffra på 19 procent.

Jämfört med hur svaren ser ut inom kategorierna upphovsperson eller utövare är det en skillnad på 10 procent mellan grupperna. 37 respektive 47 procent av de svarande har varit inblandad i konflikter med kollegor eller motsvarande någon gång under de senaste 12 månaderna eller oftare.

14 Arbetsmiljöverket 2016, s. 32

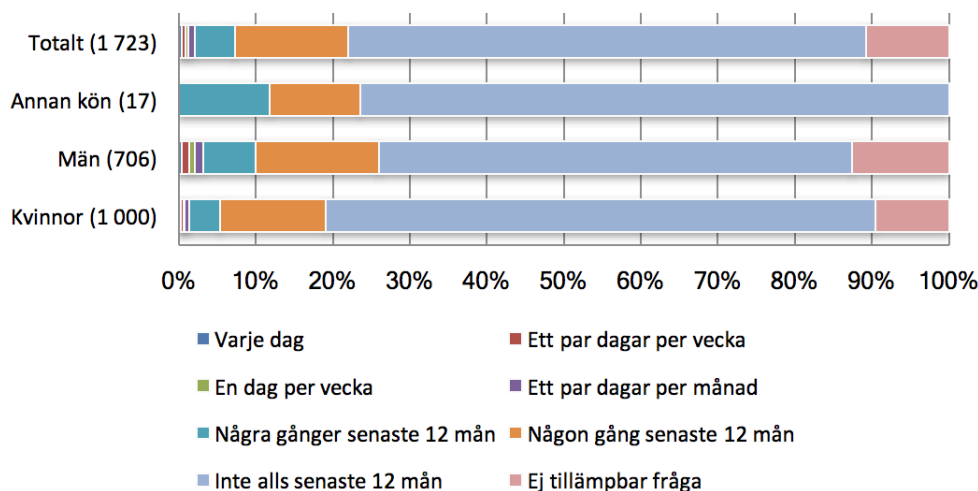
Figur 4:4. Svar på fråga om utsträckningen av konflikter med kollegor eller motsvarande i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per konstområde samt totalt.

4.4 Konflikter med publik eller allmänhet

Resultatet för samtliga svarande konstnärer visar att 22 procent varit i konflikt med publiken eller allmänhet någon gång eller oftare under det senaste året. Män svarar i högre grad (26 procent) att de varit i konflikt med publik eller allmänhet än kvinnor (19 procent) och personer med annan könstillhörighet.

Figur 4:5. Svar på fråga om utsträckningen av konflikter med publik eller allmänhet i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per kategori: kön och totalt.

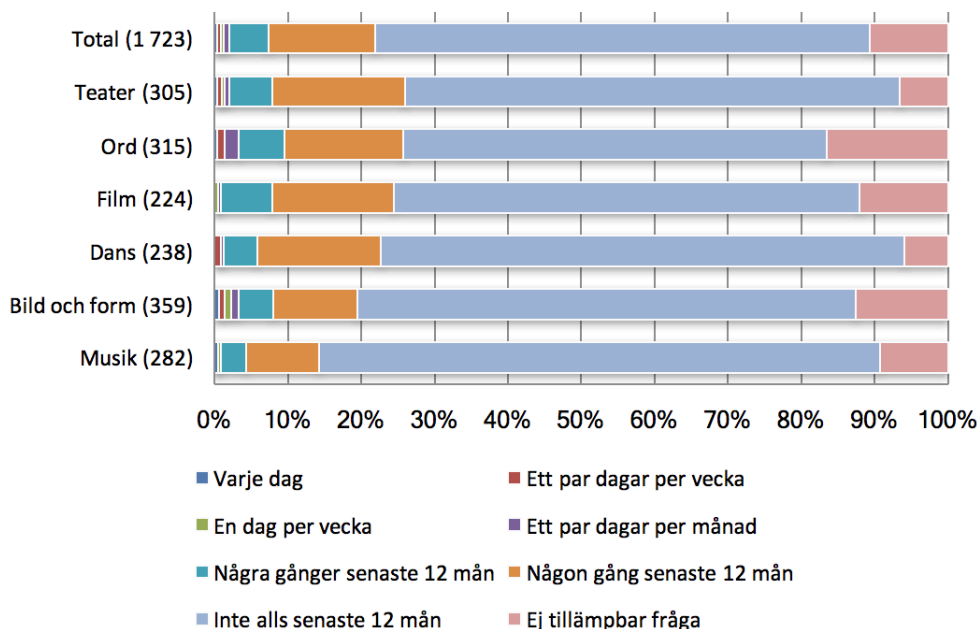

Konflikter med andra personer, publik eller allmänhet, är inte lika vanligt på konstområdet som på arbetsmarkanden i övrigt (här kan det t.ex. röra sig om patienter eller kunder). Motsvarande siffra i Arbetsmiljöverkets rapport för arbetsmiljön 2015 ligger på 34 procent. I motsats till kulturområdet är andelen något högre för kvinnor än för män: 36 respektive 32 procent.¹⁵

15 Arbetsmiljöverket 2016, s. 32

Uppdelat på konstområden syns inte heller några tydliga skillnader mellan kollektiva och mer individuella konstarter. Teater- och ordkonstnärer hamnar enligt svaren oftare i konflikt med publik eller allmänhet än till exempel konstnärer inom musiken. På teater- och ordområdet uppger 26 procent av de svarande att de råkat ut för den här typen av konflikter någon gång eller oftare under det senaste året. Det går inte att se några större skillnader i svar uppdelat på upphovspersoner eller utövare för denna fråga.

Figur 4.6. Svar på fråga om utsträckningen av konflikter med publik eller allmänhet i den konstnärliga verksamheten, andel i procent per konstområde samt totalt.

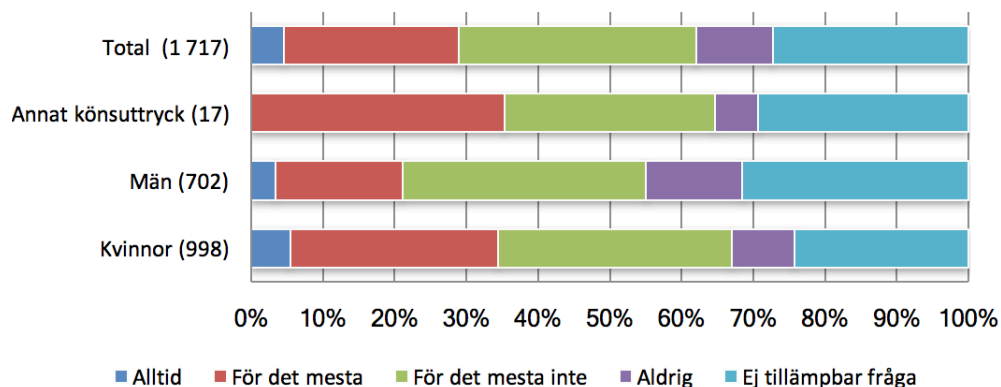
4.5 Att framföra kritiska synpunkter på arbetsförhållanden

Att arbetsmiljön har en öppen och tillåtande atmosfär är en viktig arbetsmässig förutsättning och stöd i den kreativa processen.¹⁶ Den sista frågan i detta avsnitt handlar därför om huruvida man drar sig för att föra fram kritiska synpunkter på arbetsförhållanden på sin arbetsplats eller till sin uppdragsgivare – om det är ”högt eller lågt i tak”.

Drygt 45 procent av konstnärerna upplever det sociala arbetsklimatet som tillåtande medan 29 procent svarar att det alltid eller för det mesta är ”lågt i tak”. Kvinnor drar sig i större utsträckning än män för att föra fram synpunkter på arbetsförhållanden, 34 respektive 21 procent. En stor andel av konstnärerna, nästan 30 procent totalt, svarar att frågan inte är tillämpbar på deras situation.

16 Thornblad 2004, s. 5

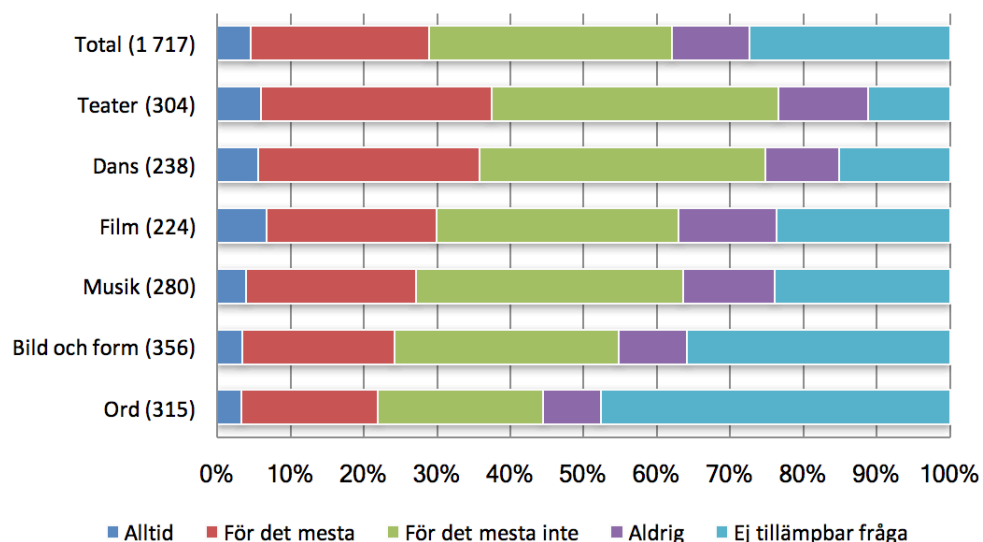
Figur 4.7. Svar på fråga om man drar sig för att på arbetsplatsen eller till uppdragsgivaren föra fram kritiska synpunkter på arbetsförhållandena, andel i procent per kategori: kön och totalt.

I jämförelse upplever 22 procent av den arbetsföra befolkningen att det alltid eller för det mesta är svårt att föra fram kritiska synpunkter på arbetsförhållandena. Det är en siffra som ligger 8 procentenheter lägre än konstnärgruppen. Skillnaderna mellan män och kvinnor är också större i konstnärgruppen än övriga arbetsmarknaden där 20 respektive 25 procent svarar att de har denna typ av problem.¹⁷

Två konstområden noterar högre andelar svarande som drar sig för att framföra kritiska synpunkter på arbetsförhållandena. Inom dansen svarar 36 procent av konstnärerna att det alltid eller för det mesta är lågt i tak. Och inom teatern uppger nästan två av fem, 38 procent, att de upplever den sociala arbetssituationen på samma sätt. Som korrektiv kan dock nämnas att konstnärer inom andra områden i högre grad svarar att frågeställningen inte är tillämpbar för deras arbetssituation.

Figur 4.8. Svar på fråga om det är svårt att föra fram kritiska synpunkter på arbetsmiljön till arbetsgivaren, andel i procent per konstområde samt totalt.

Uppdelning av svaren på upphovspersoner och utövare pekar på samma sak. Utövare upplever i högre grad att det är lågt i tak än upphovspersoner: 37 respektive 26 procent.

Att dra sig för att framföra kritik på arbetsplatsen är vanligast för konstnärer som har staten som arbets- eller uppdragsgivare. Nästan hälften av de svarande, 48 och 99 personer, uppger att det alltid eller för det mesta är "lågt i tak". Egenföretagarna är den grupp där minst andel upplever detta.

17 Arbetsmiljöverket 2016, s. 32

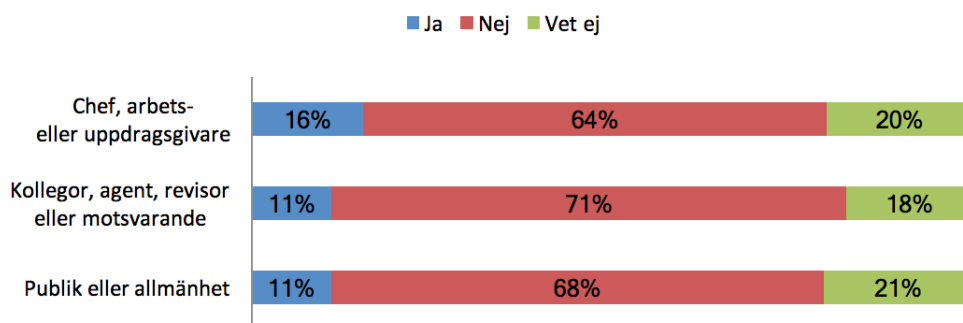
5 Diskriminering

Enkätens fråga om diskriminering avser både direkt eller indirekt diskriminering, missgynnande eller kränkning och omfattas av diskrimineringsgrunderna ålder, kön, annat könsuttryck eller könsidentitet, etniskt tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Det kan förekomma andra orsaker bakom diskriminering som inte fångas upp i denna enkät, som till exempel klass.

De frågor som ställts avser både fysiska och digitala miljöer och har, liksom i föregående kapitel om konflikter i arbetsmiljön, delats upp i tre olika kontexter: chef, arbets- eller uppdragsgivare; kollegor, agent, revisor eller motsvarande; andra personer, till exempel publik eller allmänhet.

Totalt svarade 1 716 konstnärer på frågan om diskriminering. Av dessa har 431 individer angett att de utsatts för diskriminering och därför är det endast de som har haft möjlighet att svara på följdfrågorna i detta avsnitt.

Figur 5.1: Konstnärer som uppger att det har blivit utsatta för diskriminering av chef, uppdrags- och arbetsgivare, kollegor eller publik och allmänhet under de senaste 12 månaderna. Andel i procent av totalt 1 716 svar.

5.1 Övergripande resultat

Totalt uppger 25 procent – 431 av 1 716 konstnärer – att de har utsatts för diskriminering under de senaste 12 månaderna. Upplevelsen av diskriminering är vanligare i relation till chef eller arbets- och uppdragsgivare (16 procent) än i kollegiala eller publika relationer (11 procent). En jämförande uppgift om diskriminering för arbetsmarknaden i övrigt ligger totalt på 10 procent för 2015.¹⁸

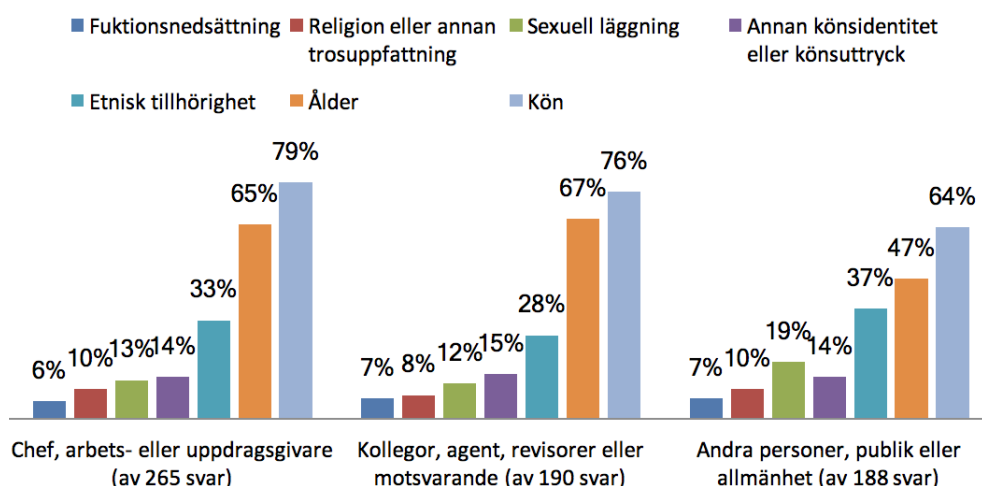
Kön och ålder är de klart vanligaste diskrimineringsgrunderna följt av etnisk bakgrund. Könsdiskrimineringen är mest omfattande i relation till chef eller motsvarande medan åldersdiskrimineringen är något mer vanlig på kollegial nivå. Etnisk bakgrund är till skillnad från de två övriga diskrimineringsgrunderna mest förekommande i externa relationer, som till publik och allmänhet. Samma sak gäller för diskriminering på grund av sexuell läggning.

I jämförelse med den officiella statistiken över arbetsmiljön är kön och ålder lika vanliga grunder för diskriminering följt av etnisk tillhörighet och därefter religion/trosuppfattning.¹⁹

18 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 81

19 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 31

Figur 5:2. Sammanställning av resultat om grund för diskriminering i relation till chef (eller motsvarande), kollegor (eller motsvarande), andra personer (t.ex. publik eller allmänhet). Andel i procent per område och diskrimineringsgrund.

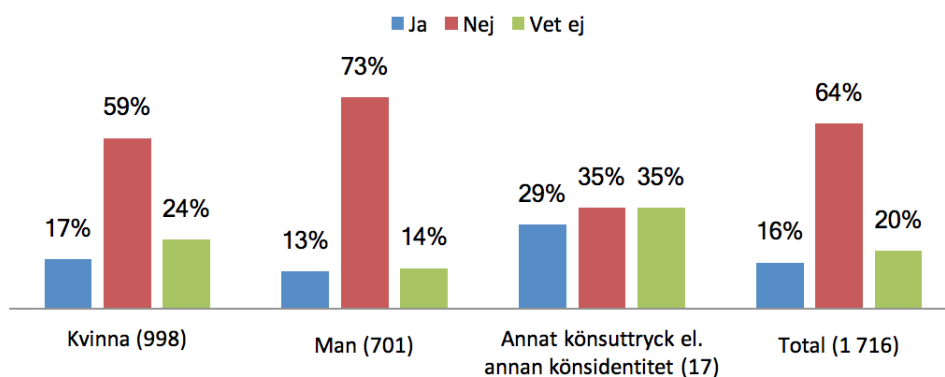
Konstnärer inom film, teater och dans uppger i högre grad än andra att de har utsatts för diskriminering. Diskriminering på chefs- eller kollegial nivå är vanligast inom teater och film och minst utbredd inom ord- samt bild- och formområdet. Precis som i kapitlet ovan om konflikter är frågan om diskriminering i relation till chef eller kollegor mer tillämplig för verksamma inom mer kollektiva konstarter än individuella. Utsatthet för diskriminering i relation till publik eller allmänhet upplevs som störst inom dansen.

Sammanlagt 37 procent – 160 av de 431 konstnärer som uppgett att de har diskriminerats under de senaste 12 månaderna – svarar att de avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta vid minst ett eller flera tillfällen under året. Inom musik- och ordområdet svarar nästan hälften (43 procent) av de konstnärer som uppgett att de har diskriminerats att de också har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta.

5.2 Diskriminerad av chef, arbets- och uppdragsgivare

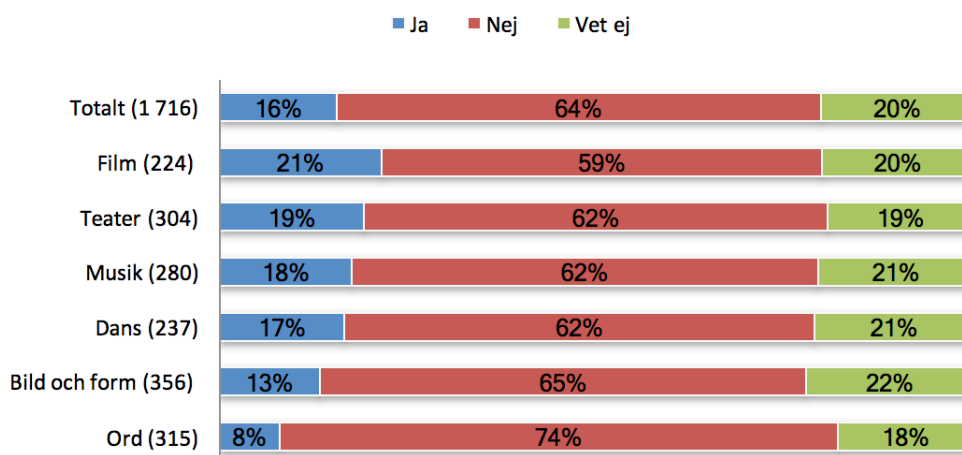
Totalt har 1 716 personer svarat på frågan om de har utsatts för diskriminering från chef, arbets- eller uppdragsgivare under de senaste 12 månaderna. Kvinnor svarar i något högre utsträckning än män – 17 respektive 13 procent – att de har utsatts för denna typ av missgynnande, men det finns även en större osäkerhet bland kvinnorna än bland männen kring detta: 24 respektive 14 procent svarar vet ej på frågan.

Figur 5:3. Diskriminering från chef, arbets- eller uppdragsgivare, andel i procent per kategori, kön samt totalt.

Det föreligger inga större skillnader mellan konstområdena men diskriminering i relation till chef är vanligast inom filmen (21 procent) tätt följt av teater, musik och dans. Minst utsatta är konstnärerna inom ord- samt bild- och formområdet där 8 respektive 13 procent svarar att de har utsatts för diskriminering från chef eller motsvarande. Det går inte att se några skillnader mellan upphovs personer och utövare i detta sammanhang.

Figur 5.4. Svar på frågan om diskriminering från chef, arbets- eller uppdragsgivare de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

5.2.1 Orsaker till diskriminering från chef, arbets- eller uppdragsgivare

Av de 265 personer som svarat att de har utsatts för diskriminering av chef eller motsvarande person har de flesta missgynnats på grund av kön. Näst intill 80 procent av de svarande anger denna orsak följt av ålder (65 procent) och etnisk tillhörighet (33 procent). Diskriminering på grund av annan könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning och funktionsnedsättning förekommer, men inte i lika hög utsträckning som ovan nämnda orsaker (se figur 5:2).

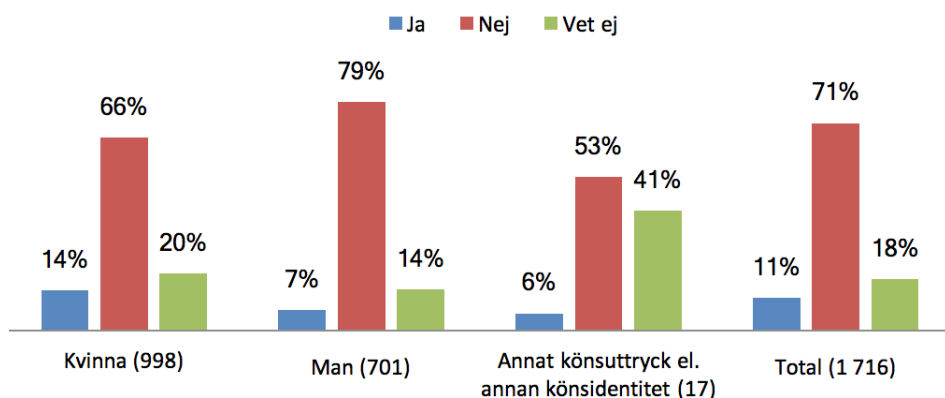
Ytterligare undersökning av orsakerna bakom diskrimineringen innebär att antalet svar per kategori blir så pass litet att några generella slutsatser knappast kan dras utifrån underlaget.

Det går dock att konstatera att av de 167 kvinnliga konstnärer som uppgett att de har diskriminerats av chef eller motsvarande är kön den vanligaste orsaken (83 procent) följt av ålder (67 procent) och etnisk bakgrund (26 procent). För de 94 manliga konstnärer som uppgett att de har diskriminerats av chef eller motsvarande är också kön (72 procent) den vanligaste orsaken följt av ålder (62 procent) och etnisk bakgrund (41 procent).

5.3 Diskriminerad av kollegor, agent, revisor eller motsvarande

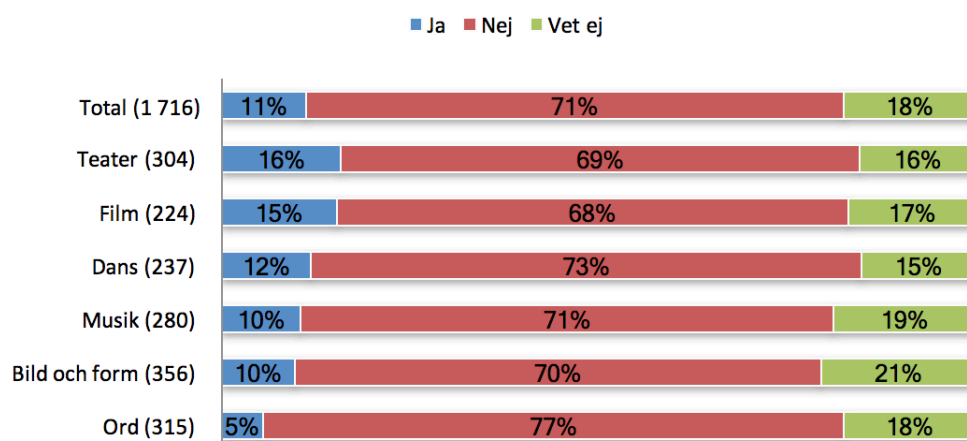
Av totalt 1 716 svarande uppger 11 procent att de utsatts för diskriminering av kollegor eller motsvarande person. Kvinnor (14 procent) uppger oftare än män (7 procent) att de har diskriminerats i kollegiala relationer.

Figur 5:5. Diskriminering från kollegor, agent, revisor eller motsvarande, andel i procent per kategori, kön sam totalt.

Teater och film är de områden där konstnärerna till största del svarat ja på frågan om de har utsatts för diskriminering av kollegor. Teater och film låg även högst i frågan om diskriminering från chef. Skillnaderna mellan konstområdena är ganska små även i denna kontext och svaren spänner från 5 procent för ordområdet till 16 procent för teaterområdet.

Figur 5:6. Svar på fråga om konstnärerna har utsatts för diskriminering av kollegor, agent, revisor eller motsvarande. Andel i procent per konstområde.

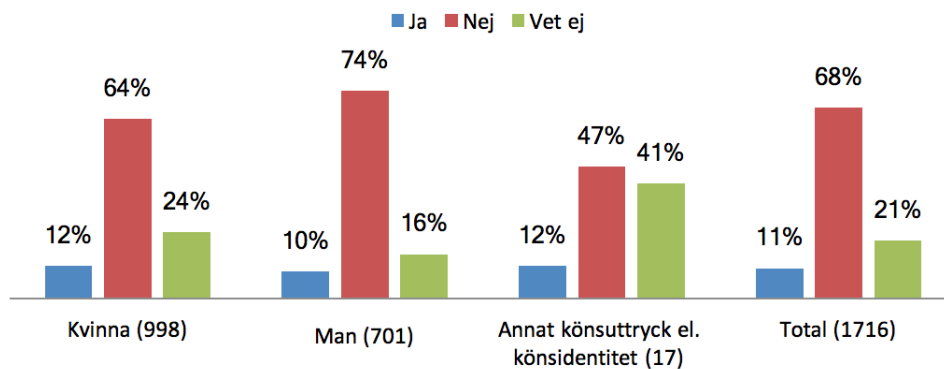
5.3.1 Orsaker bakom diskriminering från kollegor, agenter, revisorer eller motsvarande

Kön, ålder och etnicitet anges som de vanligaste orsakerna bakom diskriminering, även bland de som uppger att de har diskriminerats av kollegor (se figur 5:2). De 139 kvinnor som uppgett att de diskriminerats i denna kontext anger också kön (84 procent) som klart vanligaste orsaken, följt av ålder (69 procent) och etnisk bakgrund (22 procent). För de 50 manliga konstnärer som svarat att de diskriminerats i detta sammanhang är istället ålder (62 procent) den vanligaste orsaken följt av kön (54 procent) och etnisk bakgrund (46 procent). Män diskrimineras i högre utsträckning på grund av etnisk bakgrund än kvinnor.

5.4 Diskriminerad av andra personer, till exempel publik eller allmänhet

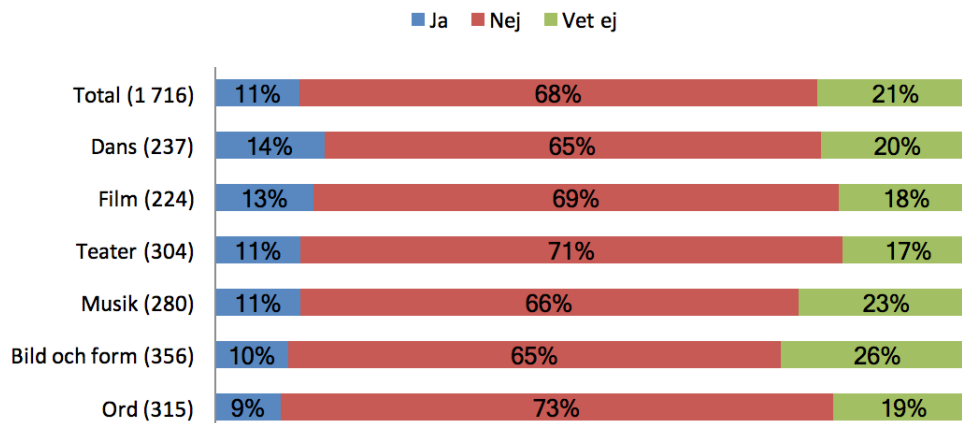
Av totalt 1 716 konstnärer svarar 11 procent att de har utsatts för diskriminering av andra personer, till exempel publik eller allmänhet, under det senaste året. Diskriminering i externa relationer är därmed, i princip, lika omfattande som diskriminering på kollegial nivå. Det går inte att se några skillnader mellan könen i detta sammanhang.

Figur 5.7. Andel kvinnor, män och konstnärer med annat könsuttryck som svarat på frågan om de diskriminerats av andra personer, t.ex. publik eller allmänhet, under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per kategori, kön samt totalt.

Dansområdet, följt av film och teater, är mest utsatt vad gäller diskriminering från andra personer. Inom ordområdet samt bild och form är upplevelsen av diskriminering i denna kontext minst utbredd. En hög andel, särskilt inom bild och form samt musik, svarar också att de inte vet om de utsatts eller ej.

Figur 5.8. Svar på fråga om diskriminering från andra personer, publik eller allmänhet under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

5.4.1 Orsaker bakom diskriminering från andra personer, till exempel publik eller allmänhet

Totalt svarar 188 konstnärer att de har utsatts för diskriminering av andra personer. Kön anges som den vanligaste orsaken bakom diskriminerande beteende i externa relationer som dessa. Därefter kommer ålder och etnisk tillhörighet. Skillnaderna i omfattning mellan diskriminering på grund av etnisk tillhörighet samt diskriminering på grund av ålder eller kön är mindre i externa relationer (se figur 5:2).

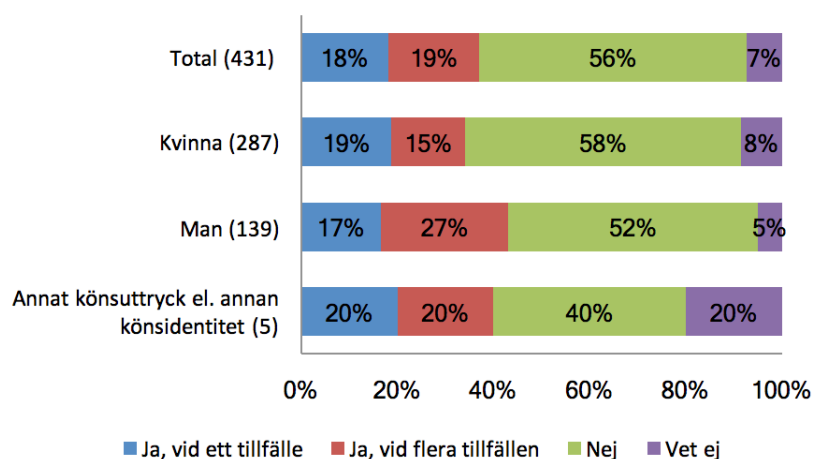
Av de män (68 personer) som svarat på följdfrågorna om diskriminering uppger 49 procent kön som vanligaste orsaken följt av etnisk bakgrund (47 procent) och ålder (44 procent). Av de kvinnor (119 personer) som svarat är också kön är den vanligaste orsaken bakom diskriminering från andra personer. Kvinnor utsätts i högre utsträckning för könsdiskriminering (73 procent) än män i detta sammanhang medan åldersdiskrimineringen (48 procent) ligger på ungefär samma nivå. Män utsätt däremot i högre grad för etnisk diskriminering än kvinnor (31 procent).

5.5 Avstår konstnärer från sin konstnärliga verksamhet på grund av diskriminering?

Diskriminering har negativa konsekvenser, inte bara för de utövande konstnärerna, utan också för samhället. Sammanlagt 37 procent av de 431 konstnärer som uppgett att de diskriminerats under de senaste 12 månaderna har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta vid ett eller flera tillfällen under året.

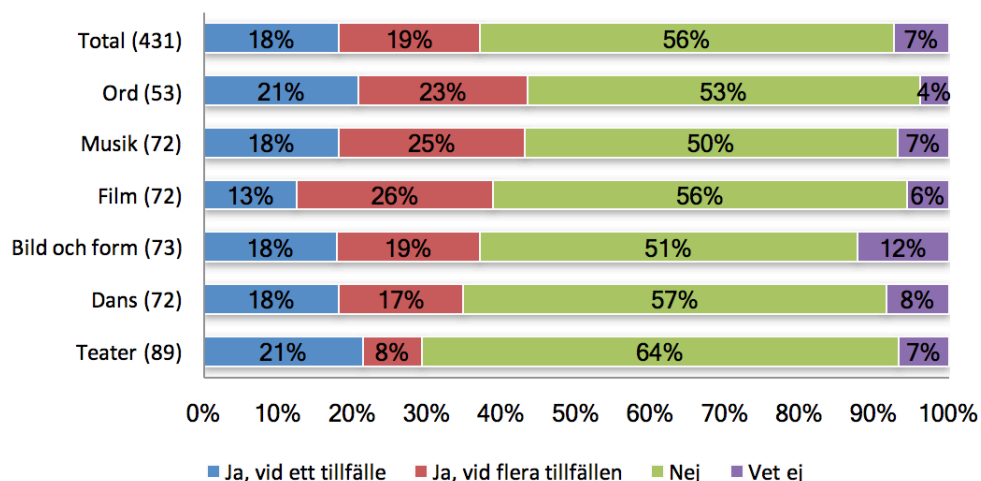
Totalt sett är andelen manliga konstnärer som svarat att de avstått från skapande, framträdande, publicering, medverkan eller annan konstnärlig verksamhet större än andelen kvinnliga: 44 respektive 34 procent.

Figur 5.9. Andel konstnärer som har avstått från att uttrycka dig konstnärligt på grund av diskriminering uppdelat på kön.

Konsekvenserna av diskriminering är särskilt påtagliga på ord- och musikområdet. Här har 43 procent av de konstnärer som uppgett att de diskriminerats också avstått från sin konstnärliga verksamhet på grund av detta vid ett eller flera tillfällen under de gångna 12 månaderna. Teaterområdet å andra sidan – som jämförelsevis ligger högre i frågorna om diskriminering ovan – är samtidigt det område där minst andel konstnärer avstått från verksamhet på grund av detta.

Figur 5:10. Andel konstnärer som har avstått från att uttrycka dig konstnärligt p.g.a. diskriminering inom olika konstområden

Det är också något vanligare att upphovspersoner har avstått från konstnärlig verksamhet. Av de som angett att de diskriminerats har 40 procent avstått från konstnärlig verksamhet i jämförelse med 32 procent av utövarna. Den senare, skall påpekas, är en mindre grupp än den förra.

En uppdelning utifrån huvudsaklig arbets- eller uppdragsgivare kan i detta sammanhang vara intressant. Bland konstnärer med statliga uppdrags- eller arbetsgivare uppger 28 procent att de har avstått från konstnärlig verksamhet vid ett eller flera tillfällen under de sista 12 månaderna. Motsvarande siffra för landsting och region är 36 procent. Vanligast är att konstnärer som har privat arbets- eller uppdragsgivare avstår från konstnärlig verksamhet. Hela 50 procent av dessa har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av diskriminering. Det kan tyda på att offentliga arbetsgivare eller arrangörer i något större utsträckning har möjlighet att ta ansvar för till exempel säkerhetsaspekter vilket kan vara en ekonomisk omöjlighet i andra fall.

6 Trakasserier och mobbning

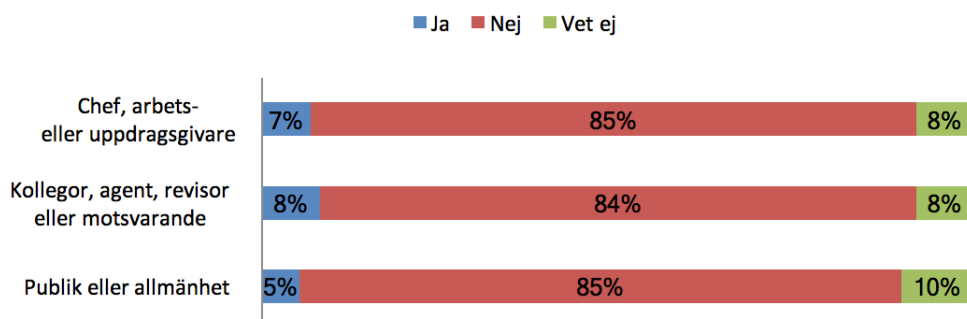
Med trakasserier och mobbning avses ett negativt beteende som upprepas över tid och kan ta sig uttryck i form av icke straffbara gärningar som elaka ord och handlingar, skvaller, utestängning, förföljelse eller isolering. De frågor som ställts i detta avsnitt avser både fysiska och digitala miljöer och har, liksom i föregående kapitel, delats upp i tre olika kontexter: chef, arbets- eller uppdragsgivare; kollegor, agent, revisor eller motsvarande och andra personer, till exempel publik eller allmänhet.

Precis som i kapitlet om diskriminering efterfrågas orsakerna bakom trakasserier och mobbning med utgångspunkt i de sju diskrimineringsgrunderna. Kapitlet avslutas med en fråga till de som svarat att de har utsatts för trakasserier och mobbning om de avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta.

Totalt svarade 1 705 konstnärer på avsnittets frågor. Av dessa anger 15 procent att de har mobbats eller trakasserats i anknytning till den konstnärliga verksamheten. I absoluta tal är det en grupp på 259 individer som har utsatts.

Jämförelser kan göras med den officiella statistiken för arbetsmiljön. Här efterfrågas om den svarande varit utsatt för *personlig förföljelse genom elaka ord och handlingar från chefer eller arbetskamrater*. För de som svarat att utsatts minst någon gång de senaste 12 månaderna ligger siffran på 9 procent.²⁰ En annan hållpunkt kan vara Brottsförebyggande rådets (BRÅ) Nationella trygghetsundersökning 2015. Undersökningen visar att drygt 5 procent av *befolkningen* har utsatts för trakasserier under 2015.²¹ BRÅ:s fråga är mer omfattande än Konstnärsnämndens enkät som avser en yrkesgrupp och vi efterfrågar enbart arbetsrelaterade trakasserier.

Figur 6:1. Svar på fråga om konstnärerna under de senaste 12 månaderna utsatts för trakasserier och mobbning av chef, kollegor eller andra personer. Andel i procent av totalt 1 705 svar.

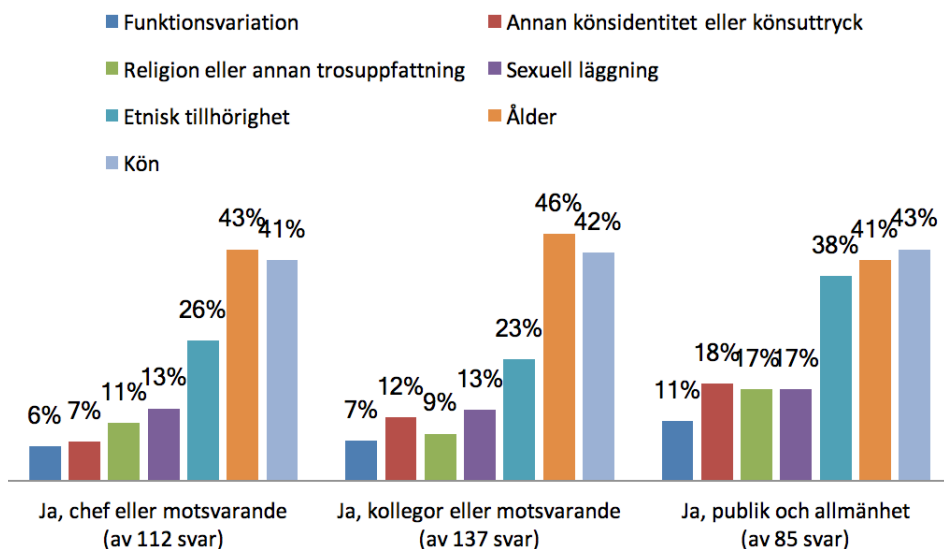
6.1 Övergripande resultat

Totalt uppger cirka 15 procent av konstnärerna (259 av totalt 1 705 individer) att de har utsatts för trakasserier och mobbning i arbetet under de senaste 12 månaderna. Det är färre än de som svarat att de har diskriminerats. Till skillnad från resultaten ovan om diskriminering är trakasserier och mobbning något vanligare i relation till kollegor än till chef eller motsvarande person. Ålder, inte kön, uppges också vara den vanligaste orsaken bakom trakasserier och mobbning på chefs- respektive kollegial nivå. I relation till andra personer är det återigen kön som är det huvudsakliga motivet. En markant avvikelse i materialet är att trakasserier och mobbning på grund av etnisk tillhörighet är betydligt vanligare i externa relationer än i relation till chef eller kollegor.

20 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 32

21 Brottsförebyggande rådet 2016, s. 8. I BRÅ:s undersökning av hela befolkningen är det vanligare att kvinnor trakasseras än män. De yngsta är mest utsatta för trakasserier.

Figur 6.2. Sammanställning av svar på fråga om grund för trakasserier och mobbning i relation till chef, kollegor eller andra personer. Andel i procent per svarsgrupp.

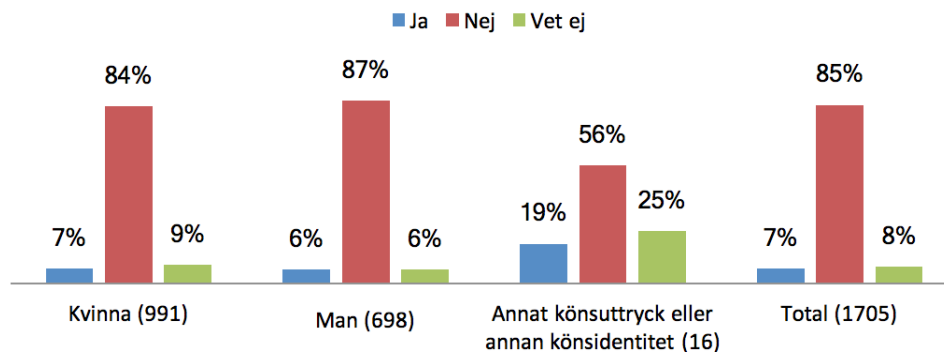
Överlag drabbas trakasserier och mobbning i relation till andra personer män i högre grad än kvinnor utom vad gäller trakasserier på grund av kön. Här drabbas kvinnor i långt större utsträckning än män.

Av de 259 konstnärer som uppgett att de har utsatts för trakasserier och mobbning svarar 43 procent (110 individer) att de av denna anledning avstått från konstnärlig verksamhet vid ett eller flera tillfällen under de senaste 12 månaderna. Sett till fördelningen av svar per konstområde är underlaget mycket knappt. En iakttagelse är dock att trakasserier och mobbning är mindre utbredd på ordområdet generellt, utom i relation till andra personer (till exempel publik eller allmänhet), men samtidigt ett av de områden där denna typ av behandling fått störst konsekvenser.

6.2 Trakasserier och mobbning från chef, arbets- eller uppdragsgivare

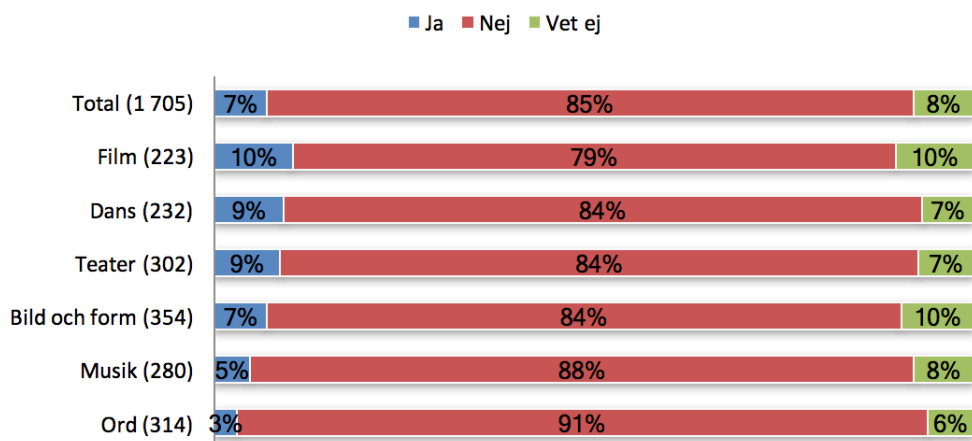
7 procent (112 personer) av totalt 1 705 konstnärer uppger att de har utsatts för trakasserier och mobbning från chef, arbets- eller uppdragsgivare under det senaste året. Skillnaderna mellan könen är små. Av 991 kvinnor uppger 7 procent (67 personer) att de har utsatts för trakasserier och mobbning. Motsvarande siffra för de manliga konstnärerna ligger på 6 procent, 42 av 698 svar.

Figur 6.3. Svar på fråga om trakasserier och mobbning från chef under de senaste 12 månaderna uppdelat på kön. Andel i procent per kategori samt totalt.

Sett till fördelning av svar per konstområde syns inga större skillnader. Störst andel trakasserade eller mobbade i relation till chef eller motsvarande återfinns inom områdena film, dans, och teater där ungefär var tionde svarar att de har utsatts för en sådan behandling. Mönstret liknar resultaten i frågan om diskriminering, men här uppger ungefär hälften så många att de har mobbats eller trakasserats.

Figur 6:4. Svar på fråga om trakasserier och mobbning från chef under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

6.2.1 Orsaker bakom trakasserier och mobbning från chef, arbets- eller uppdragsgivare

Till skillnad från föregående kapitel om diskriminering från chef är ålder den vanligaste orsaken bakom trakasserier och mobbning, följt av kön och etnisk tillhörighet. För 43 procent av de 112 som svarat att de utsatts anges ålder som orsak. Motvarande siffror för kön och etnicitet är 41 respektive 26 procent. (se figur 6:2)

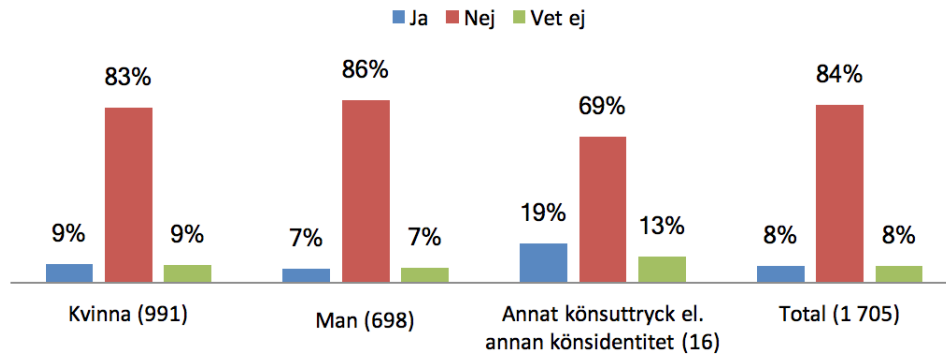
En djupare analys av orsakerna bakom trakasserier och mobbning från chef eller person i motsvarande ställning är problematisk då det är så pass få som svarat att de har utsatts (totalt 112 personer) för detta och sedan kunnat svara på följdfrågorna. Vi kan dock konstatera att både män och kvinnor utsätts för trakasserier och mobbning på grund av ålder i ganska lika utsträckning. Kvinnor utsätts i högre grad för trakasserier på grund av kön medan män är mer utsatta för trakasserier på grund av etnisk tillhörighet.

Uppdelat på konstområden är det så pass få svarande per område – från 9 till 25 personer – att vi inte kan dra några vidare slutsatser utifrån underlaget.

6.3 Trakasserier och mobbning från kollegor, agent, revisor eller motsvarande

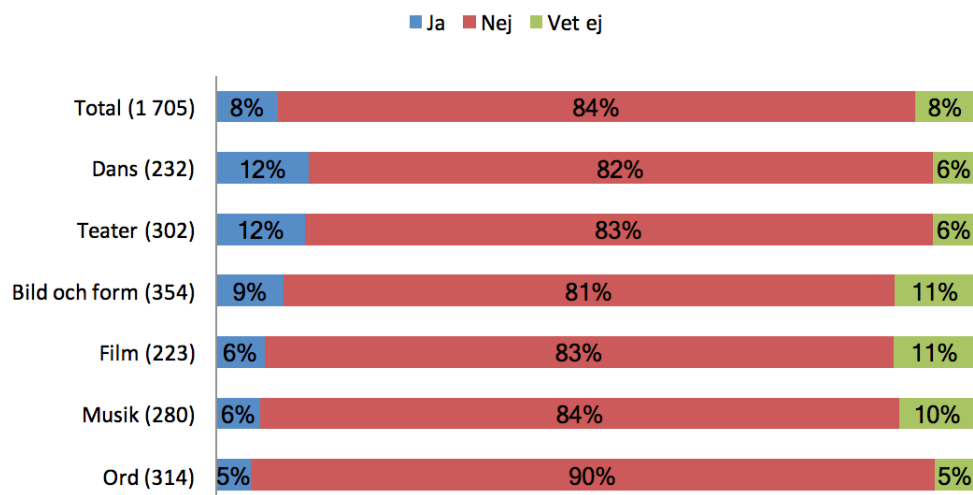
Trakasserier och mobbning är något vanligare i relation till kollegor än till chef. Av totalt 1 705 konstnärer svarar 8 procent (137 personer) att de under de senaste tolv månaderna har trakasserats eller mobbats av kollegor, agent, revisor eller motsvarande. Uppdelat på kön svarar 9 procent, 88 av totalt 991 kvinnor, att de under det senaste året trakasserats eller mobbats av kollegor. Motsvarande andel för männen är 7 procent (46 av totalt 698 svarande). Bland de svarande med annat könsuttryck eller annan könsidentitet är andelen högst, 19 procent.

Figur 6.5. Svar på fråga om trakasserier och mobbning från kollegor under de senaste 12 månaderna uppdelat på kön. Andel i procent per kategori samt totalt.

Sett till på konstområden är skillnaderna inte stora men inom dans och teater tycks trakasserier på kollegial nivå vara något vanligare följt av bild och form. Uppdelat på upphovs-person och utövare skiljer sig andelarna endast med någon procent. Precis som i kapitlen om konflikter och diskriminering uppfattas frågorna om relationen till chef och kollegor som mer relevanta för konstnärer inom kollektiva konstarter. Mobbning och trakasserier i relation till kollegor tycks dock mer utbredda inom området bild och form än ordområdet.

Figur 6.6. Svar på fråga om trakasserier och mobbning från kollegor under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

6.3.1 Orsaker bakom trakasserier och mobbning från kollegor eller motsvarande

Liksom i svaren för mobbning och trakasserier från chefer uppges ålder och därefter kön samt etnisk tillhörighet vara de vanligaste orsakerna även i relation till kollegor. Nästan hälften, 46 procent av totalt 137 svar, uppges ålder som orsak till trakasserier eller mobbning under det senaste året. För 42 procent är kön orsak, medan 23 procent svarar att de har trakasserats på grund av etnisk tillhörighet. (se fig. 6:2)

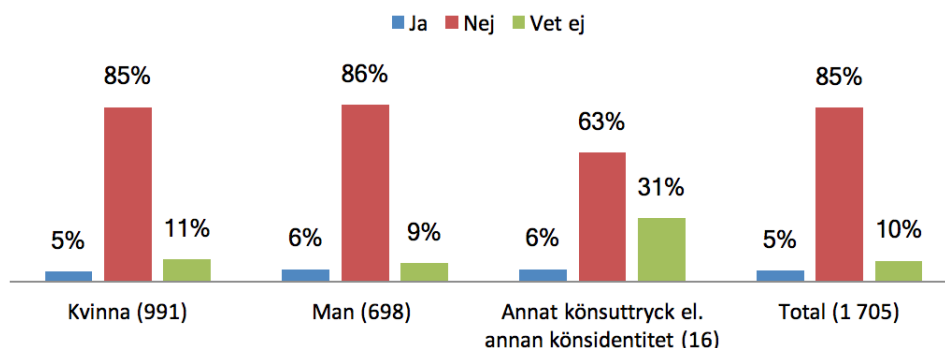
9 procent av kvinnorna (88), och 7 procent av männen (46), svarar att de har utsatts för trakasserier och mobbning från kollegor. Precis som i ovanstående fråga håller inte underlaget riktigt för att dra vidare slutsatser om orsakerna uppdelat på kön. Kvinnor svarar dock i högre grad att de utsätts för mobbning på grund av kön än män. Av de män som svarat är mobbning på grund av etnisk tillhörighet vanligast. Det är större andel män än kvinnor som anger ålder som orsak till trakasserier och mobbning i denna kontext.

Några slutsatser om orsakerna bakom trakasserier och mobbning inom de olika konstområdena går inte att dra då det endast är mellan 14-35 svarande per konstområde.

6.4 Trakasserier och mobbning från andra personer, till exempel publik eller allmänhet

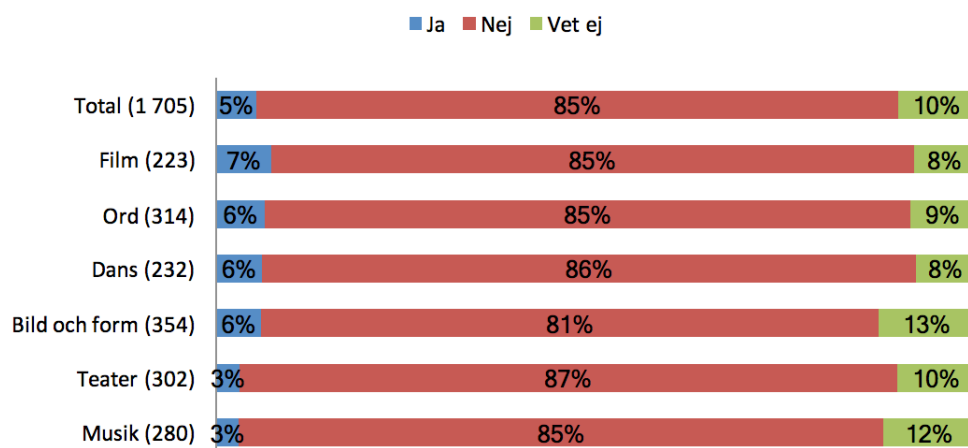
En mindre andel svarande än inom föregående kontexter – 5 procent eller 85 av totalt 1 705 konstnärer – uppges att de har utsatts för trakasserier eller mobbning från andra personer, till exempel publik eller allmänhet. Skillnaderna i svar uppdelat på kön är mycket små, men en något större andel män och personer med annat könsuttryck eller annan könsidentitet uppges att de utsätts för diskriminering av andra personer.

Figur 6:7. Svar på fråga om trakasserier och mobbning av andra personer, till exempel publik eller allmänhet under de senaste 12 månaderna uppdelat på kön. Andel i procent per kategori samt totalt.

Sett till konstområden är skillnaderna inte stora, men trakasserier och mobbning i externa relationer är mest omfattande inom filmområdet, tätt följt av ord, dans samt bild och form.

Figur 6.8. Svar på fråga om trakasserier och mobbning från andra personer, publik eller allmänhet under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

Det går inte att se några avgörande skillnaderna mellan utövare och upphovspersoner i materialet. Inom den större gruppen upphovspersoner svarar 6 procent att de utsätts för trakasserier och mobbning av andra personer. Motsvarande siffra för den mindre gruppen utövare ligger på knappt 4 procent.

6.4.1 Orsaker bakom trakasserier och mobbning från andra personer

Till skillnad från trakasserier och mobbning i relation till chefer och kollegor är kön den klart vanligaste orsaken när det gäller trakasserier från andra personer. Av 85 konstnärer uppger 43 procent att de utsatts för trakasserier minst en gång under de senaste 12 månaderna på grund av kön. Motsvarande siffror för ålder ligger på 41 procent. Trakasserier på grund av etnisk tillhörighet hamnar på 38 procent och är mer omfattande i relation till andra personer än till chef eller kollegor. (se figur 6:2)

De som uppger att de har utsatts för trakasserier och mobbning i relation till andra personer är för få för att kunna dra generella slutsatser om orsaker uppdelat på kön eller konstområden (mellan 7-20 svar per område). Några intressanta drag är ändå att män drabbas i högre grad än kvinnor för trakasserier och mobbning i relation till alla diskrimineringsgrunder utom för kön. Kvinnor utsätts i långt högre grad (56 procent) för trakasserier på grund av kön än män (25 procent). Män å andra sidan drabbas i större utsträckning för trakasserier på grund av etnisk tillhörighet (47 procent) än kvinnor (31 procent), liksom för religion eller annan trosuppfattning (25 respektive 11 procent samt sexuell läggning (22 respektive 13 procent). Vad gäller ålder utsätts män (42 procent) endast i något större utsträckning än kvinnor (40 procent).

6.5 Konstnärer som avstått från konstnärlig verksamhet på grund av trakasserier och mobbning

Avslutningsvis i denna del ställdes frågan om konstnärerna, på grund av trakasserier eller mobbning under de senaste 12 månaderna, har avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande. Av totalt 259 konstnärer som svarat att de har utsatts för trakasserier och mobbning har 110 personer (43 procent) också avstått från konstnärlig verksamhet på grund av detta: 19 procent svarar ja, vid ett tillfälle och 23 procent svarar ja, vid flera tillfällen. Resultaten pekar inte på några tydliga skillnader mellan könen.

Utslaget på konstområden är det mellan 27 och 59 personer per område som svarat att de utsatts. Inom film (38 individer) och ord (34 individer) uppger nästan hälften (47 procent) att de vid ett eller flera tillfällen det senaste året har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av mobbning och trakasserier. Det är ingen större skillnad mellan konstområdena men precis som i kapitlet om diskriminering är teatern det område där

konstnärer avstått i minst utsträckning (37 procent av totalt 59 svar). Med tanke på underlaget är det svårt att dra några slutsatser utifrån siffrorna men en iakttagelse kan vara att trakasserier och mobbning är mindre utbrett på ordområdet generellt, utom i relation till andra personer (till exempel publik eller allmänhet), men samtidigt ett av de områden där denna typ av behandling fått störst konsekvenser.

Det går inte att se några skillnader i svaren uppdelat på upphovspersoner eller utövare.

7 Sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld

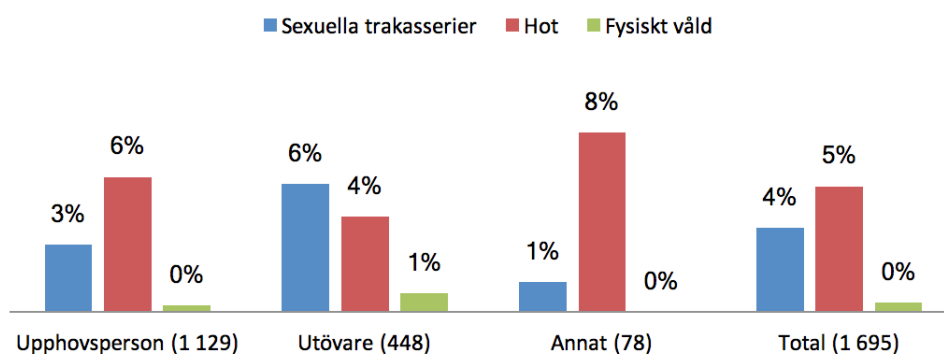
I detta avsnitt redovisas svar på frågor om sexuella trakasserier, hot och våld i konstnärernas arbetsmiljö. I enkäten definieras sexuella trakasserier som ovälkomna närmanden eller kränkande anspelningar kring sådant som allmänt förknippas med sex. Hot syftar på situationer där en person eller ett nätverk – med olaga hot eller andra straffbara gärningar – försökt påverka utövaren i den konstnärliga verksamheten eller att hoten skett som en följd av denna. Det kan till exempel röra sig om hot om våld eller andra former av repressalier. Med våld avses fysiskt våld, och kan inbegripa olika former av aggressiva handlingar som att bli fasthållen, knuffad, dragen i håret, slagen eller sparkad.

De frågor som ställts har, liksom i föregående kapitel om diskriminering, trakasserier och mobbning, delats in i tre olika kontexter: chef, arbets- eller uppdragsgivare; kollegor, agent, revisor eller motsvarande; andra personer, publik eller allmänhet. Som i frågorna ovan om diskriminering och mobbning efterfrågas även orsakerna bakom sexuella trakasserier, hot och våld med utgångspunkt i de sju diskrimineringsgrunderna.

Totalt i detta avsnitt har 1 695 konstnärer svarat på frågor om hot, våld och sexuella trakasserier. Sammanlagt svarar 157 konstnärer (9 procent) att de har utsatts för detta under de senaste 12 månaderna: 60 konstnärer har utsatts för sexuella trakasserier, 90 för hot och 7 för fysiskt våld. Fler kvinnor, 5 procent (50 personer) än män, 1 procent (9 personer) utsätts för sexuella trakasserier, medan hot är en fråga som tycks drabba såväl män, 6 procent (40 personer) som kvinnor, 5 procent (48 personer) i konstnärgruppen.

En sammanställning av resultaten för upphovspersoner respektive utövare innebär att vi jämför grupper inom vilka antalet svarande skiljer sig betydligt. Med det i åtanke pekar ändå svaren på att utövande konstnärer utsätts i högre grad för sexuella trakasserier än upphovspersoner. Upphovspersoner är i sin tur mer utsatta vad gäller hot.

Figur 7:1. Andel av 1 695 konstnärer – uppdelat på kategorierna upphovsperson, utövare och annat – som svarat ja på frågan om de utsatts för sexuella trakasserier, hot och våld. Andel i procent per kategori samt totalt.

Nedan redovisas resultaten för vart och ett av de olika områdena – sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld – i tre separata delkapitel. I det sista delkapitlet redogörs även för svaren på frågan om konstnärerna avstått från sin verksamhet till följd av sexuella trakasserier, hot och fysiskt våld.

7.1 Övergripande resultat

Den kvalificerade majoriteten av de svarande konstnärerna har vare sig utsatts för sexuella trakasserier, hot eller fysiskt våld i sitt arbete under de senaste tolv månaderna. Av totalt 1 695 svar uppger 157 konstnärer (lite över 9 procent) att de har drabbats: 60 personer (3,6 procent) svarar att de utsatts för sexuella trakasserier: 90 för hot (5,4 procent) och 7 för fysiskt våld (0,4 procent).

Enligt den officiella statistiken för arbetsmiljön har 2 procent utsatts för sexuella trakasserier i relation till *chef eller kollega* någon gång under de senaste 12 månaderna och 6 procent i relation till *andra personer*. Kvinnor utsätts i högre grad än män. Sammanlagt 14 procent har utsatts för *hot om våld eller våld* under det senaste året.²²

Enkätresultaten pekar på att sexuella trakasserier är vanligare i kollegiala kontexter än i kontakt med publik eller allmänhet. Utsattheten inom de kollektiva konstarterna, särskilt dans och teater, är större än inom områden som ord och bild och form. Hot ser också ut att vara vanligare inom de kollektiva konstarterna, framförallt inom filmen. Den vanligaste kontexten för hot mot konstnärer är i relationen till andra personer, publik eller allmänhet. Händelser som fysiskt våld är som sagt extrema och 7 personer uppger att de utsatts för detta under det senaste året.

Totalt har 53 av 157 konstnärer som utsatts för sexuella trakasserier, hot och våld också avstått från konstnärligt verksamhet på grund av detta. Det är 34 procent av de som uppgett att de drabbats. 17 personer har avstått på grund av sexuella trakasserier, 35 på grund av hot och 1 konstnär har avstått på grund av fysiskt våld.

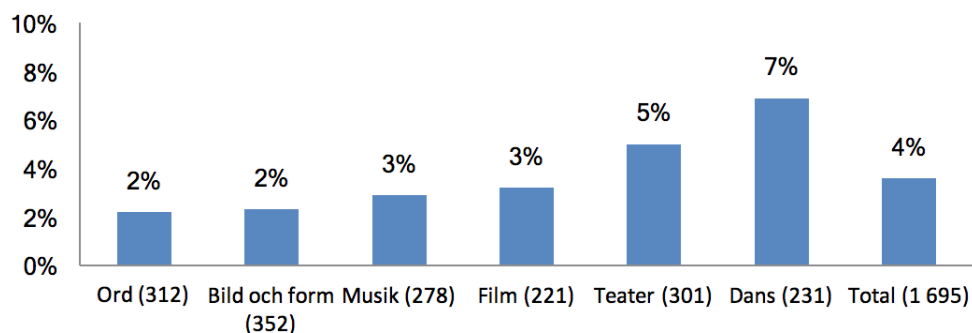
7.2 Sexuella trakasserier

På frågan om sexuella trakasserier svarar knappt 4 procent av konstnärerna att de har utsatts för detta under året, vilket i numerära tal motsvarar 60 konstnärer, den största delen kvinnor. I jämförelse med den officiella statistiken är sexuella trakasserier i relation till chefer eller kollegor mindre omfattande och ligger på 2 procent (kvinnor 3 och män 1 procent) medan den i relation till andra personer hamnar på 6 procent (kvinnor 9 och män 3 procent).

Det sammanhang där sexuella trakasserier uppges vara vanligast är i relation till kollegor. Av de 60 konstnärer som utsatts för sexuella trakasserier uppger 40 personer (65 procent) att det skett i relation till kollega eller motsvarande. Till skillnad från frågorna i föregående kapitel svarar en mindre andel att de har utsatts för sexuella trakasserier i relation till chef (25 av 60, eller 42 procent) medan en större andel utsatts i relation till andra personer, till exempel publik eller allmänhet (35 av 60 svar, eller 59 procent).

Uppdelat på konstområde är skillnaderna förhållandevis små. Mellan 89-95 procent av konstnärerna inom de olika områdena svarar nej på frågan om de utsatts för sexuella trakasserier. Konstnärer inom dansområdet, följt av teater, framstår som mer utsatta än verksamma inom ord- samt bild- och formområdet. Återigen är det inom de kollektiva konstarterna som utsattheten tycks mer omfattande.

Figur 7.2: Utsatta för sexuella trakasserier per konstområde, andel i procent per område samt totalt.

7.3 Hot

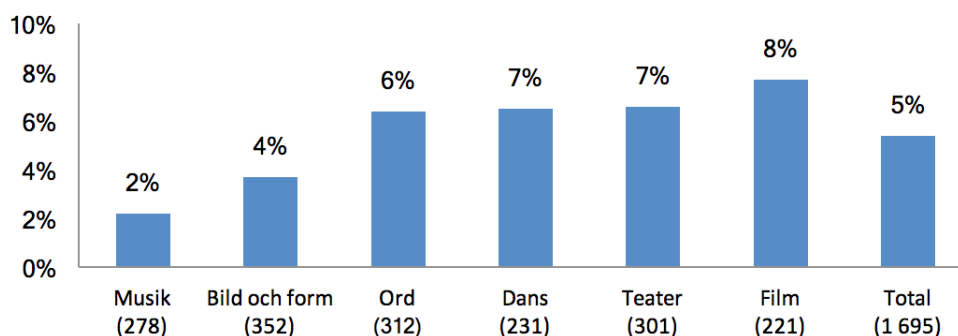
Andelen konstnärer som har svarat att de har utsatts för hot under det senaste året är runt 5 procent. I numerära tal motsvarar det 90 personer varav 48 kvinnor, 40 män och 2 med annan könsidentitet.

22 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 32

Det är framförallt i relation till publik eller allmänhet som hotsituationer tycks uppstå. Av de 90 personer som svarar att de har hotats under det gångna året uppger cirka 52 procent (47 personer) att de hotats av allmänhet eller publik. Motsvarande siffra för hot i relation till chef ligger på 37 procent (33 personer) och för hot från kollegor, agenter eller revisorer på 33 procent (30 personer).

När det gäller hot tycks ordkonstnärerna vara lika utsatta som konstnärer inom de mer kollektiva konstarterna teater och dans. Musik är det område där hot är minst förekommande enligt enkätsvaren.

Figur 7.3. Utsatta för hot per konstområde, andel i procent per område samt totalt.

Jämförelse med andra aktuella undersökningar

En övergripande jämförelse kan göras med den officiella statistiken för arbetsmiljön. Av den arbetsföra befolkningen uppger 14 procent att de utsatts för *hot om våld samt våld* och en större andel kvinnor (19 procent) än män (10 procent) utsätts.²³ Enligt resultaten från föreliggande undersökning har 5 procent av konstnärerna utsatts för hot och 0,4 procent för fysiskt våld under de senaste tolv månaderna.

Brottsförebyggande rådets (BRÅ) Nationella trygghetsundersökning visar att 5 procent av befolkningen i åldern 16-79 har utsatts för hot år 2015.²⁴ I BRÅ:s rapport inkluderas alla sorters hot, även de som inte är kopplade till en yrkesroll. I Konstnärsnämndens enkät efterfrågas enbart arbetsrelaterade hot. Siffrorna omfattar därmed olika saker – en yrkesgrupp relaterat till hela befolkningen. I BRÅ:s rapport framgår även att 29 procent av hotbrotten är kopplade till arbetsplats/skola.

De 5 procent av konstnärerna som enligt denna undersökning utsatts för hot är en avgjort mindre andel än vad Myndigheten för kulturanalys, nästan samtidigt genomförda enkät, påvisar. Enligt rapporten *Hotad kultur* (2016) har 17 procent (506 av de 2 926 svar), utsatts för någon form av hot, våld eller trakasserier kopplat till yrkesrollen under de senaste tolv månaderna.²⁵ Skillnaden mellan föreliggande undersökning, som omfattar samtliga konstområden, är att *Hotad kultur* exklusivt studerar situationen för medlemmar i Konstnärernas riksorganisation (KRO), Föreningen Sveriges konsthantverkare och industriformgivare (KIF) och Sveriges författarförbund (SFF), vilka omfattar bildkonstnärer, konsthantverkare och författare. Därtill sammanförs hoten, våldsövergreppen och trakasserier till en kategori. Den sammanförda kategorin visar att 19 procent av SFF:s svarande medlemmar har hotats och trakasserats under de senaste tolv månaderna. Motsvarande andel för medlemmarna inom KRO/KIF är 9 procent.²⁶

Byts konstområdena ut i föreliggande undersökning så uppger 6,4 procent, 20 av 312 personer, av de svarande ordkonstnärerna att de hotats under senaste året. Men i den siffran

23 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 32

24 BRÅ 2016, s. 34. Enligt rapporten utsätts 5 % av befolkningen för hot vilket motsvarar 375 000 individer. Av dessa beräknas cirka 22 % ha anmält hoten.

25 Myndigheten för kulturanalys, 2016a, s. 20

26 Myndigheten för kulturanalys 2016a, s. 21.

ingår alltså inte trakasserier som i rapporten *Hotad kultur*. För bild- och formkonstnärerna är motsvarande andel 4 procent eller 13 av 352 personer. I Konstnärsnämndens studie är filmkonstnärerna de mest utsatta för hot med 8 procent, följt av teater-, danskonstnärerna 7 procent, ordkonstnärerna 6 procent och sen bild- och formkonstnärerna med 4 procent och musikkonstnärerna med 2 procent.

7.4 Fysiskt våld

Antalet konstnärer som har utsatts för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna är totalt 7 personer, varav 4 är kvinnor och 3 är män. För 3 av de utsatta konstnärerna har våldsutövaren varit en kollega eller motsvarande. Och för ytterligare 3 konstnärer var våldsutövaren en annan person, som publik eller allmänhet. En person har inte funnit något av svarsalternativen som relevant för händelsen.

Fysiskt våld mot konstnärer är ovanligt, men förekommer. Denna enkät fångar upp ett fall inom filmområdet samt två fall vardera inom dans-, teater- och ordområdena under de senaste tolv månaderna.

Jämförelse med andra aktuella undersökningar

Av totalt 1 695 har 7 konstnärer, 4 kvinnor och 3 män, uppgett att de har utsatts för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna. Det är en andel på 0,4 procent. Arbetsmiljöverkets undersökning av arbetsmarknaden i sin helhet visar att *våld och hot om våld* i arbetet är vanligare bland kvinnor än män (19 respektive 10 procent).²⁷

Rapporten *Hotad kultur* studerar inte enbart våld mot konstnärer utan för även in skadegörelse och stöld i kategorin. Inom delkategorin ”annan form av våld” uppger drygt 2 procent av SFF:s och knappt 2 procent av KRO/KIF:s medlemmar att de har utsatts för våld som inte är knuffar, sparkar, slag eller våld med vapen. En halv procent eller mindre har utsatts för just knuffar, sparkar, slag eller våld med vapen.²⁸

7.5 Konstnärer som avstått från konstnärlig verksamhet på grund av sexuella trakasserier, hot och våld

Avslutningsvis i detta avsnitt ställdes frågan till de konstnärer som uppgett att de utsatts för sexuella trakasserier, hot eller fysiskt våld om de också avstått från konstnärlig verksamhet – framträdande, publicering, medverkan eller liknande – på grund av detta. Totalt 53 av de 157 utsatta konstnärerna uppger detta. Det är drygt 34 procent av de som har drabbats.

Sett mer i detalj har 17 av de 60 konstnärer som uppgett att de utsatts för sexuella trakasserier också avstått från konstnärlig verksamhet vid ett eller flera tillfällen det senaste året på grund av detta. Ett större antal uppger att de har avstått från konstnärlig verksamhet på grund av hot. Det rör sig om 35 av totalt 90 konstnärer. En av de sju konstnärer som utsatts för fysiskt våld har avstått från konstnärlig verksamhet – som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande – på grund av detta.

27 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 81 f

28 Myndigheten för kulturanalys 2016a, s. 23

8 Den fysiska arbetsmiljön, luftkvalitet, arbetsställningar och arbetsrörelser

Som mest svarade 1 675 konstnärer på avsnittets frågor om förhållanden i den fysiska arbetsmiljön; om luftkvaliteten samt frågor om arbetsställningar och arbetsrörelser.

Vi har valt att inte ta med siffror för uppdelning av resultaten på kön. Anledningen till det är att skillnader i svar på frågor om buller och liknande har mer att göra med förutsättningarna inom vissa yrken än med kön. Vi har inte kunnat se några större avvikelser i materialet uppdelat på kön, inte heller i frågorna om arbetsrörelser har vi kunnat se några skillnader mellan könen med undantag från frågan om ensidigt upprepade rörelser som drabbar kvinnor i större utsträckning än män. Uppdelning av svaren på upphovspersoner eller utövare pekar i sin tur inte på några skillnader utöver resultaten för enskilda i konstområden.

I frågor som rör buller, belysning och kemikalier samt luftkvalitet går det att göra jämförelser med Arbetsmiljöverkets statistik för arbetsmarknaden generellt. Svartalternativen är desamma som i Arbetsmiljöverkets enkät där den svarande kan ange hur ofta denne påverkas i olika frågor. Arbetsmiljöverket drar en gräns vid en fjärdedel av arbetstiden för sin analys och vi har valt samma indelning här.

8.1 Övergripande resultat

Övergripande svarade 84 procent av konstnärerna, 1 399 av totalt 1 675, att de upplever brister i den fysiska arbetsmiljön medan 16 procent, 276 konstnärer, svarar nej på samtliga av avsnittets frågor. Sett till de enskilda frågorna är det framförallt dålig värmeanpassning, ventilation och brister i den personliga arbetsplatsens utformning som tycks vara särskilt utbredda. Överlag är det konstnärer inom dansen som är mest utsatta medan konstnärer inom ordområdet har mindre problem med den fysiska arbetsmiljön.

Några av frågorna i avsnittet berör vissa konstområden mer än andra. Problem med höga ljudnivåer drabbar framförallt konstnärer inom musikområdet. Konstnärer inom bild och form är istället mer utsatta för hudkontakt med farliga kemikalier och liknande. I denna fråga ligger också konstnärerna över Arbetsmiljöverkets statistik för arbetsmarknaden totalt. Samma sak gäller frågan om brister i belysning – att den antingen är för svag eller bländar – här är det scenkonstens områden: dans, teater och musik som är mest utsatta.

Enkätfrågorna om luftkvalitet berörde en mindre del av konstnärgruppen än frågorna ovan. Övergripande svarade 44 procent av konstnärerna (739 av totalt 1 671) att de upplever brister i luftkvaliteten under minst en fjärdedel av arbetstiden medan en större andel, 56 procent (932 individer), svarade nej på avsnittets samtliga frågor.

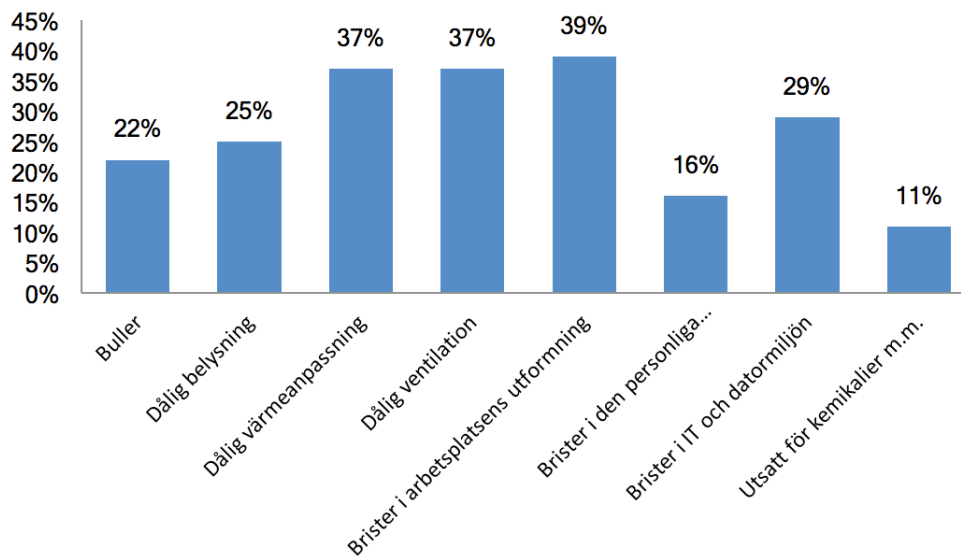
Sett till de enskilda frågeställningarna är bild- och formkonstnärerna mest utsatta för oorganiskt damm samt kemikalier och liknande i luften och siffrorna ligger långt över motsvarande statistik för arbetsmarknaden i sin helhet. Organsikt damm är även ett problem inom flera konstområden än bild och form, som teater och dans.

I det sista avsnittet i detta kapitel redovisas svaren på frågor om risk för skador på grund av arbetsställningar och arbetsrörelser. Övergripande bedömde 80 procent av konstnärerna, 1 327 av totalt 1 668, att det finns risk för skador i arbetet på grund av arbetsställningar och arbetsrörelser medan 20 procent (341 individer) svarade nej på avsnittets samtliga frågor. Sett till de enskilda frågorna bedömer en stor del av konstnärerna, 54 procent, att det finns risk för skador på grund av ensidigt upprepade rörelser och 37 procent utsätts för skaderisk på grund av tunga arbetsmoment. Inom ramen för båda dessa frågor är konstnärer inom dansen särskilt utsatta. Vidare svarar 44 procent att det finns risk för skador på grund av statisk belastning. Problemen är större inom musik, bild och form samt ordområdet. Drygt en av fem, 22 procent av konstnärerna, bedömer att det finns risk för skada på grund av fall från stege, plattform eller liknande. Riskerna uppskattas vara högre inom teater- samt bild- och formområdet.

8.2 Brister i den fysiska arbetsmiljön

I detta kapitel redovisas svaren på en rad frågor om den fysiska arbetsmiljön, från buller till värmeanpassning och tillgång till olika typer av utrustning. Övergripande svarade 84 procent av konstnärerna, 1 399 av totalt 1 675, att de upplever brister i den fysiska arbetsmiljön medan, 16 procent, 276 konstnärer, svarar nej på samtliga av avsnittets frågor. Brister i värmeanpassning och ventilation samt i arbetsplatsens utformning är frågor som drabbar konstnärsgruppen mer generellt. Buller, brister i IT och datormiljö samt dålig belysning är också vanliga problem. Utsatthet för kemikalier och brister i den personliga utrustningen är mindre omfattande på ett övergripande plan, men drabbar enskilda konstområden i högre grad, som vi kommer att se nedan.

Figur 8:1. Svar på frågor om hur ofta den svarande är utsatt för brister i sin fysiska arbetsmiljö. Andel i procent av totalt 1 675 svar för minst ¼ av arbetstiden.

8.2.1 Buller och för höga ljudvolymmer

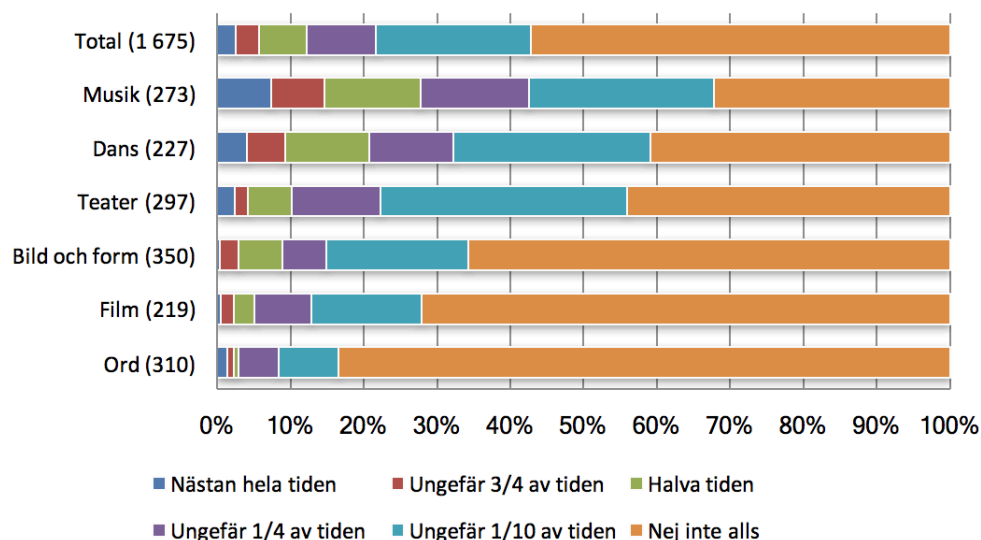
Ungefär 22 procent av de svarande konstnärerna uppger att de – under minst en fjärdedel av arbetstiden – utsätts för buller eller annat ljud som gör att det inte går att samtala i normal ton. Motsvarande andel för hela arbetskollektivet i sin helhet ligger något högre, på 25 procent.²⁹

Största andelen konstnärer som utsätts för starka ljud under arbetstid återfinns framför allt på musikområdet, men även inom dans och teater utsätts konstnärerna för höga ljudnivåer. Risken för hörselskador bland musiker är välkänd men även konstnärer inom andra områden som arbetar med musik, exempelvis dansare, löper också stora risker.³⁰ Enligt enkätsvaren utsätts hela 43 procent av musikområdets konstnärer för buller minst en fjärdedel av arbetstiden. Inom dansen ligger motsvarande siffra på 32 procent och inom teatern på 22 procent.

29 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 75

30 Thornblad 2002

Figur 8.2. Konstnärer som uppger att de utsätts för ljud som är så högt att man inte kan samtala i normal samtalston. Andel i procent per konstområde samt totalt.

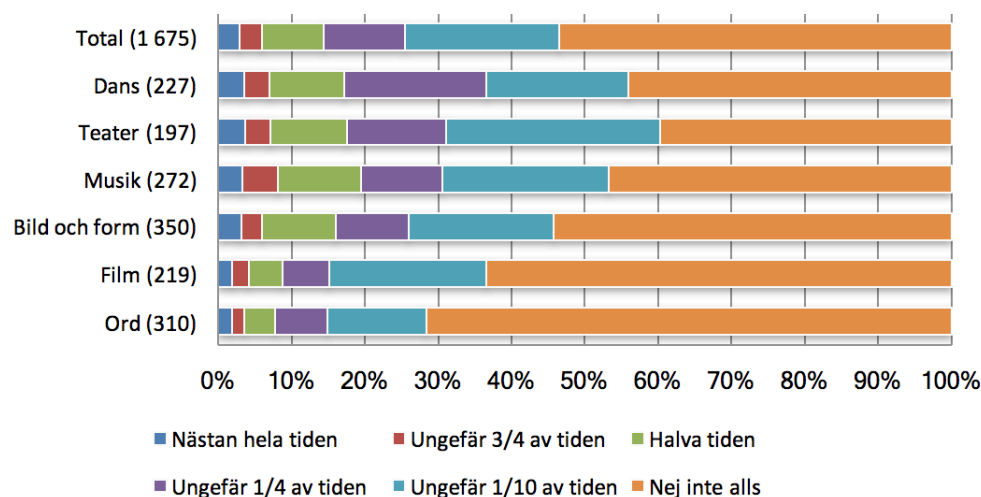

8.2.2 Dålig belysning

Ungefär 25 procent av konstnärerna har problem med belysningen – att den antingen bländar eller är för svag – minst en fjärdedel av arbetstiden eller oftare än så. Det är en större andel än vad Arbetsmiljöverkets rapport visar för hela arbetsmarknaden, där motsvarande siffra ligger på 15 procent.³¹

Sett till konstområden är problemen som störst inom dansen där hela 37 procent svarar att de har utsatts under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. För musik och teaterområdet ligger motsvarande siffra på 31 procent. Även bild- och formområdet ligger relativt högt, 26 procent, men man kan anta att det här rör sig om en annan belysningsproblematik än inom scenkonsten.

Figur 8.3. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de har problem med belysningen i sin arbetsmiljö. Andel i procent per konstområde samt totalt.

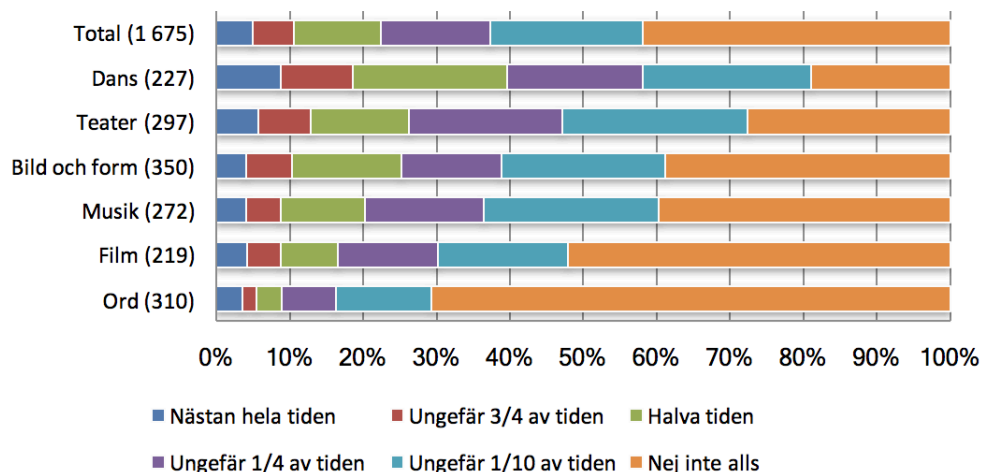

31 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 29, skillnaderna mellan könen ligger på 19 för män respektive 12 procent för kvinnor.

8.2.3 Dålig värmeanpassning

Övergripande svarar 37 procent av konstnärerna att de upplever brister i värmeanpassningen på arbetsplatsen under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. Problem med värmeanpassning finns inom samtliga konstområden men framförallt inom dans och teater. Konstnärer inom dansområdet tycks vara mest utsatta. Här svarar nästan 58 procent att de har problem under minst en fjärdedel av arbetstiden. Inom teatern ligger motsvarande siffra på 47 procent.

Figur 8:4. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de har problem med värmeanpassningen i arbetsmiljön. Andel i procent per konstområde samt totalt.

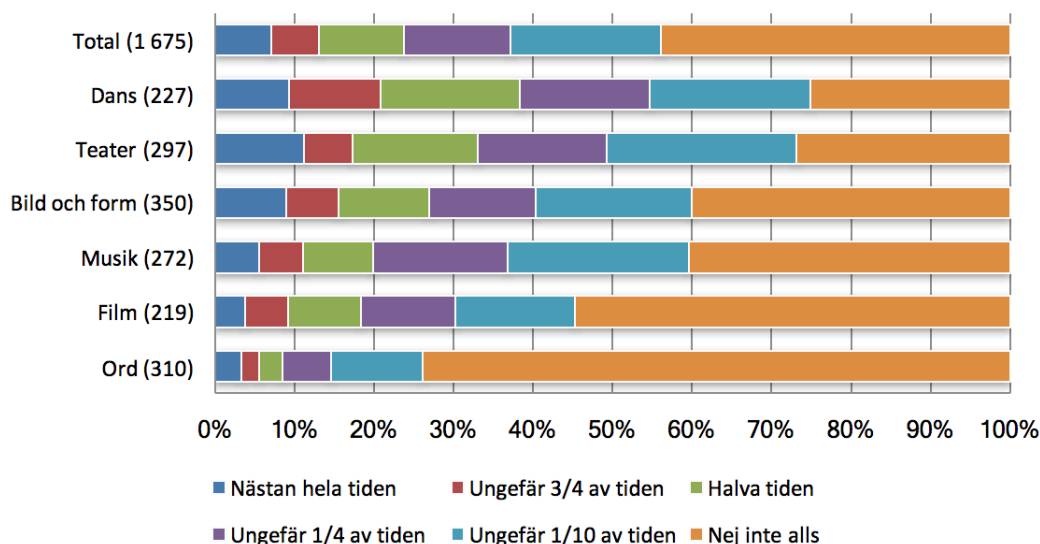

8.2.4 Ventilation

Näst intill 40 procent av totalt 1 675 konstnärer svarar att de har problem med ventilationen i sin arbetsmiljö under en fjärdedel av arbetstiden eller mer. Bra ventilation är särskilt viktigt inom konstområden där hård fysisk aktivitet ingår. Dålig och dragig ventilation påverkar prestationsförmågan och kan leda till skador.³² Enligt enkätsvaren är dansen, liksom ovan, det område där flest konstnärer, 55 procent, uppger att de har problem med ventilationen under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. Inom teaterområdet ligger samma siffra på 49 procent.

32 Thornblad 2002

Figur 8.5. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de har problem med ventilationen i arbetsmiljön. Andel i procent per konstområde samt totalt.

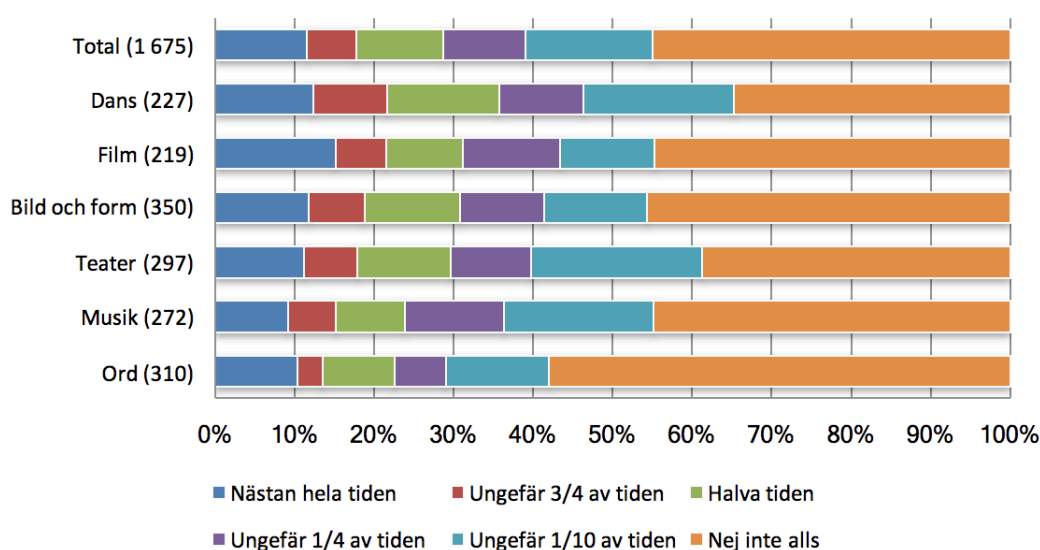

8.2.5 Brister i utformning av den personliga arbetsplatsen

Frågan om brister i den personliga arbetsplatsens utformning rör sådant som tillgång till ett fungerande möblemang, som stol eller bord, golv, hyllor med mera. Nära 40 procent av konstnärerna har problem med arbetsplatsens utformning under en fjärdedel av arbetstiden eller mer.

Återigen ligger dansområdet högst vad gäller brister i den fysiska arbetsmiljön. Nästan hälften, 46 procent, av danskonstnärerna har problem med den personliga arbetsplatsens utformning en fjärdedel av arbetstiden eller oftare än så. Motsvarande siffra för filmområdet ligger på 43 procent. Skillnaderna mellan konstområdena är dock inte lika stora som i frågorna ovan. Ordområdet ligger bäst till men samtidigt förhållandevis högt, 29 procent för minst en fjärdedel av arbetstiden.

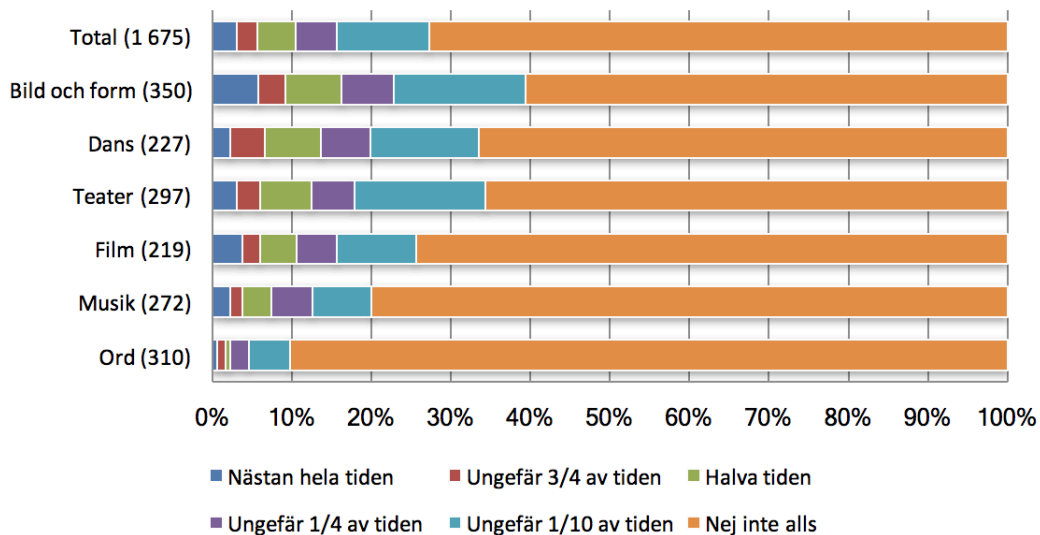
Figur 8.6. Konstnärer inom olika konstområden som uppger brister i den personliga arbetsplatsens utformning. Andel i procent per konstområden samt totalt.

8.2.6 Brister i den personliga utrustningen

Inom ramen för enkätens frågor om den fysiska arbetsmiljön ställdes även en fråga om brister i den personliga utrustningen som rör tillgång till sådant som skor, handskar, skyddsmask och liknande. Den här typen av brist är inte lika omfattande och utbredd som i svaren ovan. Men för konstnärer inom bild och form är den mer påtaglig än för andra och 23 procent har problem en fjärdedel av arbetstiden eller mer. Av konstnärerna på ordområdet svarar 5 procent att de har denna typ av problem under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare.

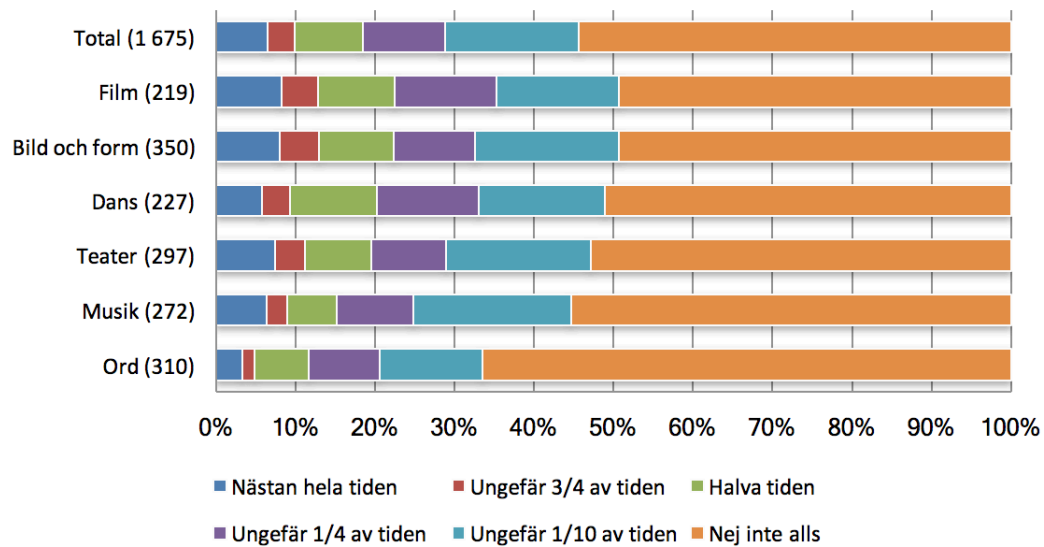
Figur 8:7. Konstnärer inom olika konstområden som uppger brister i den personliga arbetsplatsens utrustning. Andel i procent per konstområde samt totalt.

8.2.7 IT och datormiljö

Nästan 30 procent av konstnärerna uppger brister i den personliga IT- och datorutrustningen under en fjärdedel av arbetstiden eller mer. Konstnärerna inom film- samt bild- och formområdet påverkas i större utsträckning än andra av detta. För 35 respektive 33 procent rör det en fjärdedel eller mer av arbetstiden. Inom ordområdet ligger samma siffra på 21 procent.

Figur 8:8. Konstnärer inom olika konstområden som uppger brister i den personliga IT- och datormiljön. Andel i procent per konstområde samt totalt.

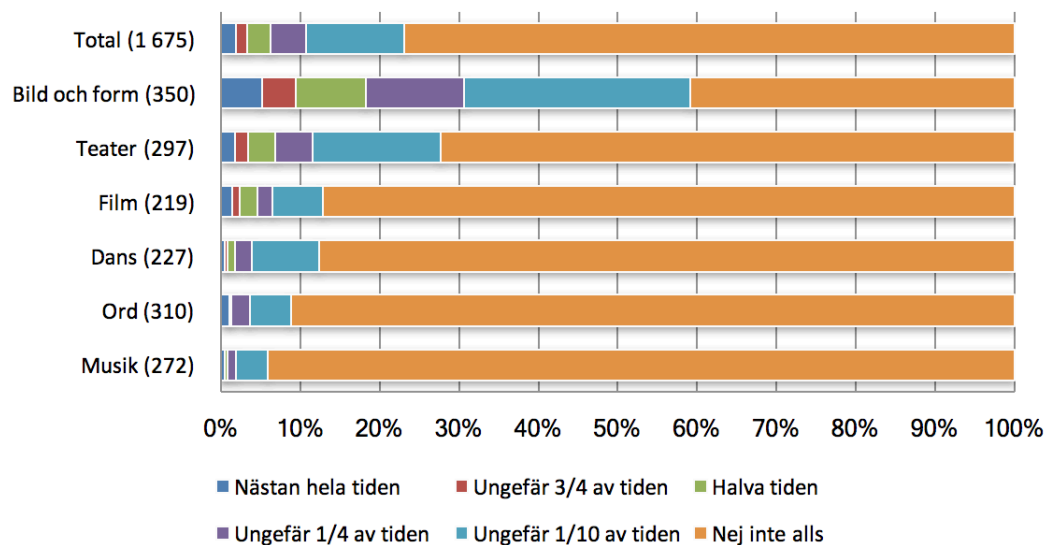

8.2.8 Kontakt med kemikalier som kommer på huden

Minst utbredd av de frågor som lyfts inom detta avsnitt rör hudkontakt med kemikalier, färger, oljor och liknande och totalt 11 procent av konstnärerna utsätts under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. En av förklaringarna till de lägre siffrorna på övergripande nivå är givetvis konstområdenas fördelning. Alla konstnärer kan tänkas vara utsatta för bristande ventilation, medan endast de som faktiskt arbetar med kemikalier och oljefärger kan vara utsatta för dess negativa sidor i någon större omfattning. Jämfört med arbetsmarknaden totalt – som ligger på 8 procent för en fjärdedel av arbetstiden – är siffrorna för konstnärgruppen (11 procent) något högre.

Kontakt med kemikalier är vanligast inom bild- och formområdet inom vilket 31 procent svarar att det sker under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare.

Figur 8:9. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de utsätts för kemikalier, färg, olja, vätskor m.m. Andel i procent per konstområde samt totalt.

8.3 Luftkvalitet

Det andra frågebatteriet som behandlas i kapitlet rör luftkvaliteten i konstnärernas fysiska arbetsmiljö. Bristande luftkvalitet är något som alla utövande konstnärer kan tänkas vara utsatta för. Här ställs frågor om kontakt med organiskt damm (från till exempel textil, trä, mjöl eller växter), oorganiskt damm (från exempelvis metaller, sten, kvarts, cement, asbest, mineralull eller liknande) samt kemikalier (gaser, ångor lösningsmedel, bekämpningsmedel eller plastkemikalier).

Övergripande svarade 44 procent av konstnärerna (739 av totalt 1 671) att de upplever brister i luftkvaliteten under minst en fjärdedel av arbetstiden medan en större andel 56 procent (932 individer) svarade nej på avsnittets samtliga frågor.

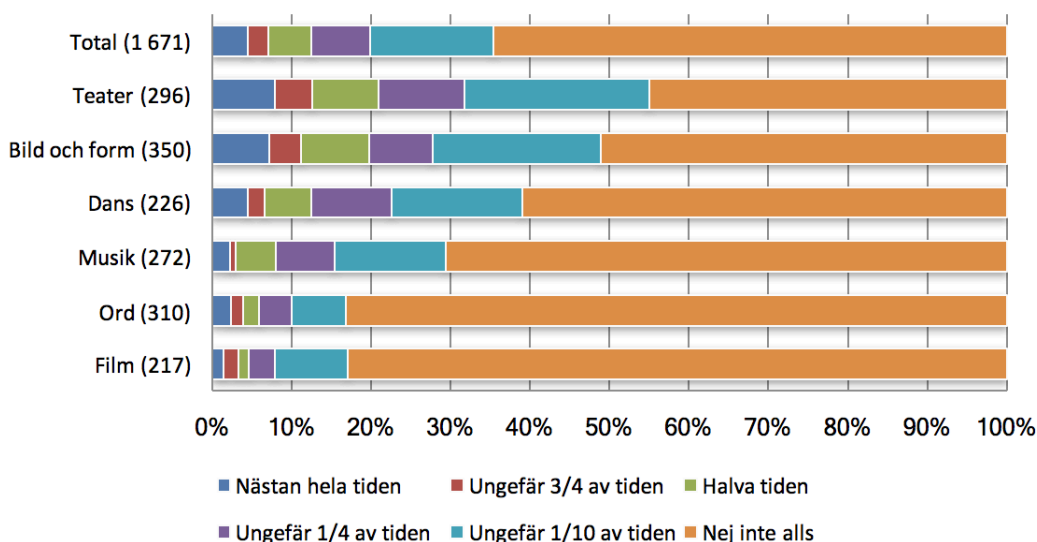
8.3.1 Damm från organiskt material

Damm från organiskt material är det mest utbredda problemet på konstområdet vad gäller luftkvalitet. Totalt 20 procent av konstnärerna uppger att de har utsatts för detta under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. Motsvarande statistik för arbetsmarknaden ligger på 12 procent.³³

Konstnärer inom teater- samt bild- och formområdet är mest utsatta för organiskt damm. Runt 30 procent uppger att de har känt av den här dammtypen under minst en fjärdedel av arbetstiden.

33 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 29

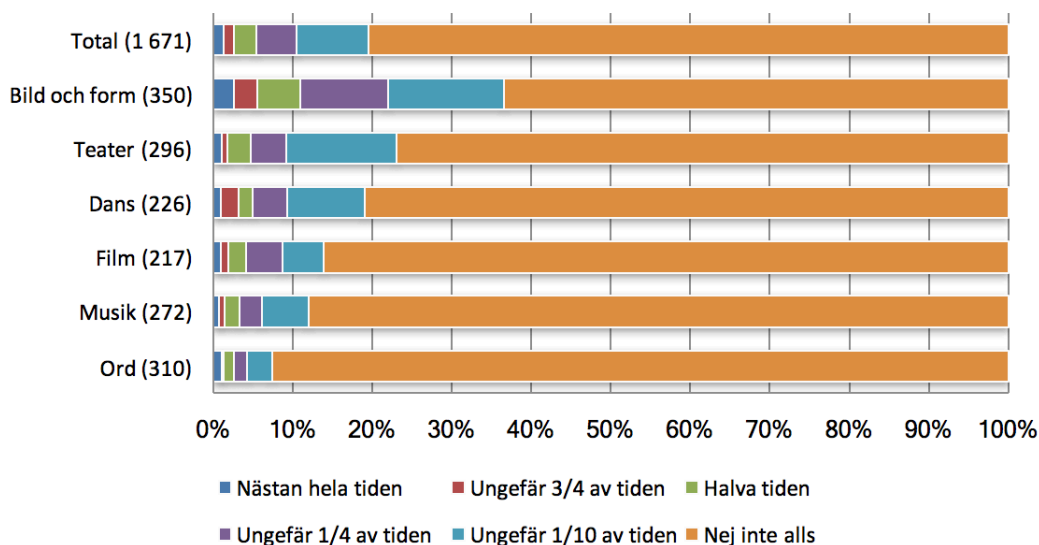
Figur 8:10. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de utsätts för organiskt damm från exempelvis textilier, mjöl, växter eller trä. Andel i procent per konstområde samt totalt.

8.3.2 Damm från oorganiskt material

Drygt en konstnär av tio, 11 procent, utsätts för oorganiskt damm under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare. Motsvarande siffra från Arbetsmiljöverkets rapport för 2015 ligger på samma nivå.³⁴ Exponering för oorganiskt damm är vanligast inom bild- och formområdet där hela 22 procent svarar att de har utsatts för detta under en fjärdedel av arbetstiden eller oftare än så. Alla konstområden utom bild- och formområdet ligger precis på eller under snittet för arbetsmarknaden totalt.

Figur 8:11. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de utsätts för oorganiskt damm från exempelvis metaller, sten, kvarts, cement, asbest, mineralull eller liknande. Andel i procent per konstområde samt totalt.

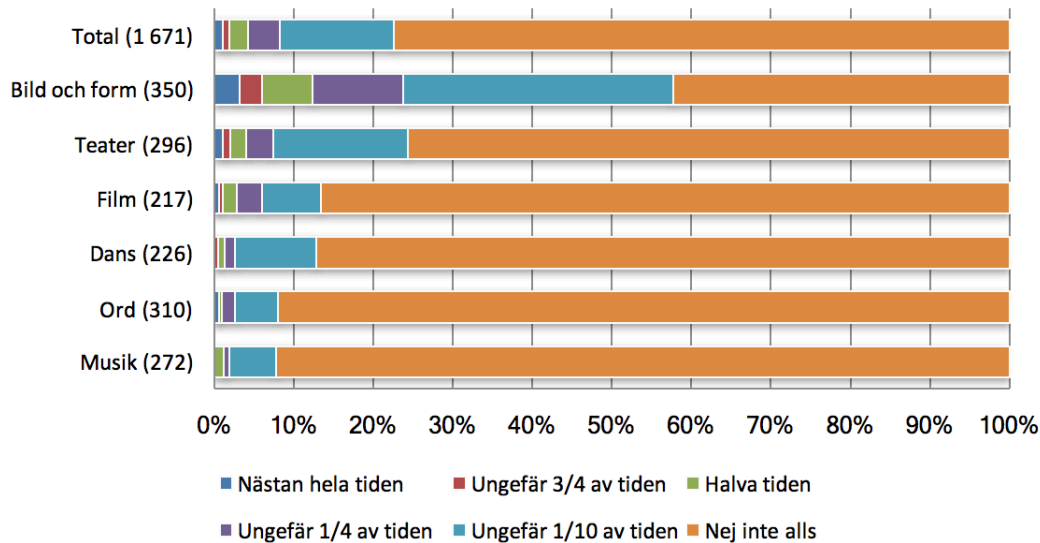

34 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 29

8.3.3 Kemikalier i luften

Lite drygt 8 procent av de svarande konstnärerna arbetar med kemikalier – gaser, ångor, lösningsmedel, bekämpningsmedel eller plastkemikalier – i luften under minst en fjärdedel av tiden. Det är en lika stor andel som för arbetsmarknaden i sin helhet. Precis som i frågan ovan är konstnärer inom bild- och formområdet särskilt utsatta för kemikalier och liknande i luften och 23 procent svarar att de utsätts för detta under en fjärdedel av arbetstiden eller mer. Motsvarande siffra för de andra konstområdena ligger mellan 2 och 8 procent.

Figur 8:12. Konstnärer inom olika konstområden som uppger att de utsätts för kemikalier i luften. Andel i procent per konstområde samt totalt.

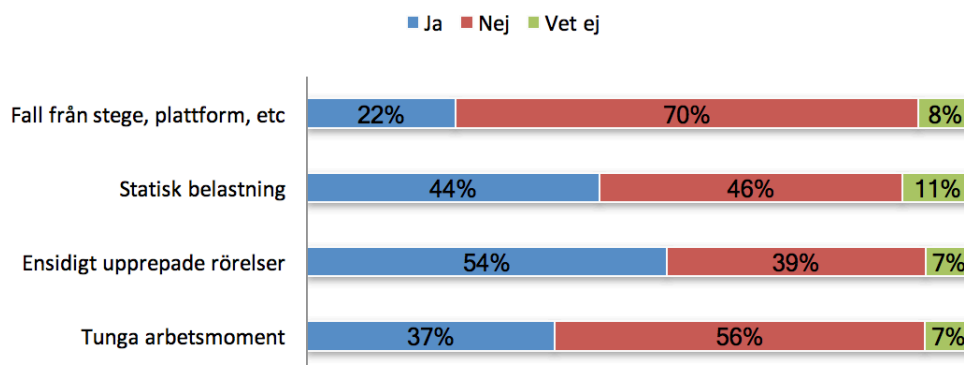

8.4 Arbetsställningar och arbetsrörelser

Arbetsställningar och arbetsrörelser hör också till detta kapitel. Frågorna ovan ställdes med fokus på *hur ofta* konstnärerna upplever brister i sin fysiska arbetsmiljö eller utsätts för damm eller kemikalier. I detta avsnitt har de istället fått bedöma om det fanns risk för skador i arbetet på grund av tunga arbetsmoment, ensidigt upprepade rörelser, statisk belastning samt fall från hög höjd, stegen, plattform eller liknande.

Övergripande bedömde 80 procent av konstnärerna, 1 327 av totalt 1 668, att det finns risk för skador i arbetet på grund av arbetsställningar och arbetsrörelser medan 20 procent (341 individer) svarade nej på avsnittets samtliga frågor. Sett till de enskilda frågorna uppger något över hälften, 54 procent, att det finns risk för skador i arbetet på grund av ensidigt upprepade rörelser. Statisk belastning utgör också ett ganska omfattande problem och 44 procent av konstnärerna bedömer att det finns risk för skador på grund av detta. Risk för skada på grund av tunga arbetsmoment eller fall är inte lika omfattande; 37 respektive 22 procent av konstnärerna svarar att det finns risk för skador på grund av detta.

Figur 8:13. Konstnärer som svarat på frågor om arbetsställningar och arbetsmoment. Andel av totalt 1 668 svar i procent.

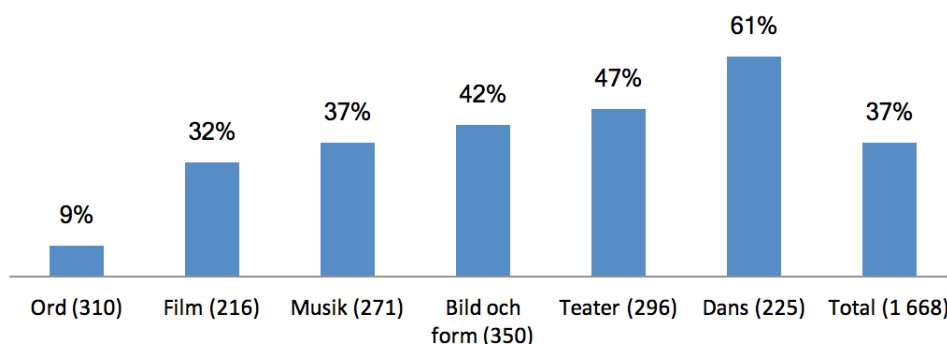

8.4.1 Tunga arbetsmoment

Mer än en tredjedel, eller 37 procent av 1 668 konstnärer, svarade ja på frågan om det finns en risk för skador i arbetet på grund av tunga arbetsmoment: rörelser som kan leda till rygg- och belastningsskador.

Sex av tio, eller 61 procent, av konstnärerna inom dansområdet känner av tunga arbetsmoment, vilket är den i särklass största andelen bland konstområdena. Detta är annars ett vanligt problem även inom andra konstområden men mindre utbrett bland ordkonstnärerna. Inom teatern uppger nästan hälften att det förekommer risk för skador i samband med tunga lyft och liknande. Bland musikkonstnärerna ligger motsvarande siffra på 37 procent.

Figur 8:14. Konstnärer som svarat ja på frågan om det finns risk för skador på grund av tunga arbetsmoment. Andel svar i procent per konstområde samt totalt.

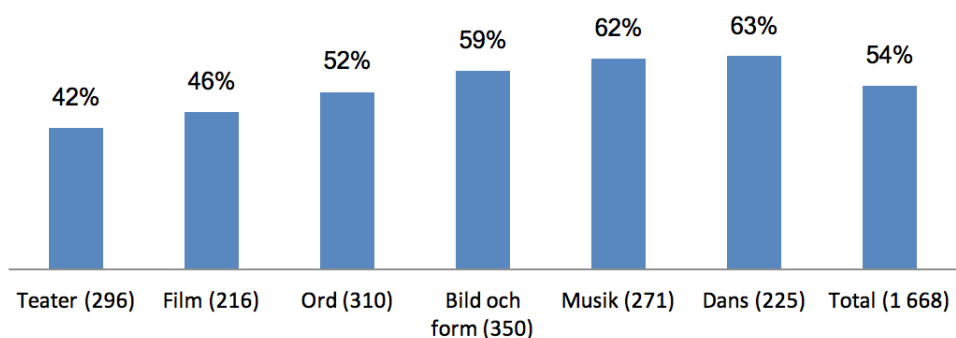
8.4.3 Ensidigt upprepande rörelser

Ensidigt upprepade rörelser som riskerar att leda till exempelvis förslitningsskador är ett utbrett problem inom konstnärssyrket. Mer än hälften, eller 54 procent av de 1 668 som besvarade frågan, uppger att arbetet innebär risker av detta slag.³⁵

Risk för skador på grund av ensidigt upprepade arbetsrörelser upplevs som störst bland konstnärer inom dans, musik samt bild- och formområdet där runt 60 procent svarat ja på denna fråga. Men problemen är även utbredda inom ord-, film- och teaterområdet.

35 Arbetsmiljöverket 2015, s. 9.

Figur 8:15. Konstnärer som svarat ja på frågan om det finns risk för skador på grund av ensidigt upprepade rörelser. Andel svar i procent per konstområde samt totalt.

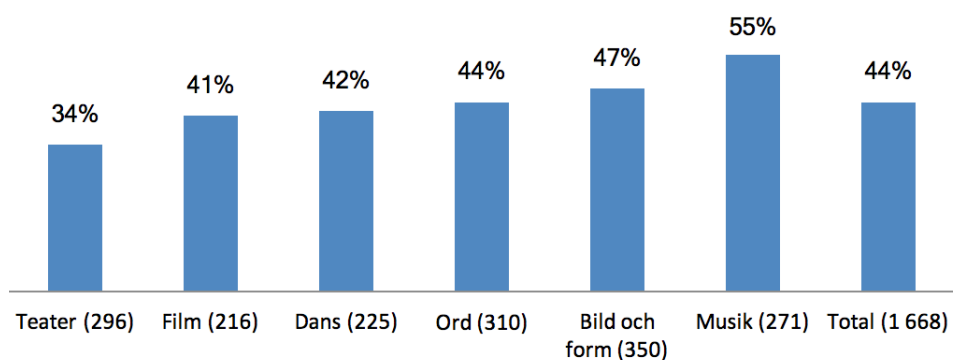

8.4.4 Statisk belastning

Drygt två av fem, eller 44 procent av konstnärerna svarar att det finns risk för skador i arbetet på grund av statisk belastning.

Inom samtliga konstområden är risken för skada på grund av statisk belastning förhållandevis hög. Verksamma inom teaterområdet tycks minst utsatta medan mer än varannan konstnär inom musiken, 55 procent, bedömer att det finns risk för skada i arbetet på grund av detta. Bild- och formkonstnärer (47 procent) samt ordkonstnärer (44 procent) är också i hög grad utsatta för risker av detta slag.

Figur 8:16. Konstnärer som svarat ja på frågan om det finns risk för skador på grund av statisk belastning. Andel svar i procent per konstområde samt totalt.

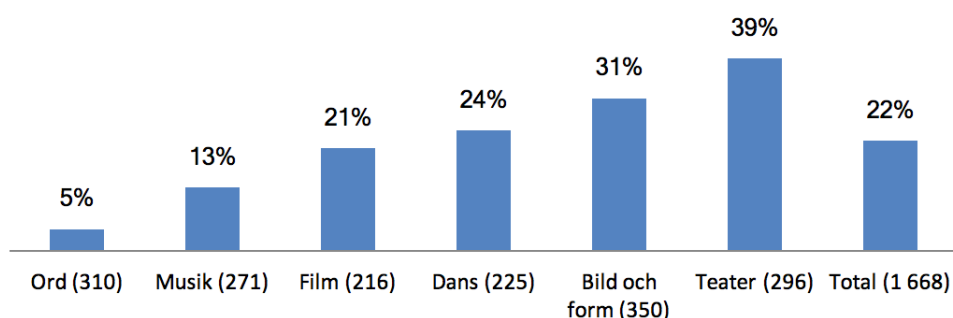

8.4.5 Risk för fall från stege, plattform etc.

Mer än en femtedel, 22 procent, av konstnärerna anger att det finns risk för skador i samband med fall i arbetet. Detta kan orsakas av arbete på stege, plattform eller motsvarande.

Risk för skador på grund av fall från stege, plattform eller liknande är störst inom teatern där 39 procent av konstnärerna gör en sådan bedömning. Av bild- och form- samt danskonstnärerna bedömer 31 respektive 24 procent att det finns risk för skador på grund av detta.

Figur 8:17. Konstnärer som svarat ja på frågan om det finns risk för skador på grund av fall från stege, plattform eller liknande. Andel svar i procent per konstområde samt totalt.

9 Sjukdom, sjuknärvaro och skador i arbetet

I enkäten ställdes tre frågor om sjukdom, sjuknärvaro och arbetsrelaterade skador. I den första efterfrågades om man varit sjuk vid ett eller flera tillfällen under de senaste 12 månaderna. Frågan avser inte specifikt arbetsrelaterad sjukdom utan sjukdom i vid bemärkelse. För de som svarat ja ställdes ytterligare en fråga om man arbetat trots sjukdom. Till sist efterfrågades om man skadat sig fysiskt eller psykiskt i sitt arbete någon gång under senaste 12 månaderna. Dessa frågor har ställts i en tidigare publicerad rapport av Konstnärsnämnden vilket gör det möjligt att jämföra resultaten.

Totalt svarade 1 667 konstnärer på frågorna om sjukdom samt arbetsrelaterade skador. De 1 019 konstnärer som uppgett att de varit sjuka det gångna året fick också svara på frågan om de arbetat trots sjukdom. I enkäten ställdes frågan om sjukdom och sjuknärvaro i bred bemärkelse varför svaren inkluderar sådan sjuknärvaro som kan ses som helt normal.

9.1 Övergripande resultat

Över hälften, 55 procent, av de konstnärer som svarar att de varit sjuka under det gångna året har också arbetat vid dessa tillfällen. Ytterligare 36 procent svarar att de har arbetat trots sjukdom, men inte varje gång. Situationen ser i stort sett lika ut för män som för kvinnor. Siffrorna kan jämföras med Konstnärsnämndens tidigare undersökningar som visar att sjuknärvaron bland konstnärerna har ökat med 9 procent – från 46 till 55 procent mellan åren 2008 och 2015 – för de som svarat att de *alltid* arbetar trots sjukdom. För de som arbetat trots sjukdom men *inte varje gång* är det en ökning med 5 procent, från 31 procent till 36 procent.

Sjukdom är vanligare inom musikområdet, följt av dans samt bild och form. Teatern är det område där minst andel konstnärer uppgett sjukdom under de senaste 12 månaderna. Teatern har däremot en i jämförelse högre sjuknärvaro, tillsammans med dans- och musikområdet.

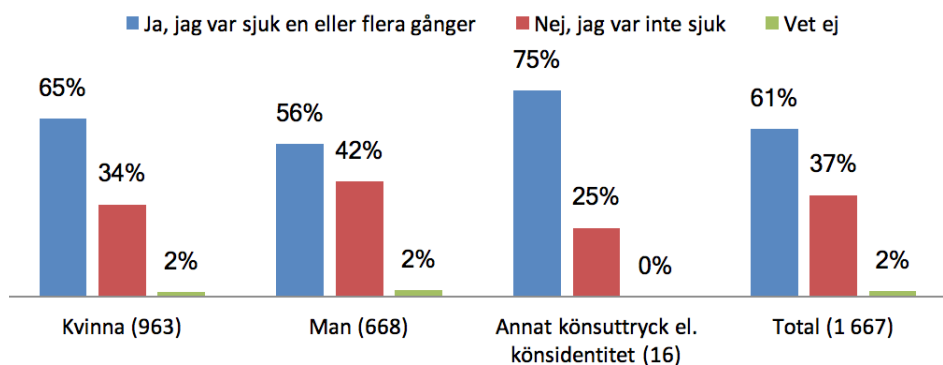
De arbetsrelaterade skadorna har ökat jämfört med Konstnärsnämndens tidigare undersökningar från 11 till 30 procent. Vad gäller arbetsrelaterade skador, fysiska som psykiska, är dansområdet mest utsatt. Det är också det konstområde som har högst sjuknärvaro. I jämförelse med Konstnärsnämndens tidigare undersökningar ser de arbetsrelaterade skadorna ut att öka. Ordområdet är minst utsatt vilket tidigare även gällde för bildområdet.

9.2 Sjukdom och sjuknärvaro

Av totalt 1 667 konstnärer uppger 61 procent att de har varit sjuka en eller flera gånger under det senaste året. Frågan i avsnittet gäller all sjukdom, det vill säga inte bara arbetsrelaterad sjukdom eller skador, vilka efterfrågas i andra delar av enkäten. Kvinnor har varit sjuka i något större omfattning än män, 65 respektive 56 procent. Statistik från SCB visar också att kvinnor är mer sjukskrivna än män inom alla yrkesgrupper.³⁶

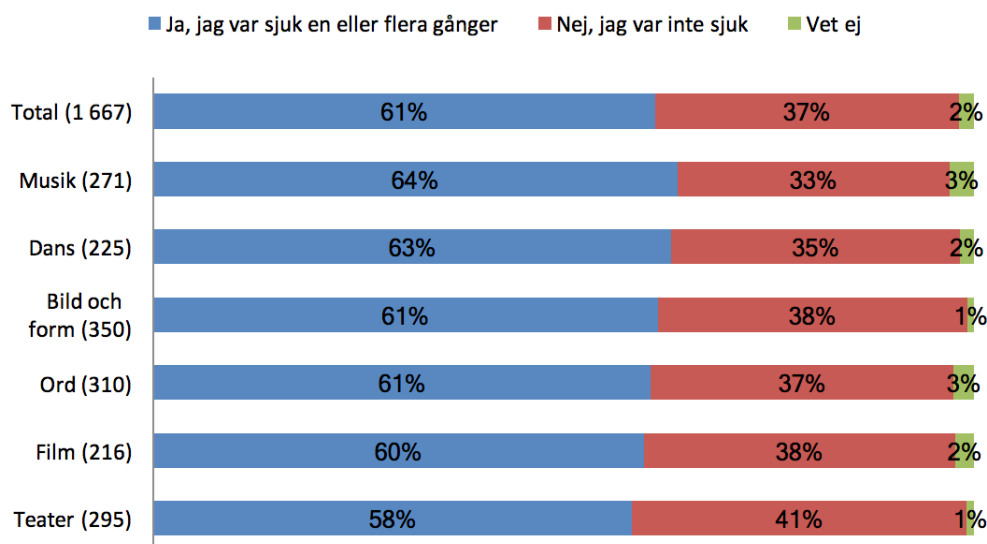
³⁶ Marie Mulder, "Kvinnor mer sjukskrivna inom alla yrkesgrupper", Valfärd 2011:4/Scb.se den 24 maj 2012, <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Kvinnor-mer-sjukskrivna-i-alla-yrkesgrupper/> (avläst 2016-04-30).

Figur 9:1. Svar på fråga om sjukdom under de senaste 12 månaderna uppdelat på kön. Andel i procent per kategori samt totalt.

Svaren fördelar sig jämnt mellan de olika konstområdena. Skillnaderna är små och mellan 64 procent (musik) och 58 procent (teater) svarar att de varit sjuka vid ett eller flera tillfällen under det senaste året.

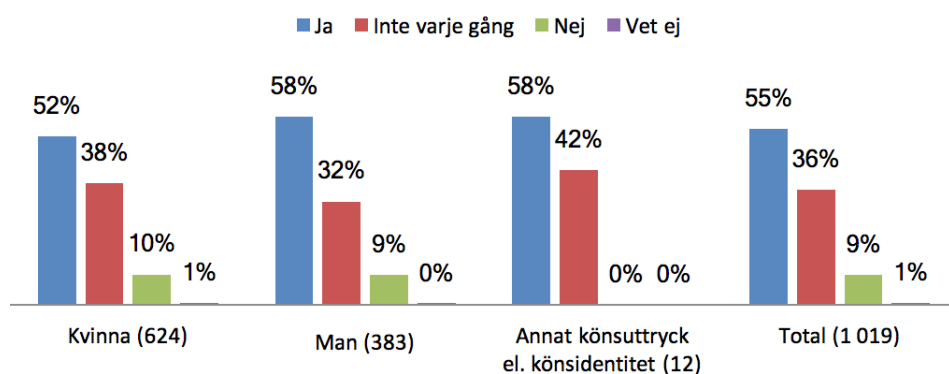
Figur 9:2. Svar på fråga om sjukdom under de senaste 12 månaderna uppdelat på konstområden. Andel i procent per konstområde samt totalt.

9.2.2 Arbetat trots sjukdom

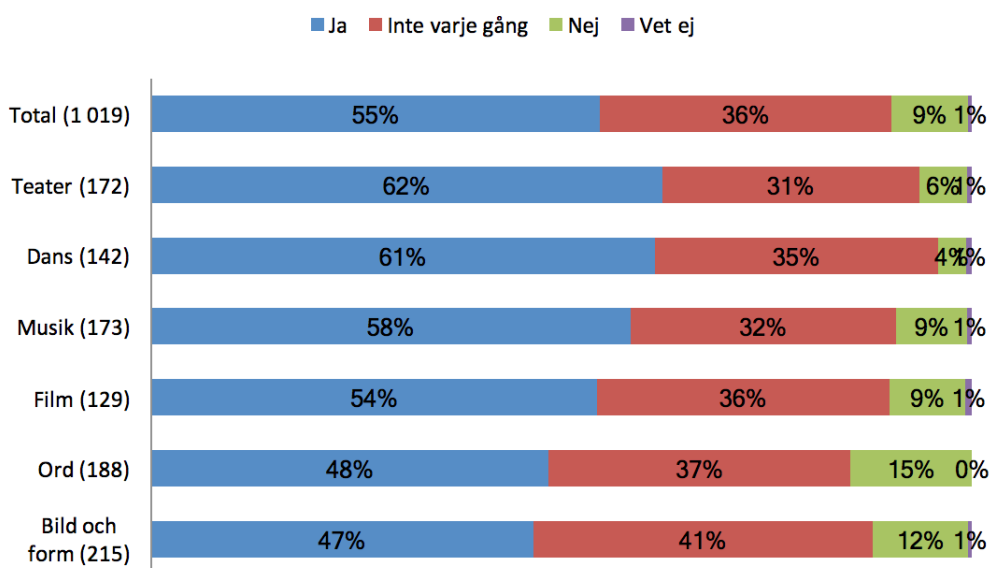
I enkäten ställdes frågan om sjuknärvaro i bred bemärkelse varför svaren inkluderar sådan sjuknärvaro som kan ses som helt normal, det vill säga inte arbetsrelaterad. Av de konstnärer som svarar att de varit sjuka en eller flera gånger under de senaste 12 månaderna uppger 55 procent att de ändå har arbetat. Ytterligare 36 procent svarar att de har arbetat trots sjukdom men inte varje gång. Sjuknärvaron är sammantaget ungefär lika hög för män som för kvinnor.

Figur 9:3. Svar på fråga om sjuknärvaro uppdelat på kön. Andel i procent per kategori samt totalt.

Skillnaderna mellan konstområdena är inte särskilt stora. Teater- och dansområdet ligger högst. Här svarar 62 respektive 61 procent ja på frågan om de arbetat trots att de varit sjuka och en mindre andel, 31-35 procent inom scenkonstområdet, har svarat ja, men inte varje gång. Det finns en skiljelinje mellan scenkonsten och övriga konstområden. Inom bild- och form och ordområdet uppger 47 respektive 48 procent av de som varit sjuka att de har arbetat ändå.

Figur 9:4. Svar på fråga om sjuknärvaro uppdelat på konstområden. Andel i procent per konstområde samt totalt.

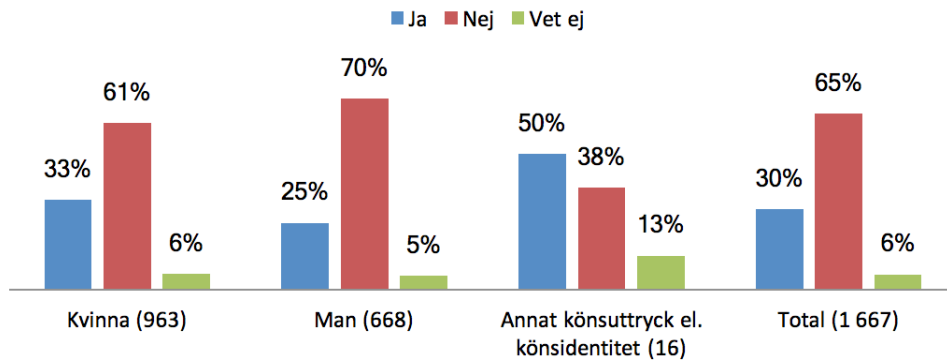
Andelen konstnärer som svarar att de har arbetat trots sjukdom skiljer sig mellan Konstnärsnämndens tidigare undersökningar och föreliggande arbetsmiljöenkät. Undersökningen från 2011 rörande verksamhetsåret 2008 visade en sjuknärvaro på 46 procent för de som har svarat ja på frågan. Ytterligare 31 procent svarade att de har arbetat trots sjukdom men inte varje gång.³⁷ I föreliggande undersökning uppger totalt 55 procent att de har arbetat trots sjukdom och 36 procent att de arbetat trots sjukdom men inte varje gång. En ökning med 9 respektive 5 procent.

37 Konstnärsnämnden, 2011 (andra utökade upplagan), s. 118f

9.3 Arbetsrelaterade skador

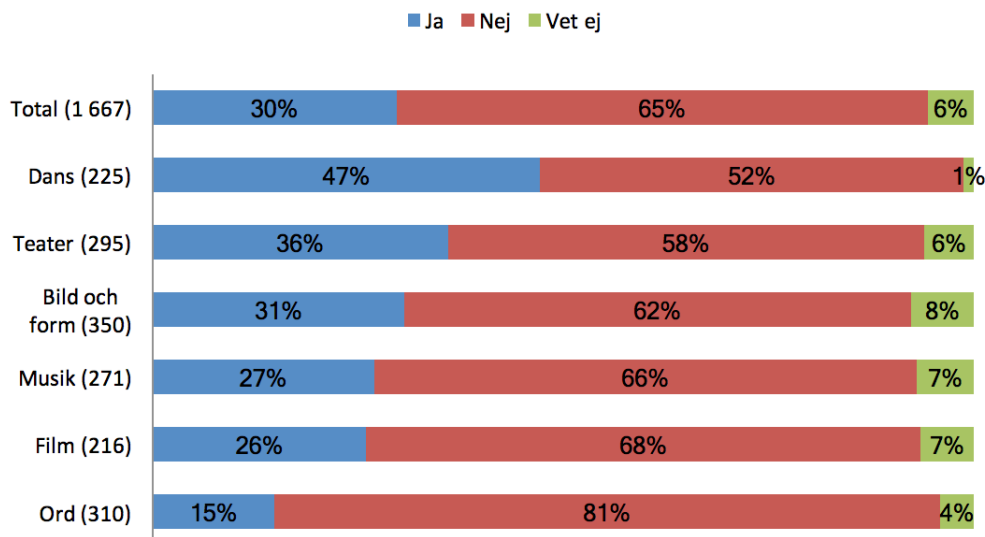
Sammantaget 30 procent av konstnärerna – var tredje kvinna och var fjärde man – svarar att de har skadat sig i arbetet, fysiskt eller psykiskt, någon gång under de senaste 12 månaderna enligt enkätsvaren.

Figur 9:5. Konstnärer som skadat sig, fysiskt eller psykiskt, i det konstnärliga arbetet någon gång under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per kategori samt totalt.

Arbetsrelaterade skador är klart vanligast inom dansen följt av teater- och bild- och formområdena. Att leva med smärta och inte tillåta sig att läka ut skador är ett vanligt problem på dansområdet.³⁸ Som vi sett ovan ligger dansområdet också högre vad gäller sjukdom samt högst vad gäller andel som uppger att de arbetat trots sjukdom. Inom teatern hade å andra sidan en mindre andel än inom övriga områden angett att de varit sjuka under det gångna året. Däremot låg teatern näst högst vad gäller sjuknärvaro och arbetsrelaterade fysiska eller psykiska skador.

Figur 9:6. Konstnärer som skadat sig, fysiskt eller psykiskt, i det konstnärliga arbetet någon gång under de senaste 12 månaderna. Andel i procent per konstområde samt totalt.

38 Thornblad 2002, s. 19

Konstnärsnämndens tidigare studie om konstnärernas arbetsmarknad, inkomster och försörjningsmönster³⁹ pekade på att drygt 11 procent av konstnärerna skadat sig fysiskt eller psykiskt under det gångna året. Precis som för frågan om sjuknärvaro har det skett en ökning mellan undersökningarna. Så är fallet även när vi tittar på konstområden. Nu liksom tidigare är arbetsrelaterade skador klart vanligast inom dansområdet, som tidigare låg på 33 procent och på 47 procent 2015, följt av teater som tidigare låg på 16 procent och på 36 procent år 2015. Ytterligare en anmärkningsvärd skillnad mellan undersökningarna är bildområdet som tidigare hade en låg andel som skadat sig fysiskt eller psykiskt, 6 procent, men som i den senaste undersökning hamnar på 31 procent.

39 Konstnärsnämnden 2011 (andra utökade upplagan), s. 120f

10 Arbetsrelaterade kroppsliga besvär

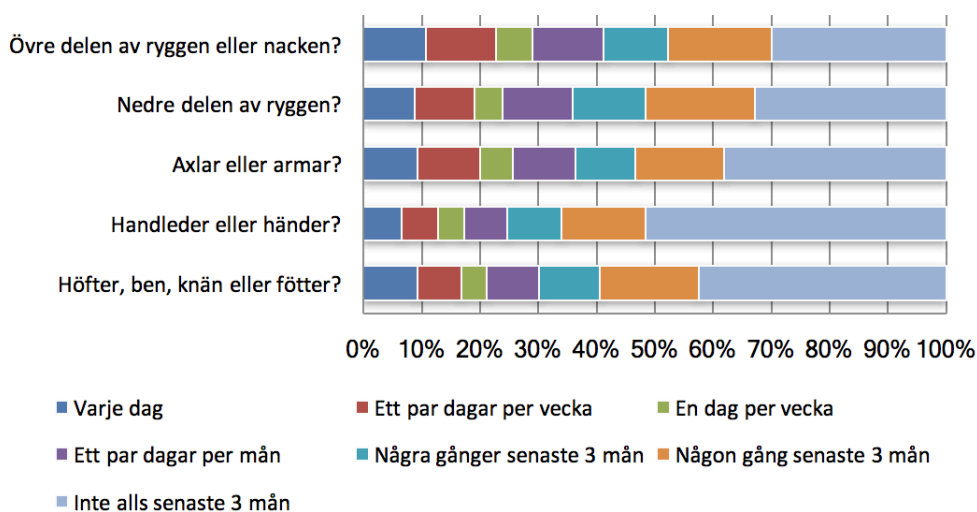
I det här och följande avsnitt redovisas svaren på frågor om arbetsrelaterade besvär. I detta kapitel ligger fokus på fysiska faktorer medan nästa kapitel fokuserar på psykosociala faktorer. Svartalternativen, för samtliga frågor, spänner från besvär varje dag till en eller flera gånger de senaste tre månaderna. De svar som vi fokuserar på i jämförelsen med den officiella statistiken för arbetsmiljön är upplevelsen av kroppsliga besvär *en dag per vecka eller oftare*.

De vanligaste orsakerna bakom arbetsrelaterade besvär generellt sett är stress och psykiska påfrestningar, påfrestande arbetsställningar samt tung manuell hantering.⁴⁰ Enligt Arbetsmiljöverkets rapport rörande arbetsorsakade besvär har närmare 15 procent av kvinnorna och 8 procent av männen besvär till följd av stress och/eller psykiska påfrestningar i arbetet. När det gäller besvär som har orsakats av fysisk belastning var det 9 procent av kvinnorna och 7 procent av männen som hade det. Med fysisk belastning avses att man har besvär till följd av påfrestande arbetsställningar, tung manuell hantering och/eller korta upprepade arbetsmoment.

Enkätsvaren visar, på övergripande nivå, att konstnärerna framförallt lider av värk i övre delen av ryggen eller nacken och att 30 procent upplever detta en dag per vecka eller oftare än så. Smärtor i nedre delen av ryggen är också vanliga. Smärta i handleder och händer däremot är inte lika omfattande.

Nedan redovisas svaren för var och en av frågorna i relation till variablerna konstområde och kön, när det är relevant i löpande text .

Figur 10:1. Svar på frågor om kroppsliga besvär för hela konstnärgruppen. Andel i procent per fråga och svarsalternativ av totalt 1 663 svar.

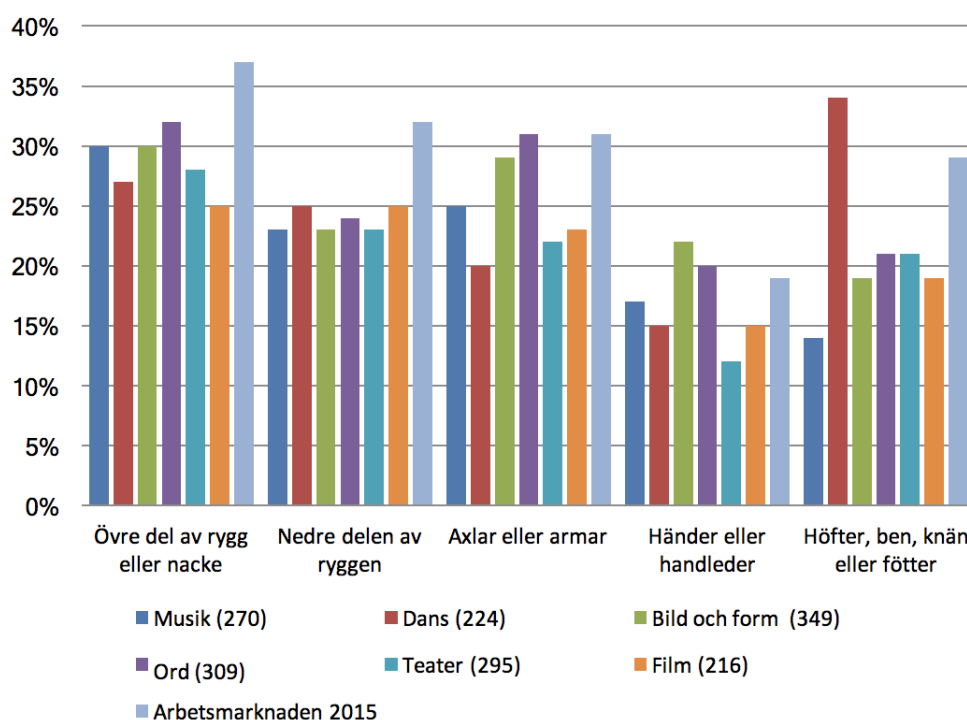
40 Arbetsmiljöverket 2016b, s. 19.

10.1 Övergripande resultat

Smärta i olika delar av kroppen är utbredd inom hela konstnärgruppen. Mellan 17-29 procent av konstnärerna svarar att de upplevt detta en dag i veckan eller oftare de senaste tre månaderna. Besvären är något mindre utbredda bland konstnärerna i jämförelse med den övriga arbetsmarknaden och ligger mellan 2 till 8 procentenheter under denna i alla avsnittets frågor (se figur 10:2).⁴¹

Sett till de olika konstområdena är ryggproblem, liksom problem med axlar, armar, händer och handleder vanligare inom konstarter som ord, bild och form samt musik. Den sista frågan om smärta i höfter, ben, knän eller fötter drabbar konstnärer på dansområdet i en helt annan utsträckning än övriga konstområden.

Figur 10:2. Sammanställning av enkätsvar om arbetsrelaterade fysiska besvär. Andel i procent för de som har svarat en dag i veckan eller oftare. Jämförelse med den officiella statistiken för arbetsmiljön 2015 enligt Arbetsmiljöverkets Rapport 2016:2.

10.2 Övre delen av rygg eller nacke

Konstnärerna ombads svara på om de under de senaste tre månaderna, efter arbetet, haft ont i övre delen av ryggen eller nacken. Andelen konstnärer som uppger att de haft sådana problem minst en dag per vecka eller oftare uppgår till 29 procent (jfr figur 10:1). Enligt Arbetsmiljöverkets rapport för arbetsmarknaden i sin helhet är siffran högre, 37 procent, och problemen betydligt vanligare bland kvinnor (46 procent) än bland män (29 procent).⁴² Även i konstnärgruppen drabbas kvinnor i högre grad (34 procent samt 22 procent för män) vad gäller denna form av problem men skillnaderna mellan könen är inte fullt så stora som för arbetsmarknaden totalt.

Smärtor i övre delen av ryggen samt nacke är förhållandevis vanliga inom samtliga konstområden. Mellan 25-32 procent har ont en dag per vecka eller oftare än så. Musik-

41 Arbetsmiljöverket, 2016b, s 18. Enligt Arbetsmiljöverket drabbas sysselsatta med hög inkomst och med eftergymnasial utbildning i mindre utsträckning av problem till följd av fysisk belastning än övriga inkomst och utbildningsgrupper. När det gäller besvär till följd av stress och psykiska påfrestningar drabbades däremot sysselsatta med eftergymnasial utbildning i högre grad, framför allt jämfört med sysselsatta med förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå.

42 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

och ordkonstnärerna (32 procent) har störst problem följt av film samt bild och form (30 procent vardera).

10.3 Nedre del av ryggen

Runt 24 procent av konstnärerna har ont i nedre delen av ryggen en dag per vecka eller oftare under de senaste tre månaderna (jfr figur 10:1). Kvinnliga konstnärer och konstnärer med annan könsidentitet eller annat könsuttryck drabbas oftare än manliga konstnärer (runt 26 procent resp. 20 procent). Svaren i konstnärgruppen ligger under statistiken för arbetsmarkanden i sin helhet där 32 procent känner smärta i nedre delen av ryggen en dag per vecka eller oftare. Till skillnad från konstnärgruppen är denna typ av smärta vanligare bland män (29 procent) än kvinnor (26 procent) sett till övriga arbetsmarknaden.⁴³

Skillnaderna mellan konstområdena för smärta i nedre delen av ryggen är liten och skiljer sig bara i fråga om ett par procentenheter, 23-25 procent, sett till de som har ont en gång i veckan eller oftare. Danskonsnärer är mest utsatta för dessa smärtor.

10.4 Ont i axlar eller armar

Totalt uppger 26 procent att de har ont i axlar eller armar en dag per vecka eller mer (jfr figur 10:1). Motsvarande siffra för arbetsmarknaden i sin helhet är högre och ligger på 31 procent: 25 för män och 38 procent för kvinnor.⁴⁴ Kvinnliga konstnärer har också större problem med denna typ av smärta än manliga, 29 respektive 21 procent, även om skillnaderna mellan könen inte är lika stora inom konstnärgruppen som på övriga arbetsmarknaden.

Skillnaderna mellan de olika konstområdena är tämligen begränsad när det gäller smärtor i axlar och armar (20-31 procent), med ett par undantag. Mest omfattande är den här typen av smärtor på bild- och formområdet samt ordområdet där runt 30 procent uppger att de har denna typ av värk minst en gång i veckan eller mer. Sett till hela perioden på tre månader ligger även musiken högt. Smärta i armar och axlar är minst omfattande inom dansen.

10.5 Ont i handleder eller händer

Något under hälften av de totalt 1 663 konstnärer som svarat på frågorna i detta avsnitt anger att de har haft ont i handleder eller händer någon gång under de senaste tre månaderna eller oftare (jfr figur 10:1). 17 procent har ont varje vecka eller mer. Motsvarande siffra för övriga arbetsmarknaden är högre, på 19 procent, varav 15 procent för män och 24 procent för kvinnor.⁴⁵ Samma siffror för konstnärgruppen ligger på 13 respektive 21 procent.

Variationen mellan konstområdena ligger mellan 12 och 22 procent. Problemen är mest utbredda inom bild- och formområdet samt ordområdet. Här anger 22 respektive 20 procent att de har denna typ av smärta en gång i veckan eller oftare. Sett till hela perioden på tre månader ligger även musiken högt.

10.6 Ont i höfter, ben, knän eller fötter

21 procent av konstnärerna uppger att de under de senaste tre månaderna har haft ont i höfter, ben, knän eller fötter så ofta som en gång i veckan eller mer (jfr figur 10:1). Motsvarande siffra för arbetsmarknaden i sin helhet är högre och ligger på 29 procent.⁴⁶ De kvinnliga konstnärerna upplever denna typ av smärta i högre grad än män, 25 respektive 15 procent. För arbetsmarknaden ligger siffrorna på 32 respektive 26 procent.

43 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

44 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

45 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

46 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

Könsskillnaderna är i denna fråga större inom konstnärgruppen än på arbetsmarknaden generellt. Vissa former av fysiska smärtor är också mer förknippade med vissa konstområden än andra. Smärta i höfter, ben, knän eller fötter är klart mer utbredd inom dansen i jämförelse. Hela 79 procent av de 224 svarande på området uppger att de haft fysiska smärtor i benens olika delar det senaste kvartalet. 34 procent upplever det så ofta som en gång i veckan eller mer. Inom områdena teater, ord, bild och form samt film ligger motsvarande andel på cirka 20 procent. Av musikkonstnärerna uppger istället 14 procent att de haft ont i höfter, ben, knäna eller fötter minst en gång per vecka de senaste tre månaderna.

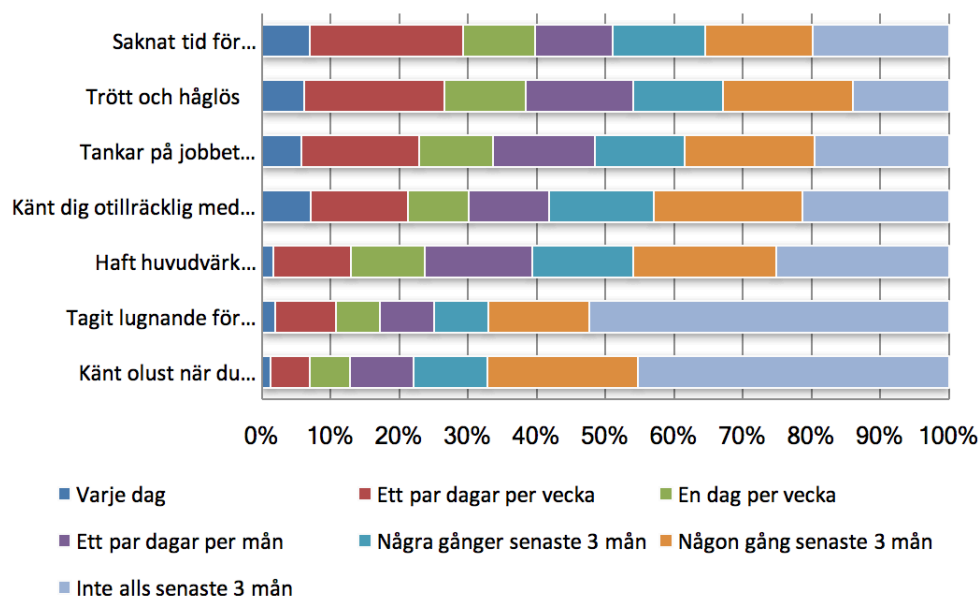
11 Arbetsrelaterade psykosociala besvär

Kroppsliga besvär kan inte bara sökas i fysiska faktorer. Även den psykosociala arbetsmiljön kan ge upphov till kroppsliga besvär av olika slag. Enligt Arbetsmiljöverket har psykosociala problem ökat på hela arbetsmarknaden. År 2016 redovisades för första gången att det i stort sett var lika vanligt med besvär till följd av fysisk som psykisk belastning.⁴⁷

I detta avsnitt ställs frågor om hur ofta konstnärerna upplevt sådant som sömnproblem eller att tiden inte räcker till för familj och vänner. Samtliga frågor har gällt situationen under de tre senaste månaderna. Svartalternativen spänner från varje dag till en eller flera gånger de senaste månaderna. I redovisningen fokuserar vi, i likhet med Arbetsmiljöverkets rapport för arbetsmarknaden 2015, på tidsperioden en dag per vecka eller oftare.⁴⁸ I sista frågan – om att vara för trött för att ha tid för familj och vänner – är det siffran för de som upplever detta varje dag som jämförs.

Att sakna tid för familj och vänner, känna sig trött och håglös, ha svårt att sova eller känna sig otillräcklig med sin arbetsinsats tycks vara de mest utbredda problemen inom konstnärgruppen. Av totalt 1 658 konstnärer som svarade på frågorna i denna del av enkäten upplever mellan 30 och 40 procent detta en dag per vecka eller oftare än så. Nedan redovisas resultaten för var och en av frågorna om psykosociala besvär.

Figur 11:1. Svar på frågor om psykosociala besvär. Andel i procent per fråga och svarsalternativ av totalt 1 658 svar.

11.1 Övergripande resultat

Resultaten av frågorna som rör psykosociala besvär visar att konstnärgruppen ligger bättre till än övriga arbetsmarknaden enligt den officiella statistiken på området. I en fråga ser problemen ut att vara mer utbredda inom konstnärgruppen än resten av arbetsmarknaden och det är frågan om att känna sig otillräcklig med sin arbetsinsats. Här ligger områdena bild och form samt ord och film högst. Däremot ligger övriga arbetsmarknaden betydligt högre vad gäller olust att gå till arbetet. Känslan av att vara trött och håglös är i jämförelse ett av de mer utbredda problemen i konstnärgruppen men samtidigt ligger svaren under statistiken för övriga arbetsmarknaden.

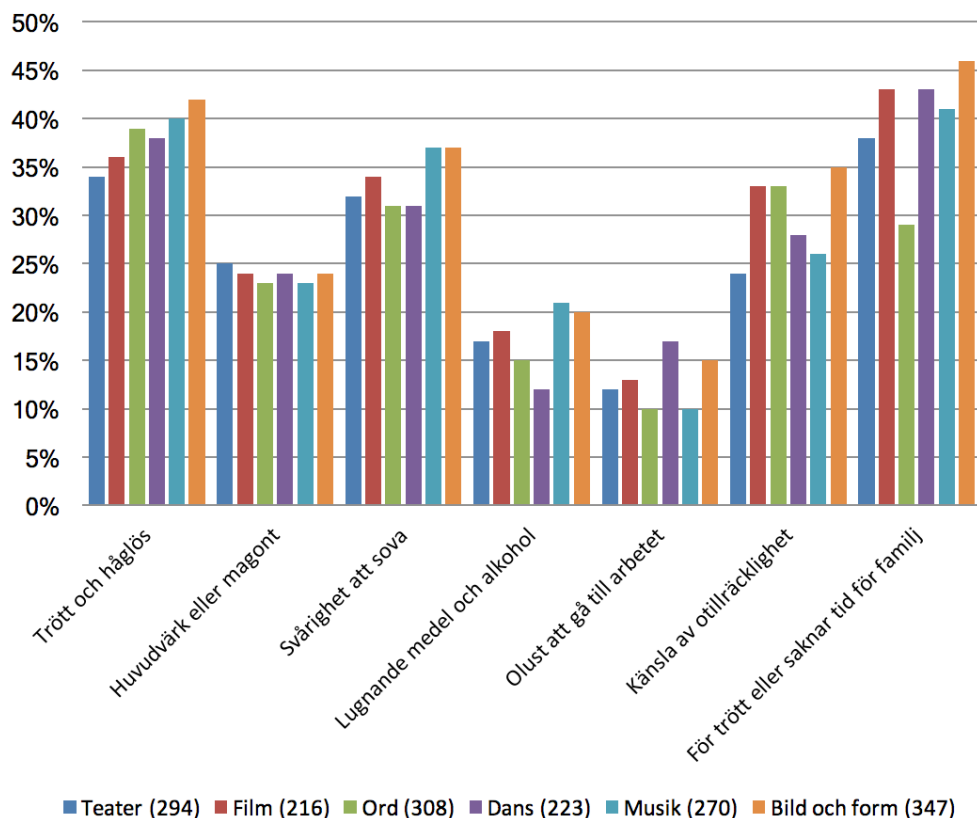
47 Arbetsmiljöverket 2016b, s. 13

48 Arbetsmiljöverket 2016a

Frågan om i vilken utsträckning konstnärerna tar lugnande medel eller alkohol finns inte i Arbetsmiljöverkets enkät till den officiella statistiken för arbetsmiljön. Problemen tycks vara större inom musik samt bild och form och betydligt mer utbredda bland manliga konstnärer än bland kvinnliga. Sömnproblemen är jämförelsevis vanligare inom musik samt bild och form.

I övrigt är könsskillnaderna inte särskilt stora inom ramen för frågorna i detta kapitel.

Figur 11:2. Sammanställning av enkätsvar om psykosocial arbetsmiljö. Andel i procent för de som svarat en dag i veckan eller oftare på samtliga frågor.

11.2 Trött och håglös

Nästan två av fem konstnärer, 38 procent, svarar att de har känt sig trötta och håglösa minst en dag varje vecka de senaste tre månaderna. Det är en mindre andel än för övriga arbetsmarknaden, vilken ligger på 47 procent.⁴⁹ Uppdelat på kön ligger siffrorna på 36 respektive 40 procent för män och kvinnor. Motsvarande siffror för arbetsmarknaden 2015 är 43 respektive 51 procent.⁵⁰

Skillnaderna mellan konstområdena är mycket små i denna fråga men det är en större andel av konstnärerna inom bild och form, 42 procent, som svarar att de har känt trötthet och håglöshet minst en dag per vecka de senaste tre månaderna. Det konstområde där dessa problem är minst utbredda är inom teatern där 34 procent av konstnärerna svarar att de känner så en gång i veckan eller oftare. Inget konstområde ligger över snittet för arbetsmarknaden totalt.

49 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

50 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

11.3 Huvudvärk eller magont

Nästan var fjärde av samtliga svarande konstnärer, 24 procent, uppger att de har haft huvudvärk eller magont en dag per vecka eller oftare under de senaste tre månaderna. Kvinnor och personer med annan könsidentitet upplever dessa problem något oftare än män (26/30 respektive 20 procent). I Arbetsmiljöverkets rapport efterfrågas endast huvudvärk, som drabbar 28 procent av den arbetsföra befolkningen; 20 procent män och 37 procent kvinnor.⁵¹

Skillnaderna mellan konstområdena är mycket små i denna fråga. Mellan 23 procent (ord, musik och film) och 25 procent (teater) svarar att de upplevt detta en dag i veckan eller oftare under de senaste tre månaderna. Sett till hela tremånadersperioden är det musikområdet som sticker ut i jämförelse med de andra konstområdena och 80 procent uppger att de har haft huvudvärk eller magont minst en gång under de senaste tre månaderna.

11.4 Svårighet att sova

Enligt Arbetsmiljöverket finns ett samband mellan arbetsmiljö och sömnstörningar. Faktorer som man vet påverkar sömnen i positiv bemärkelse är medmänskligt stöd i arbetsmiljön, att man har kontroll över sitt arbete samt upplever sig rättvist behandlad. Negativa faktorer är höga arbetskrav, psykiskt ansträngande arbete och mobbing.⁵² Fler än var tredje konstnär (34 procent) har haft svårigheter att sova en dag per vecka eller oftare de senaste tre månaderna på grund av tankar på jobbet. Arbetsmiljöverket frågar endast om man haft svårt att sova, vilket drabbar 36 procent som jämförelse.⁵³

Det går inte att se några skillnader mellan könen inom konstnärsgruppen men den mindre grupp konstnärer som angett annan könsidentitet eller annat könsuttryck ligger mycket högt med 56 procent minst en dag per vecka. Vad gäller arbetsmarknaden totalt så har dock kvinnor större svårighet att sova än män, 39 respektive 32 procent.

Skillnaderna mellan konstområdena ligger mellan 31 och 37 procent för de som svarat att de har sömns svårigheter en dag per vecka eller oftare. Problemen är större inom bild- och form- samt filmområdet än inom ord, dans och teater.

11.5 Lugnande medel och alkohol

Nästan två av tio, 17 procent, av konstnärerna uppger att de har tagit lugnande medel eller alkohol varje vecka under den aktuella perioden för att varva ner. Till skillnad från övriga frågor är det en större andel män (22 procent) än kvinnor (14 procent) som svarar att de använder lugnande medel en gång i veckan eller oftare. Även här ligger personer med annan könsidentitet eller annat könsuttryck högt.

Bruk av lugnande medel eller alkohol är enligt enkätsvaren mer utbrett inom musikområdet där 21 procent svarar att de har tagit det minst en gång per vecka det senaste kvartalet för att varva ned. Även inom bild och form (20 procent), film (18 procent) och teater (17 procent) är det också jämförelsevis vanligt. Minst andel återfinns inom dansområdet. Här uppger 12 procent att de har använt lugnande medel eller alkohol för att varva ner minst en gång per vecka eller oftare än så. Inom ordområdet ligger samma siffra på 15 procent.

Jämfört med frågan ovan – om svårighet att sova på grund av tankar på jobbet – ser fördelningen mellan konstområdena ut på liknande sätt, även om skillnaderna inte är lika stora mellan områdena som i denna fråga.

51 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27. Motsvarande siffror för den arbetsföra befolkningen är 28 procent varav 20 för män och 37 procent för kvinnor.

52 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 70

53 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27, 70

11.6 Olust att gå till arbetet

I jämförelse med svaren på de andra frågorna i denna del är det inte lika stor andel konstnärer som känner olust inför att gå till arbetet. Sett till de som ändå upplever detta en gång i veckan eller oftare än så ligger siffran på 13 procent. Det kan jämföras med 21 procent för övriga arbetsmarknaden.⁵⁴ Liksom för arbetsmarknaden generellt går det inte att se några stora skillnader mellan könen i konstnärsgruppen i denna fråga.

Känslan av olust att gå till arbetet, en dag i veckan eller oftare, är mindre omfattande bland ord- och musikkonstnärerna (10 procent) och mer utbredd inom dansen (17 procent). Sett till hela tremånadersperioden är det dock de mer publika konstformerna – dans, teater och musik – som sticker ut.

11.7 Känsla av otillräcklighet

Som vi sett ovan känner en förhållandevis liten del av konstnärerna olust att gå till arbetet. Däremot är andelen som känner sig otillräckliga efter arbetsdagens slut desto större, även i jämförelse med övriga arbetsmarknaden. 30 procent av konstnärerna upplever detta, och något fler kvinnor (32 procent) än män (28 procent). Till skillnad från de flesta andra frågor i detta kapitel ligger arbetsmarknaden under konstnärsgruppen med 23 procent, varav 26 procent kvinnor och 20 procent män. Konstnärer med annat könsuttryck eller annan könsidentitet uppger i större utsträckning en känsla av otillräcklighet.

Känslan av otillräcklighet efter arbetsdagens slut är mest utbredd inom bild och form följt av ordområdet samt film. Här uppger 35 respektive 33 procent att de känner så en gång i veckan eller oftare. Skillnaderna mellan konstområdena är inte jättestora men problemen är minst utbredda bland teaterkonstnärer där 24 procent upplever samma sak. Känslan av otillräcklighet tycks större inom mer individuella konstområden än kollektiva dito. En uppdelning av svaren i upphovspersoner eller utövare pekar också på detta: 33 respektive 22 procent.

11.8 För trött eller saknar tid för att träffa familj

Att vara för trött efter jobbet och sakna tid för familjen är utbrett bland konstnärerna (se figur 11:2). I den officiella statistiken på området används måttet *varje dag* – till skillnad från frågealternativet *minst en dag per vecka* som i frågorna ovan. Cirka 7 procent av konstnärerna – varav 8 procent kvinnor och 6 procent män – känner sig varje dag för trötta efter arbetet eller att tiden inte räcker till för familj, vänner eller fritidsaktiviteter. Denna siffra stämmer väl överens med övriga arbetsmarknaden som ligger på 8 procent. Inga tydliga könsskillnader framgår av rapporten.⁵⁵

Sett till konstområden ligger dansen på 10 procent följt av musikområdet (9 procent). Andelarna ligger precis över de 8 procenten för arbetsmarknaden totalt. Bland ordkonstnärerna är tidsbristen minst utbredd och endast 3 procent svarar att de varje dag upplever brist på tid för familj och vänner. Ordområdet är också det konstområde där störst andel svarar (31 procent) att de inte alls har den här typen av problem.

54 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 27

55 Arbetsmiljöverket 2016a, s. 70.

12 Sammanfattning av enkätens öppna svar

I enkätens sista fråga fanns möjlighet att i ett öppet svar lämna relevanta synpunkter på arbetsmiljön som inte tas upp i enkäten. De öppna svaren innehåller dels kommentarer på frågor som man saknade och dels kommentarer och fördjupningar kring befintliga enkätfrågor. På så sätt kompletterar de öppna svaren den bild som kommer fram i enkäten.

En del av de frågor som efterfrågades har tagits om hand i andra undersökningar som Konstnärsnämnden har genomfört. De ekonomiska förutsättningarna för konstnärernas möjligheter att kunna verka och utvecklas som konstnärer är till exempel en stor och central fråga för myndigheten att följa. År 2009 publicerade Konstnärsnämnden statistiska undersökningar rörande konstnärers inkomster för 2004-2005.⁵⁶ Två år senare offentliggjordes en undersökning om konstnärers inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster för verksamhetsåret 2008⁵⁷ och 2016 offentliggjordes ytterligare en undersökning för läget 2014 rörande konstnärsgruppens demografi, inkomster och sociala villkor.⁵⁸ Föreliggande arbetsmiljöundersökning ger tillsammans med myndighetens övriga undersökningar och rapporter en sammansatt bild av konstnärernas sociala villkor.

Totalt har cirka 500 öppna svar analyserats kvalitativt och sorterats utifrån genomgående teman rörande yrkesroll, ekonomi (med koppling till frågor som arbetsbelastning, attityder och hälsa), diskriminering samt fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Nedan redogörs för svaren utifrån vart och ett av dessa teman. Citat från de öppna svaren redovisas i kursiv stil.

12.1 Att fånga arbetsmiljön för konstnärer med flexibla arbetssätt och yrkesroller

Det fanns en hel del öppna svar kring undersökningens behandling av bakgrundsvariabler som yrkesroll, yrkesgrupp eller verksamhetsort. Den vanligaste synpunkten rörde problemet med att det endast gick att fylla i en yrkesroll, uppdrags- eller arbetsgivare. Här fanns en oro för att enkäten inte skulle lyckas spegla den komplexa verklighet som många konstnärer verkar i. En av konstnärerna skriver att:

... [s]om frilansare jobbar jag [...] i flera yrkesroller och för flera olika uppdragsgivare – ofta överlappande. Det känns tydligare som en norm än att ha en tydlig titel och en arbetsgivare. Detta saknas i denna enkät och [...] känns som en stor lucka i förståelsen för konstnärers villkor och vardag; förståelsen för det uppdelade och flexibla arbetssättet.

Kommentarerna i de öppna svaren kring den flexibla yrkesrollen och arbetsförhållandena är en viktig utgångspunkt för förståelsen av konstnärernas arbetsmiljö och förutsättningar att utöva sitt konstnärskap. För många konstnärer tenderar såväl den fysiska som den psykosociala arbetsmiljön att växla.⁵⁹ Arbetssituationen gör det till exempel svårt att ställa krav och komplicerar frågan om ansvar eller relationen till uppdragsgivare av olika slag.⁶⁰ I de öppna svaren efterlyses till exempel frågor om [...] ansvar för andras arbetsmiljö i sin yrkesroll, som exempelvis koreografer, eller [...] om arbetsgivare tillhandahåller acceptabla arbetsplatser för korttidsanställda.

I ett antal öppna svar kommenterades de skilda förutsättningarna för verkamma i olika delar av landet borde belysas mer då det påverkar sådant som tillgång till internet eller till

56 Konstnärsnämnden 2009

57 Konstnärsnämnden 2011

58 Konstnärsnämnden 2016

59 Konstnärsnämnden har i rapporten *Konstnärernas inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster* kartlagt konstnärernas arbetsmarknadssituation och visar hur den, på ett mycket markant sätt, skiljer sig från arbetsmarknaden i övrigt. Konstnärsnämnden 2011 (andra utökade upplagan).

60 Se även rapporter från Myndigheten för kulturanalys 2016 a och b om av hot, trakasserier och våld mot bildkonstnärer och författare samt uppdragsgivares ansvar i frågor om hot och våld mot konstnärer.

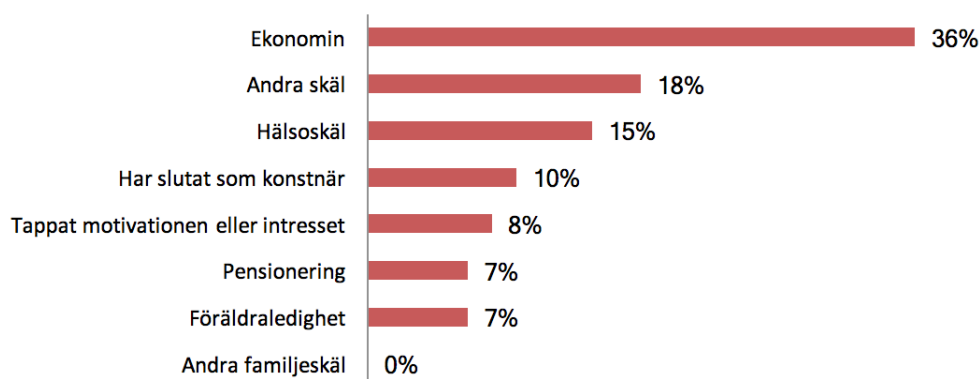
ändamålsenliga lokaler. Rörande storstäder som Stockholm lyfts bristen på lokaler fram i ett trettiotal svar.

Frågan om verksamhetsort är onekligen relevant och viktig men samtidigt svår att ställa i en enkät av detta slag då det är en skillnad på geografisk hemvist och var man visar sin konst. Den geografiska rörligheten är stor och många konstnärer är verksamma över hela landet och även internationellt.

12.2 Ekonomiskt osäker tillvaro och anställningsformer

Utöver frågor om yrkesroll och arbets-/uppdragsgivare i inledningen av enkäten efterfrågades även om den svarande har varit konstnärligt verksam, helt eller delvis, under de senaste 12 månaderna. Endast 3,4 procent (61 av 1 859) svarade nej på frågan och kunde sedan ange skäl för detta. Ekonomin uppgavs vara den huvudsakliga orsaken.⁶¹

Figur 12.1. Huvudsakligt skäl till att du inte varit konstnärligt verksam? Andel i procent av 61 svar.

Frågan om konstnärerna varit yrkesverksamma under de senaste 12 månaderna gav också upphov till en del kommentarer, som möjligheten att kunna redovisa i vilken grad man har varit konstnärligt verksam under denna period. Gränsen mellan att vara yrkesverksam konstnär eller ej uppfattas som svår att dra då brödjobb, arbetslöshet med mera präglar många konstnärers arbetsliv. I de öppna svaren kommenterades detta på olika sätt, bland annat så här:

*Perioderna när man är arbetslös dom saknade jag helt [i enkäten]. Det är en stor del av en dansares vardag och då ska man ligga på topp och leta nya jobb. Det är en tuff arbetsmiljö för min del. Den svåraste. Tycker det borde varit en stor del frågor för den tiden då man söker jobb, nätverkar, söker pengar. De är en hög stress å hopplöshet i arbetsmiljön.*⁶²

Den absoluta huvudparten av de öppna svaren rör – på lite olika sätt – konstnärernas osäkra ekonomiska tillvaro. För de flesta uppfattades det som frustrerande att frågor om ekonomi inte fanns med i enkäten då det är en så viktig del av arbetsmiljöproblematiken på kulturområdet. Begreppet ekonomi tas upp vid 166 tillfällen i de öppna svaren kopplade till ord som oro, stark oro, stress, osäkerhet och ångest.⁶³

61 I Konstnärsnämndens undersökning från 2011 svarade 17 procent att de inte har varit konstnärligt verksamma under 2008. Även då var den huvudsakliga orsaken ekonomin, 35 procent. Den konstnärliga karriärens tidsspann varierar beroende på konstområde. 23 procent uppgav att de slutat som konstnärer, en orsak som var vanligast inom dans där över hälften, 54 procent, uppgav detta. Hälsoskäl var i sin tur vanligast inom områdena dans, musik och musikal, områden där kroppen är arbetets mest väsentliga verktyg och förslitningsskador lätt uppstår.

62 I Konstnärsnämndens tidigare undersökningar av konstnärliga yrkesutövares inkomstsituation och arbetsvillkor fångas denna typ av frågor, som arbetslöshet bland konstnärer eller investerad arbetstid för olika typer av arbete: konstnärligt arbete, indirekt konstnärlig verksamhet, icke-konstnärlig verksamhet och administrativt arbete. Konstnärsnämnden 2011

63 Konstnärsnämndens rapport om konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor pekar på en sämre inkomstutveckling för konstnärer än för befolkningen, på stora inkomstskillnader mellan yrkeskategorier och konstområden samt att inkomstspridningen inom konstnärgruppen har ökat. Konstnärsnämnden 2016

Svar om arbetsbelastning

De öppna svaren om den ekonomiska situationen handlar inte bara om tillgång till jobb utan också om hög arbetsbelastning. De vittnar om låga ersättningsnivåer i relation till arbetsinsats – att exempelvis förberedelsetiden inte räknas som arbetstid – om korta kontrakt och brist på kontinuitet i det konstnärliga arbetet samt stress inför att inte veta sitt nästa uppdrag och ha möjlighet att planera ekonomiskt:

Hur långt fram i tiden kan du planera din ekonomi? 3 månader? 6 månader? 1 år? 2 år? Längre än så? Hur mycket tid ägnas åt kreativt respektive administrativt arbete eller brödjobb?

I flera svar lyfts det administrativa arbetet fram som en negativ belastning i den konstnärliga verksamheten och inte som en del av denna. Det är framförallt egenföretagarna som påtalar att arbetet ofta, eller i perioder, ger upphov till mycket stress: *att driva företag är ett jobb i sig*, skriver en konstnär i de öppna svaren.

De egna företagarna utgör drygt hälften av konstnärgruppen i denna undersökning. Av totalt 1 778 konstnärer som svarade på enkäten uppgav 953 personer att de är egna företagare. Det var också förhållandevis många som i de öppna svaren efterlyste frågor som kunde belysa egenföretagarnas arbetsmiljöproblem: att allt mindre tid ägnas åt konstnärligt arbete och att allt mer tid upptas av administrativa uppgifter vilket ger upphov till en hög arbetsbelastning.

Arbetsbelastningen påverkas också av andra faktorer. Rädslan för att inte få nya jobb gör det svårt att tacka nej till uppdrag. Samtidigt menas att låga arvoden gör konstnärerna beroende av antingen stipendier och/eller annat lönearbete. Tillgången till brödjobb är viktig för många konstnärer. Osäkra och slitiga jobb menas ofta vara nödvändiga för att klara försörjningen och samtidigt fortsätta att jobba som konstnär då trygga heltidsjobb inte har samma flexibilitet.

Även den vanliga situationen att ha flera olika yrkesroller samtidigt påverkar arbetsbördan. I ett svar står till exempel att *[j]ag leder min fria grupp och är i princip min egen chef, vilket innebär en enorm arbetsbelastning och press [...]*. I ett annat fall uttrycks problemen så här:

*Ovissheten som frilansande koreograf, i form av bl.a. inväntande av beslut angående ekonomiskt stöd, är en oerhörd påfrestning på psyket. Att som frilansande koreograf vara tvungen att agera både konstnär, arbetsgivare, producent och personalansvarig är en alltför stor arbetsbelastning, som i mitt fall lett till långvariga sjukskrivningar pga. utmattningssyndrom. Pressen man utsetts för är enorm.*⁶⁴

Behov av förändrade attityder till konstnärers arbete

De svårigheter som beskrivs ovan rörande ekonomi och arbetsbelastning kommenteras i hög grad som en fråga om attityder i samhället, från branschen och medialt. En konstnär beskriver situationen så här: *Bristen på konst i vardagen för många människor gör att konstnärers roll blir exklusiv och ibland "inte finns på kartan" för andra människor. Detta skapar spänningar mellan konstnärer och andra som inte betraktar sig som konstnärer eller ser konstens roll i tillvaron som en del av livet. Problematiskt. Mycket att göra här...*

I samma linje ger flera av svaren uttryck för en minskad förståelse, till och med okunskap, för det konstnärliga arbetet. De ekonomiska problemen tillika arbetsmiljöproblemen menas bota i en allmänt utbredd attityd gentemot konsten och dess samhällsvärde. *Konst och konstnärligt skapande behöver över lag en högre status i Sverige. Inte bara ekonomiska ramar utan också anseende [...]*, skriver en konstnär.

Men inte bara samhällets attityder utan också attityder från arbetsgivare tas upp vid flera tillfällen. Kommentarerna rör bland annat att det konstnärliga arbetet uppfattas vara

64 Konstnärsnämndens tidigare undersökning från 2011 visade att konstnärerna är en heterogen grupp vad gäller inkomst, arbetsmarknad och försörjningsmönster. Undersökningen pekade på en markant skillnad mellan konstområden där man i huvudsak är egenföretagare respektive anställd, upphovsperson eller utövare. Arbetsbrist är ett stort problem för anställda eller utövare medan upphovspersoner och egenföretagare har större problem att få skälig ersättning för sin konstnärliga arbetsinsats. Konstnärsnämnden 2011.

frivilligt och ideellt: *Som kulturarbetare förutsätts du göra mycket gratisarbete, står det i ett av svaren.*

Det är fascinerande att uppdragsgivare fortfarande kan bli förvånade över att jag vill ha betalt för samtliga timmar jag lägger ner på ett arbete eller att jag som filmare eller skrivande fortfarande förväntas ta ett lägre arvode för mina tjänster bara för att det är "ett sånt roligt jobb" jag har.

Det är bara frukten av arbetet som ger upphov till vidare avkastning, skriver en annan konstnär. Orsaken menas bland annat vara en ökad produktionstakt i kombination med sämre ekonomi med kortare anställningar som följd, men även attityder från arbetsgivare; [...] de vet att man ändå inte kommer att säga upp sig [eftersom] det finns så få försörjningsmöjligheter.

Den ekonomiska utsattheten har konsekvenser för hälsa och familjeliv

Flera öppna svar vittnar om en stor eller ökad arbetsbelastning med krav på ständig tillgänglighet med negativa konsekvenser vad gäller ledighet, semester, familjeliv men även för hälsa:

Arbetsmiljö för konstnärer handlar MYCKET om de ekonomiska villkor som råder! Den stress som skapas av att alltid ligga på gränsen i ekonomin, att alltid behöva gå in med egna pengar, och arbeta en mängd timmar helt obetalt, är inte hälso-befrämjande! Att sen genomföra konserter som är fullsatta med en mycket uppskattande publik blir själva "betalningen". Men hur ska det kunna hålla i längden och i framtiden?

I svaren står att du som egenföretagare/frilansande inte har råd att vara sjuk, eller att du som konstnär arbetar trots sjukdom, ibland med allvarliga konsekvenser:

[...] varje jobbdag är som en provsjungning. Presterar jag dåligt kan jag mista en arbetsgivare. Är jag förkyld och inte kan sjunga under en vecka då jag har många jobb, så kan jag förlora en månadslön om jag har otur... Det är sådant som pressar mest.

De öppna svaren ger uttryck för en "rädsla" att bli sjuk och att stå utanför systemet. Sjuknärvaro tas upp vid flera tillfällen, även i fall av livshotande sjukdomar som cancer. Överlag finns flera kommentarer kring brister vad gäller sjukpenning-/ersättning och sjukförsäkringar samt pension och föräldraledighet:

Jag arbetar sedan decennier utan skyddsnät, dvs a-kassa, sjukförsäkring, pensionsgrundande inkomster osv. Jag fortsätter således att arbeta tills jag stupar, om jag så är sjuk eller frisk, så är alla dagar i princip likadana. Det är ingen skillnad för mig.

Till sist påtalades även att frågor om arbetstider, särskilt inom film och scenkonstområdena, är viktiga och att arbetstiderna är svåra att kombinera med familj och barn.

12.3 Upplevelse av diskriminering och utsatthet

Enkätfrågorna om diskriminering, trakasserier och mobbning samt sexuella trakasserier, hot och våld kopplades alla till diskrimineringsgrunderna för att få en bild över orsakerna. I de öppna svaren påtalas att det finns problem med vad man kallar omvänd eller indirekt diskriminering och politisk styrning men även att det finns andra orsaker bakom diskriminering och trakasserier än de som omfattas av diskrimineringsgrunderna. Ordet diskriminering nämns ett trettiotal gånger främst kopplat till begrepp som ålder och därefter kön samt etnicitet eller hudfärg.

Indirekt diskriminering och politisk styrning

Vad gäller kommentarerna kring omvänd diskriminering handlar de i flera fall om rekryterings- och bidragsprocessers utgångspunkt i diskrimineringsgrunderna. Orsakerna bakom den frustration som i denna fråga kommer till uttryck i de öppna svaren hänger samman med det ojämna flödet av jobb. Att söka pengar upptar en stor del av arbetstiden. Kultur- och konstnärstöd beskrivs i flera fall som grundläggande för den personliga ekonomin. När processerna inte uppfattas som transparenta skapar det såväl oro och nedstämdhet som frustration och ilska över tilldelning och urvalsprocesser.

Svaren vittnar också om en uppfattning att pottorna med pengar blivit mindre samtidigt som allt fler kriterier ska uppfyllas. Att vara nyskapande nämns som ett sådant kriterium: *Klimatet som skapas av mer politisk styrning – att politiska mål läggs över på kulturen – skapar en tungrodd och tråkig miljö för det konstnärliga skapandet.*

Konstnärlig utsatthet

Psykosociala arbetsmiljöproblem är inte alltid definierbara. Mobbning till exempel sker inte alltid utifrån de sju diskrimineringsgrunderna. En konstnär skriver att [...] *hot/mobbing inte alltid [handlar] om kön/sexuell läggning etc. Det kan också handla om min konstnärliga insats. Jag har upplevt hot från publik som tycker jag regisserat [...] fel. Upprepade hat-mail, där de uttryckt att jag borde göra på annat sätt samt att de insinuerat att de vet vart jag bor samt frågor om mina barn. Detta pga min konstnärliga verksamhet, inte mitt kön/sexuell läggning etc.* En annan konstnär skriver: *Jag upplever att jag utsätts för trakasserier och diskriminering på grund av yrkesrollen (som konstnär) i första hand. Det tror jag inte att jag är ensam om [...].*

Det finns flera exempel i de öppna svaren som skildrar hot om våld på grund av det konstnärliga innehållet. Här påtalas också problemet med att vid hot och prestigekamp på arbetsplatsen inte ha tillgång till "expertis" i frågan.

Inte bara diskriminering, hot och våld tas upp i de öppna svaren, även mobbning nämns också en handfull gånger i olika sammanhang, exempelvis nämns mobbning från kollegor och brist vad gäller jämbördighet i exempelvis skådespelaryrket. Dels påtalas, liksom ovan, att mobbning inte alltid kan kopplas till diskrimineringsgrunderna, och i andra fall understryks att det sker just med koppling till dessa.

12.4 Fysisk och psykosocial arbetsmiljö

I de öppna svaren återges olika åsikter om hurvida det går att påverka sin arbetsmiljö eller ej. Dels finns en uppfattning att arbetet är självvalt och att det på så sätt finns begränsade möjligheter att välja eller påverka sin arbetsmiljö: *Min arbetsmiljö som frilansande dans-filmkonstnär skulle få ett fack att gå i taket. MEN det är på ett sätt självvalt då jag måste kunna vara någonstans för att få arbeten gjorda och platsen är inspirerande så [jag] "står ut" ett tag till.*

Men svaren speglar också en inställning att arbetsmiljön helt är ens eget ansvar och beror på ens eget agerande. En konstnär skriver att: *Som bildkonstnär och egen företagare är jag själv ansvarig för min arbetsmiljö och min arbetsbelastning. Även när jag arbetar med uppdrag är det upp till mig att se till att villkoren för social och organisatorisk såväl som fysisk arbetsmiljö är bra. Även då är det mitt ansvar att se till att jag har en rimlig arbetsbelastning.*

Kommentarer kring fysisk miljö och skador

Problem i den fysiska arbetsmiljön härleds i de öppna svaren till en rad olika faktorer som stillasittande; att inte ha råd att investera i bra utrustning som höj- och sänkbart arbetsbord, arbetsstol, utsug och liknande. Men i de flesta fall är det situationen som frilansande konstnär som åsyftas i de öppna svaren. Bland annat påpekas att [...] *som frilansande scenograf finns aldrig eller mkt sällan en arbetsplats/arbetsstation avsedd för frilansande personal.* En annan konstnär påpekar att: *Eftersom jag frilansar arbetar jag alltid på olika ställen, och ofta hemifrån, på kafeer eller på tågresor eller hotell. Frågor om luftmiljö etc är därför svåra att besvara. Däremot är det just detta att arbeta på olika platser hela tiden en arbetsmiljöfråga som borde tas upp.*

För konstnärer som också arbetar på många olika orter blir grundläggande frågor om daglig hygien och tillgång till vatten ett problem. Att arbeta på annan ort än där man bor har också stora konsekvenser för familjelivet. Också turnélivet tas upp i svaren och problem med exempelvis ouppvärmade lokaler med mera.

Ja, jag arbetar som komiker vilket inte fanns som alternativ, dvs hälften manusarbete, hälften scenarbete, vilket ofta gör att man befinner sig på krogen som arbetsplats. Det är en psykisk påfrestning av många anledningar, som alkohol (både personligen och att människor i ens omgivning alltid är påverkade), dåliga praktiska förutsättningar för att kunna utföra ditt jobb (som ofärdig teknik och dåligt byggda scener).⁶⁵

Bristande tillgång till lokaler (replokaler) är också en återkommande synpunkt, särskilt vad gäller storstadsområdena. I flera svar uttrycks oro för att inte kunna hålla med arbetslokal, om osäker framtid vad gäller hyreskontrakt och att ha ateljé i ett hus som ska rivras och inte veta om det går att få ersättningsateljéer. Lokalbrist och höga hyror leder till att konstnärer ser sig tvungna arbeta hemifrån. Men det är inte bara tillgång på lokaler som är ett problem, de ska också vara ändamålsenliga, särskilt för konstnärer med kroppen som uttrycksmedel framstår detta som ett stort bekymmer. Likaså anmärks på lokaler under jord och problemen med att tvingas arbeta i maskinventilerad luft.

Skador och rehabilitering är andra frågor som omnämns. Till exempel att det inte finns möjligheter till friskvård när man frilansar, *det ges bara till anställda av arbetsgivarna*. I andra svar påtalas den höga risken för skador i samband med yrkesutövningen och behov av hjälp vid skada, särskilt för dansare. I ett svar står också att som frilansande musiker är det svårt att få fysiska åkommor orsakade av arbetet att bli tagna på allvar hos läkare.

Psykosocial arbetsmiljö

I de öppna svar som rör konstnärernas psykosociala arbetsmiljö lyfts den psykiska pressen fram som så överhängande att frågorna om fysisk arbetsmiljö upplevs som näst intill provocerande:

Pressen på en författare ligger kanske oftast inte i ventilation eller elaka arbetsgivare. Det handlar om försörjning, konkurrens, förlagskontakter, möjlighet till utgivning och status i kåren. Mer prestationsångest, psykisk och ekonomisk press än en fråga om bordshöjd och tunga lyft.

Den ekonomiska ovissheten och otryggheten är den enskilt mest betydande faktorn med negativ inverkan på konstnärernas psykosociala arbetsmiljö. Flera svar vittnar om *långvarig psykisk stress över arbetsvillkor och låga inkomster*. Upplevd brist på makt över sin situation uppges vara en vanlig orsak till stress och stressrelaterade sjukdomar. Men det framhålls också att det konstnärliga arbetet i sig kräver mycket och innehåller många moment av *tvekan, grubbel och misstro om förmåga*.

Frågorna om fysisk och psykisk arbetsmiljö är två sidor av samma mynt: den fysiska arbetsmiljön påverkar hur vi mår psykiskt. Ett tiotal svar vittnar till exempel om problemen med att jobba hemifrån och hur det påverkar. Arbetet hemifrån skapar i vissa fall en icke önskvärd isolering. Upplevelse av isolering är något som främst kopplas till upphovspersoner men överlag är kommentarer kring ensamhet vanliga och tas upp ett trettiotal gånger i de öppna svaren, både ifråga om det organisatoriska och administrativa ansvaret, osäker ekonomi och behov av kollegialt samtal.

65 Konstnärsnämndens rapport om Musikerns och komponisternas synpunkter på arrangörer ringar in en rad problem och ger förslag på förbättringsåtgärder som även tas upp i denna enkäts öppna svar. Konstnärsnämnden 2013

Referenser

- Arbetsmiljöverket, 2015. *Arbets-skador 2014*. Rapport 2015:1
- Arbetsmiljöverket, 2016a. *Arbetsmiljön 2015, Arbetsmiljöstatistik*. Rapport 2016:2
- Arbetsmiljöverket, 2016b. *Arbetsorsakade besvär*. Rapport 2016:3
- Arbetarskyddsstyrelsen, 1982. Föreskrifter. *Arbets-skyddsstyrelsens kungörelse om ensam-arbete*. AFS 1982:3 <https://www.jpinfo.net.se/Views/Pages/GetFile.ashx?portalId=10&cat=17335&docId=117481&propId=49>
- Brottsförebyggande rådet, BRÅ, 2017. *Nationella trygghetsundersökningen 2016*. Om utsatt-het, otrygghet och förtroende. Rapport 2017:01
- Konstnärsnämnden, 2009. *Konstnärernas inkomster – en statistisk undersökning av SCB inom alla konstområden 2004-2005*. Stockholm: Konstnärsnämnden
- Konstnärsnämnden, 2010. *Konstnärerna inkomster ur ett jämställdhetsperspektiv. Eko-nomi, arbete och familjeliv*. Stockholm: Konstnärsnämnden
- Konstnärsnämnden, 2011 (andra utökade upplagan). *Konstnärernas inkomster, arbetsmark-nad och försörjningsmönster*. Stockholm: Konstnärsnämnden
- Konstnärsnämnden och Kulturrådet. 2013. *Musikers och komponisters synpunkter på ar-rangörer*. Stockholm: Konstnärsnämnden
- Konstnärsnämnden, 2016. *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor – en rap-port om konstnärer inom alla konstområden verksamma i Sverige 2014 utifrån kön, ålder, inkomst, näringsverksamhet, bosättning, utländsk bakgrund, utbildning och social bak-grund*. Stockholm: Konstnärsnämnden
- Mulder, Marie, 2014. *Kvinnor mer sjukskrivna inom alla yrkesgrupper*, Välfärd 2011:4/Scb. se den 24 maj 2012, [http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Kvinnor-mer-sjukskriv-na-i-alla-yrkesgrupper/\(avläst 2016-04-30\)](http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Kvinnor-mer-sjukskriv-na-i-alla-yrkesgrupper/(avläst%202016-04-30))
- Myndigheten för kulturanalys, 2016a. *Hotad kultur? En undersökning om hot, trakasserier och våld mot konstnärer och författare i Sverige*. Rapport 2016:3. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys
- Myndigheten för kulturanalys, 2016b. *Vårdar eller väktare? Uppdragsgivare om hot och våld mot konstnärer och författare*. Rapport 2016:4. Stockholm: Myndigheten för kultur-analys
- Thornblad, Helene, 2002. *Teaterns arbetsmiljö: dansare*. Stockholm: Prevent
- Thornblad, Helene, 2004. *Teaterns arbetsmiljö: skådespelare*. Stockholm: Prevent

Bilaga I

Enkät om konstnärers arbetsmiljö

Den här undersökningen genomförs av Konstnärsnämnden och handlar om hur din arbetsmiljö och arbetssituation ser ut. Dina svar är viktiga för Konstnärsnämndens fortsatta arbete med att främja dina och andra konstnärers möjligheter till konstnärlig utveckling. Sista dag att svara är den 15 augusti 2016.

Stort tack för din medverkan!

Har du varit konstnärligt verksam under de senaste 12 månaderna, helt eller delvis?

- Ja
- Nej

Vilket är det huvudsakliga skälet till att du inte varit konstnärligt verksam under de senaste 12 månaderna?

- Ekonomin
- Föräldradidighet
- Andra familjeskäl
- Tappat motivationen eller intresset
- Hälsoskäl
- Har slutat som konstnär
- Pensionering
- Andra skäl

Vad betraktar du dig själv främst som i din konstnärliga yrkesroll?

- Utövare, t ex dansare, musiker eller skådespelare
- Upphovsperson, t ex bildkonstnär, författare, koreograf eller regissör
- Annat

Vilket betraktar du själv som ditt huvudsakliga konstområde?

- Bild och form
- Dans
- Film
- Musik
- Ord
- Teater

Inom vilket konstnärligt yrke/område var du huvudsakligen verksam under de senaste 12 månaderna?

- Bildkonstnär (målare, skulptör, videokonstnär m m)
- Clown, cirkusartist
- Dansare
- Dramatiker/dramaturg/manusförfattare
- Filmare (dokumentärfilmare, filmanimatör, filmfotograf, filmregissör, klippare/redigerare)
- Fotograf (stillbildsfotograf)
- Författare (fack- och skönlitteratur)
- Kompositör/tonsättare
- Konsthantverkare, formgivare, arkitekt (glas, keramik, metall, silver, textil, trä m m)
- Koreograf
- Musiker
- Scenograf, kostymtecknare, ljussättare m m inom scenkonsten
- Skådespelare (även dockspelare, mimare)
- Teaterregissör
- Tecknare/illustratör/grafisk formgivare
- Översättare

Vem är din arbets- eller uppdragsgivare i din konstnärliga yrkesutövning? (Om du har flera arbets- eller uppdragsgivare ange den där du har högst sysselsättningsgrad.)

- Landsting/region
- Stat
- Privat
- Ideell alt. ekonomisk förening
- Egen företagare
- Annat

Vilket är ditt kön?

- Kvinna
- Man
- Annat könsuttryck eller annan könsidentitet

Hur gammal är du?

- <19 år
- 20-29 år
- 30-39 år
- 40-49 år
- 50-59 år
- 60-69 år
- 70-79 år
- 80-89 år
- 90 < år

Är du och minst en av dina föräldrar födda i Sverige?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Frågor om frivilligt och ofrivilligt ensamarbete i din konstnärliga verksamhet

Med "fysiskt ensam" menas att du inte kan få kontakt med andra människor utan hjälp av tekniska hjälpmedel, medan "psykiskt ensam" avser situationer där du befinner dig bland människor, men inte kan räkna med deras hjälp.

	Alltid	Nästan alltid	Ibland	Nästan aldrig	Aldrig
Hur ofta arbetar du fysiskt ensam frivilligt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur ofta arbetar du fysiskt ensam ofrivilligt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur ofta arbetar du psykiskt ensam frivilligt?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur ofta arbetar du psykiskt ensam ofrivilligt?	☐	☐	☐	☐	☐

Frågor om krav, stress och sociala relationer i din konstnärliga verksamhet

	Alltid	För det mesta	För det mesta inte	Aldrig	Ej tillämpbar fråga
Om dina arbetsuppgifter eller projekt känns svåra, har du då möjlighet att få råd eller hjälp?	☐	☐	☐	☐	☐
Anser du att din arbetsbelastning är rimlig?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du själv möjlighet att påverka din arbetstakt?	☐	☐	☐	☐	☐
Har du vissa tider så stressigt att du inte hinner prata om eller tänka på annat än arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐

Frågor om konflikter i relation till din konstnärliga verksamhet

Är du i din konstnärliga verksamhet indragen i någon form av konflikt eller bråk med:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per månad	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån	Ej tillämpbar fråga
Chefer, arbets- eller uppdragsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollegor, agent, revisor eller motsv?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra personer, t ex publik eller allmänhet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga om socialt arbetsklimat, om det är "högt eller lågt i tak"

Drar du dig för att på arbetsplatsen eller till uppdragsgivaren framföra kritiska synpunkter på dina arbetsförhållanden?

- Alltid
- För det mesta
- För det mesta inte
- Aldrig
- Frågan är ej tillämpbar på min situation

Frågor om diskriminering

Har du i anknytning till din konstnärliga verksamhet utsatts för diskriminering under de senaste 12 månaderna?

Diskriminering innebär här att du, direkt eller indirekt, missgynnats eller kränkts med avseende på ålder, kön, könsuttryck, etnicitet, religion, funktionsnedsättning och sexuell läggning. Frågan inkluderar även diskriminering via digitala kanaler.

	Ja	Nej	Vet ej
Av chef, arbets- eller uppdragsgivare	☐	☐	☐
Av kollegor, agent, revisor eller motsv.	☐	☐	☐
Av andra personer, t ex publik eller allmänhet	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för diskriminering av din chef, arbets- eller uppdragsgivare på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per månad	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för diskriminering av kollegor, agent, revisor eller motsvarande på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för diskriminering av andra personer, t ex publik eller allmänhet, på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på grund av diskriminering under de senaste 12 månaderna avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej
- Vet ej

Frågor om trakasserier och mobbning

Har du i anknytning till din konstnärliga verksamhet utsatts för trakasserier eller mobbning under de senaste 12 månaderna?

Med trakasserier och mobbning avses ett negativt beteende som upprepas över tid. Trakasserier och mobbningen kan ta sig uttryck i form av icke straffbara gärningar som elaka ord och handlingar, skvaller, utestängning, förföljelse eller isolering. Frågan omfattar även trakasserier och mobbning via digitala kanaler.

	Ja	Nej	Vet ej
Av chef, arbets- eller uppdragsgivare	☐	☐	☐
Av kollegor, agent, revisor eller motsv.	☐	☐	☐
Av andra personer, t ex publik eller allmänhet	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för trakasserier eller mobbning av din chef, arbets- eller uppdragsgivare på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per månad	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för trakasserier eller mobbning av kollegor, agent, revisor eller motsvarande på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för trakasserier eller mobbning av andra personer, t ex publik eller allmänhet, på grund av:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 3 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Kön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet eller könsuttryck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnisk tillhörighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion eller annan trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Funktionsnedsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sexuell läggning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på grund av trakasserier eller mobbning under de senaste 12 månaderna avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej
- Vet ej

Frågor om hot, våld och sexuella trakasserier

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för något av följande i din konstnärliga verksamhet? (Frågan omfattar både fysiska och digitala miljöer.)

	Ja	Nej	Vet ej
Sexuella trakasserier	☐	☐	☐
Hot	☐	☐	☐
Fysiskt våld	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för sexuella trakasserier av:

Med sexuella trakasserier menas i följande fråga ovälkomna närmanden eller kränkande anspelningar kring sådant man allmänt förknippar med sex.

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Chef, arbets- eller uppdragsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollegor, agent, revisor eller motsv?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra personer, t ex publik eller allmänhet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på grund av sexuella trakasserier under de senaste 12 månaderna avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej
- Vet ej

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för hot av:

Med hot avses situationer där du uppfattat att en person eller ett nätverk, med olaga hot eller andra straffbara gärningar, försökt påverka dig i din konstnärliga verksamhet eller att hoten skett som en följd av verksamheten. Det kan t ex röra sig om hot om våld eller andra former av repressalier.

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Chef, arbets- eller uppdragsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollegor, agent eller revisor?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra personer, t ex publik eller allmänhet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på grund av hot under de senaste 12 månaderna avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej
- Vet ej

Har du under de senaste 12 månaderna utsatts för fysiskt våld av:

Med fysiskt våld avses aggressiva handlingar som att bli fasthållen, knuffad, dragen i håret, slagen eller sparkad.

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 12 mån	Någon gång senaste 12 mån	Inte alls senaste 12 mån
Chef, arbets- eller uppdragsgivare?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollegor, agent, revisor eller motsv?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra personer, t ex publik eller allmänhet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du på grund av fysiskt våld under de senaste 12 månaderna avstått från konstnärlig verksamhet, som skapande, framträdande, publicering, medverkan eller liknande?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej
- Vet ej

Frågor om förhållanden i din fysiska arbetsmiljö

Utsätts du för något av detta i din fysiska arbetsmiljö?

	Nästan hela tiden	Ungefär 3/4 av tiden	Halva tiden	Ungefär 1/4 av tiden	Ungefär 1/10 av tiden	Nej inte alls
Musik, buller eller annat ljud som är så högt att man inte kan samtala i normal samtalston?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dålig belysning (för svag eller bländande)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dålig värmeanpassning (för kallt eller för varmt)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dåligt ventilationsanpassade lokaler?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brister i utformingen av din personliga arbetsplats (stol, bord, golv, hyllor, etc)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brister i din personliga utrustning (skor, handskar, skyddsmask, etc)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brister i din personliga it- och datormiljö?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kemikalier, färg, olja, vätskor m m (som kommer i kontakt med huden)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Frågor om luftkvaliteten i din fysiska arbetsmiljö

Är det något av nedanstående som du kan se i luften eller känna lukten av på din arbetsplats?

	Nästan hela tiden	Ungefär 3/4 av tiden	Halva tiden	Ungefär 1/4 av tiden	Ungefär 1/10 av tiden	Nej inte alls
Damm från textil, trä, mjöl eller växter?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Damm från metaller, sten, kvarts, cement, asbets, mineralull eller liknande?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kemikalier (gaser, ångor, lösningsmedel, bekämpningsmedel eller plastkemikalier)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Frågor om arbetsställningar och arbetsrörelser

Finns risk för skador på grund av:

	Ja	Nej	Vet ej
Tunga arbetsmoment?	☐	☐	☐
Ensidigt upprepande rörelser?	☐	☐	☐
Statisk belastning?	☐	☐	☐
Fall från stege, plattform, etc?	☐	☐	☐

Frågor om eventuella sjukdomar eller skador

Har du varit sjuk vid ett eller flera tillfällen under de senaste 12 månaderna?

- Ja, jag var sjuk en eller flera gånger
- Nej, jag var inte sjuk
- Vet ej

Arbetade du ändå (med din konstnärliga verksamhet)?

- Ja
- Inte varje gång
- Nej
- Vet ej

Skadade du dig fysiskt eller psykiskt i ditt konstnärliga arbete någon gång under de senaste 12 månaderna?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Har du under de senaste 3 månaderna efter arbetet haft ont i:

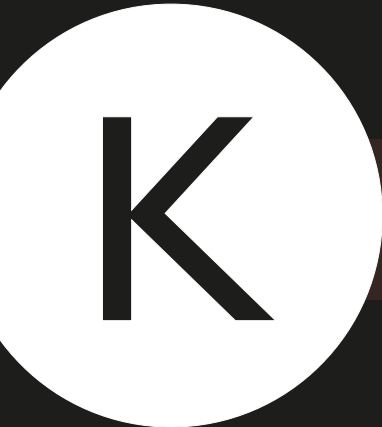
	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 3 mån	Någon gång senaste 3 mån	Inte alls senaste 3 mån
Övre delen av ryggen eller nacken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nedre delen av ryggen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Axlar eller armar?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handleder eller händer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Höfter, ben, knän eller fötter?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har du under de senaste 3 månaderna:

	Varje dag	Ett par dagar per vecka	En dag per vecka	Ett par dagar per mån	Några gånger senaste 3 mån	Någon gång senaste 3 mån	Inte alls senaste 3 mån
Varit trött och håglös?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Haft huvudvärk eller magont?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Haft svårigheter att sova, därför att tankar på jobbet hållit dig vaken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit lugnande medel eller alkohol för att varva ner?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Känt olust när du gått till arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Efter arbetsdagens slut känt dig otillräcklig med din arbetsinsats?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Efter arbetet varit för trött eller saknat tid för familjen, vänner eller fritidsaktiviteter?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Är det någon fråga som du upplever vara relevant för din arbetsmiljö som konstnär, vilken inte behandlas i den här enkäten? Berätta gärna!

Konstnärsnämnden främjar konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap och nyskapande kulturell verksamhet genom stipendier, bidrag och internationell samverkan. Konstnärsnämnden bevakar och analyserar de ekonomiska och sociala villkor som är förutsättningen för deras livssituation, verksamhet och utveckling. Konstnärsnämnden är en statlig myndighet under Kulturdepartementet.

K